

CIVITTA

STRATEGINĖ SESIJA

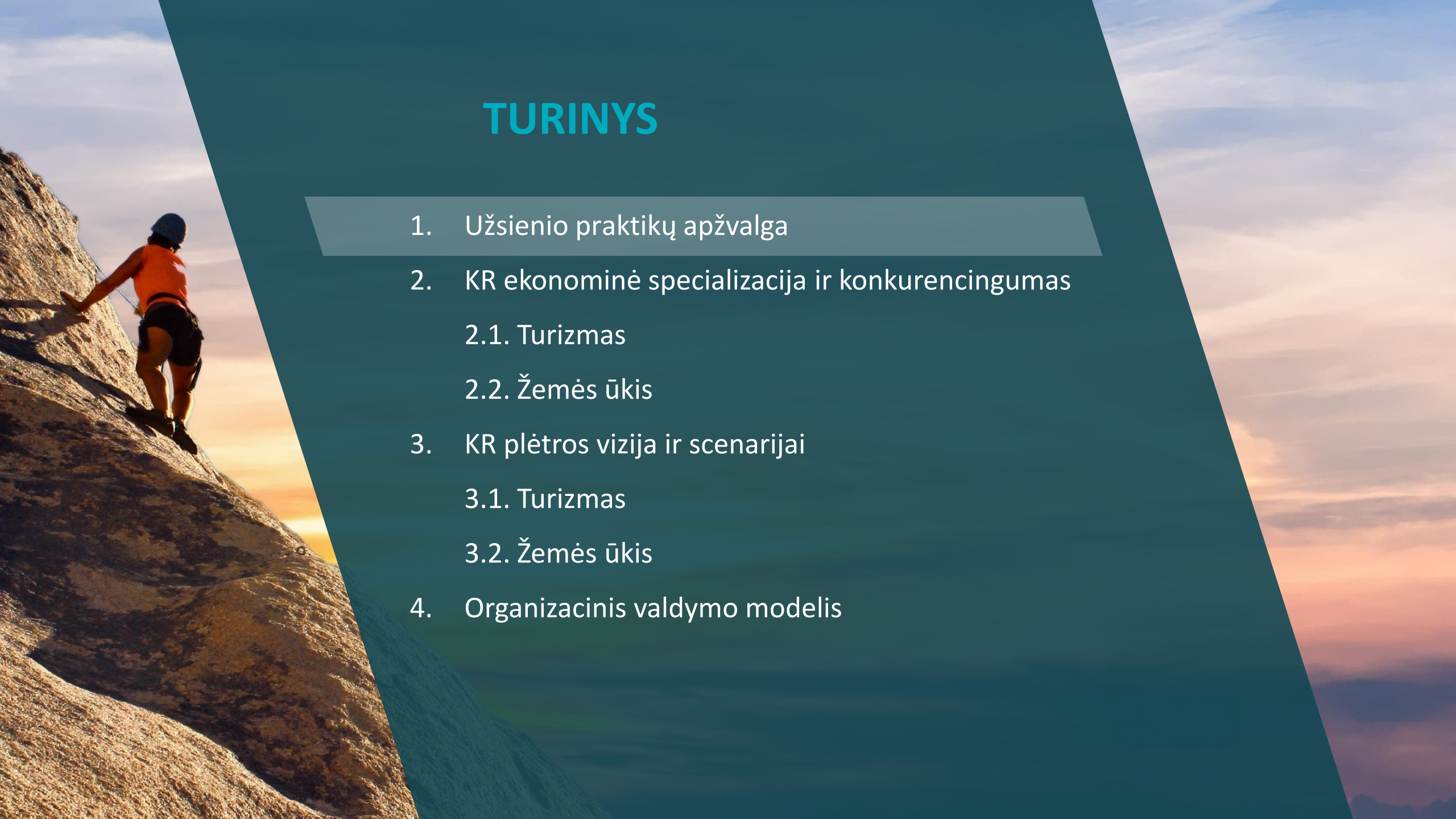
Klaipėdos regiono turizmo ir žemės ūkio
sektorių plėtros studija

2018 m. lapkričio 23 d.

TURINYS

1. Užsienio praktikų apžvalga
2. KR ekonominė specializacija ir konkurencingumas
  - 2.1. Turizmas
  - 2.2. Žemės ūkis
3. KR plėtros vizija ir scenarijai
  - 3.1. Turizmas
  - 3.2. Žemės ūkis
4. Organizacinis valdymo modelis

CIVITTA

MECKLENBURG- VORPOMMERN

Ilgalaikio turizmo plėtros strategijos laikymosi įtaka
sprendžiant regioninius iššūkius

MECKLENBURG–VORPOMMERN YRA RETAI GYVENAMAS REGIONAS, KURIS PRITRAUKIA DIDELĮ SKAIČIŲ TURISTŲ, REIKŠMINGAI PRISIDEDANČIŲ PRIE REGIONO EKONOMIKOS

DEMOGRAFIJA

- Mecklenburg–Vorpommern (MV) pasižymi mažu gyventojų skaičiumi. 2015 m. gyventojų tankio rodiklis regione tesiekė 69 žm./km², palyginus su 230 žm./km² likusioje Vokietijos teritorijoje.
- Mažą regiono apgyvendinamumą taip pat atspindi faktas, kad administracinis regiono centras yra Šverinas, turintis 95 tūkst. gyventojų, o didžiausias miestas – Rostokas, turintis 201 tūkst. gyventojų. Regionas daugiausiai susideda iš kaimų ir mažų bei vidutinio dydžio savivaldybių.
- MV susiduria su gyventojų skaičiaus mažėjimo iššūkiu. 2016 m. pab. regione gyveno 1,61 mln. žmonių, nors 2010 m. vis dar siekė 1,65 mln. Prognozuojama, kad 2030 m. regione gyvens tik apie 1,48 mln. gyventojų.
- Drastiški pokyčiai taip pat vyksta MV gyventojų struktūroje. Jaunesnių kaip 15 metų amžiaus asmenų santykinė dalis sumažėjo nuo 22 % 1991 m. iki 12 % 2015 m., o asmenų, vyresnių negu 65 metai, dalis išaugo nuo 11 % iki 23 %.

TURIZMAS

- Vietos ekonomikoje vien viešbučių ir restoranų sektorius sukuria 1,8 mlrd. EUR apyvartos, o tai sudaro 9,6 % regiono BPV. Šis rodiklis viršija statybų industrijos sukuriamą vertę (6,5 %) ir beveik prilygsta sveikatos ir socialinių paslaugų (11,3 %) bei gamybos (11,8 %) sektoriams. Viešbučių ir restoranų sektoriuje veikia 6,6 tūkst. verslo subjektų ir dirba daugiau negu 50 tūkst. darbuotojų. Visas regiono turizmo BVP sudaro apie 12 % bendro regiono BVP, o sektoriuje dirba 17,8 % visos regiono darbo jėgos.
- Geri turizmo sektoriaus rezultatai padėjo nedarbui regione sumažėti 50 %. Jis, 2005 m. siekęs 21,7 %, 2016 m. sumenko iki 10,2 %.
- MV yra vadinamas geografiniais vartais į Šiaurės ir Rytų Baltijos jūrą bei Skandinaviją. Dėl išskirtinio grožio gamtos objektų vertinamas MV turi ne tik gausybę parkų, sodų, nepalietusių gamtinių kraštovaizdžių (miškus, vandens telkinius, beveik 2 000 km ilgio pajūrio zoną ir daugiau nei 2 000 arba 25 % visų Vokietijos ežerų), tačiau ir patrauklias kaimiškas vietas, turtingas kultūrinėmis ir istorinėmis vertybėmis. Regiono kultūrinės vertybės apima daugybę architektūros formų, paminklų, istorinių senamiesčių ir vertingus UNESCO Pasaulio paveldo objektus (Wismar ir Stralsund miestus). Aplink šiuos išteklius formuojama regiono turizmo strategija, kurios pagrindinis tikslas – turizmo sektoriaus augimas.

MECKLENBURG-VORPOMMERN NUO 2004 M. LAIKOMASI KOORDINUOTOS IR NUOSEKLIOS TURIZMO STRATEGIJOS

STRATEGINIS NUOSEKLUMAS

- MV administracija sistemiskai ir reguliariai rengia strateginius turizmo srities dokumentus. Svarbiausi jų: 2004, 2010 ir 2018 m. MV turizmo koncepcijos ir jų tarpiniai vertinimai. Bendras šių dokumentų bruožas – numatytų tikslų tęstinumas ir sistemiškas plėtros pobūdis. Pvz.: 2004 m. strategijos pagrindinis tikslas buvo turizmo prekės ženklo Mecklenburg–Vorpommern sukūrimas. Šis tikslas išliko prioritetu ir 2010 m. strategijoje, taip pat papildomai buvo numatytos priemonės pasiekti tvariai prekės ženklo plėtrai.
- Bendra regiono strategija pradėta vystyti 2004 m. MV turizmo koncepcijoje, kai buvo sutarta dėl regiono specializacijos. 2010 m. strategija dar labiau išplėtotą, kai buvo suformuoti du pagrindiniai strateginiai tikslai:
  - **Spręsti darbo jėgos problemas.** Pasiūlyta sudaryti patrauklesnes gyvenimo ir darbo sąlygas turizmo sektoriuje tiek jaunimui, tiek ir vyresniems darbuotojams. Be to, numatyta plėsti profesinio mokymo galimybes ir gerinti mokyklų bei mokymo programų turizmo sektoriuje įvairdį (pvz., rinkodaros priemonėmis arba parama paslaugos teikėjo ir potencialių kandidatų įsidarbinti bendravimui).
  - **Skatinti tvarios plėtros principų įgyvendinimą.** Tvari plėtra buvo vienas svarbiausių kriterijų siekiant pagrindinių turizmo strategijos tikslų. Siekiant ilginti turizmo sezoną ir mažinti darbuotojų darbo krūvį, didelis dėmesys taip pat buvo skiriamas svarbiausių vietinio turizmo išteklių – gamtos bei kraštovaizdžio – apsaugai.
- 2016 m. turizmo koncepcija remiasi 2 pagrindiniais principais, plėtojančiais turizmo produktus regiono specializacijos kontekste:
  - **Tradicijų ir modernumo kombinavimu.** Didelis dėmesys skiriamas UNESCO paveldo, poilsio prie jūros tradicijų, siekiančių XVIII a., ir pilių paveldo, susidedančio iš per 2 000 objektų, išnaudojimui. Poilsio prie jūros įstaigos modernizuojamos, pilių paveldas pritaikomas šių dienų poreikiams (pvz.: pilių apylinkės pritaikomos golfų aikštynams ir klubams), o UNESCO paveldas aktualizuojamas per masinius renginius.
  - **Specializacija – tematinės atostogos.** Tam pasirinktos 4 temos: vandens sportas, kelionės dviračiais, šeimos atostogos ir poilsis SPA. Kiekvienos temos vystymui atitinkamai skiriamas dėmesys atnaujinant infrastruktūrą ir plėtojant atitinkamų atostogautojų grupių poreikių patenkinimui. Pvz.: tobulinant atostogų dviračiais galimybes kuriami vaizdingi ilgo nuotolio dviračių maršrutai, plėtojama dviračių nuoma ir operatorių galimybės transportuoti keliautojų bagažą, dviračių maršrutai sujungiami su laivų maršrutais.

TURIZMO SRITYJE NAUDOJAMAS VIENINGAS PREKINIS ŽENKLAS, LAIKOMASI VIENINGOS SPECIALIZACIJOS, O TURIZMO SRITĮ KOORDINUOJA AIŠKUS PROCESO SAVININKAS

VIENINGAS REGIONO PREKINIS ŽENKLAS

- Svarbiausias strategijos įgyvendinimo aspektas buvo poreikis sukurti visapusišką turizmo prekės ženklą, besiremiantį pagrindinėmis MV vertybėmis. Bendras prekinis ženklas pradėtas formuoti dar 2004 m. Nuo pat pradžių buvo išskirtos pagrindinės tikslinės lankytojų grupės, joms adaptuotos rinkodaros žinutės.
- 2004 m. sukurti rinkodariniai „MV tut gut“ šūkis ir logotipas (dešinėje) naudojami iki pat šiandienos.

SPECIALIZACIJA

- 2004 m. dokumente išskirtos perspektyvios rinkodaros sritys, kuriose numatyta vykdyti turizmo specializacijos plėtrą. Pagrindinėmis specializacijos sritimis numatyti vasaros / paplūdimio turizmas, sveikatinamasis turizmas ir vandens turizmas, o papildomomis augančiomis sritimis – dviračių turizmas, stovyklavimas, kaimo turizmas, kultūrinis turizmas, konferencijų turizmas, turizmas gamtoje, turizmas pėsčiomis, golfo turizmas, jojimas.
- 2010 m. sąrašas buvo pertvarkytas ir sutrauktas, tačiau svarbiausias pokytis buvo dėmesys tikslinėms grupėms ir jų interesams, t. y. poroms ir keliaujantiems pavieniui, šeimoms ir vyresnio amžiaus turistams.
- 2016 m. koncepcijoje regiono specializacija imta laikyti tematinės atostogos, paremtas anksčiau taikytų specializacijos sričių turizmo produktais. Anksčiau specializacija laikytos turizmo rūšys tapo regiono turizmo specializaciją „aptarnaujančiomis“ turizmo rūšimis.

PROCESO SAVININKAS

- 1990 m. įkurta Turizmo valdyba, vaidinusi svarbiausią vaidmenį turizmo politikos formavime. 2016 m. ji performuota į Tarptautinius turizmo namus. Valdžios institucijomis paremta valdybos struktūra buvo išplėsta į valdybos veiklą įtraukiant turizmo paslaugų tiekėjų tiekėjų asociacijas (viešbučių, restoranų, kaimo pramogų, sveikatos centrų, jaunimo nakvynės namų ir kt.).
- Naujasis institucinis darinys organizuoja specializuotus projektus, padedančius siekti turizmo koncepcijoje iškeltų tikslų. Šiuo metu vykdomi 5 projektai, stiprinantys regiono poilsio prie jūros ir sveikatos turizmo specializaciją. Jais siekiama 22 mln. Vokietijos sveikatos turizmo keliautojų informuoti apie MV sveikatos poilsio infrastruktūrą (63 sveikatinimo ir SPA kurortai, 61 reabilitacijos klinika) ir gamtos išteklius (kreida, mineraliniai vandenys, sūrus jūros vanduo) kuriant vieningą internetinę prisistatymo platformą, sukurti palankesnę infrastruktūrą neįgaliųjų poilsiui, plėtojant partnerystes su regionais, susitelkusiais aplink Baltijos jūrą.

Mecklenburg
Vorpommern

NUOSEKLUS IR PAŽANGUS TURIZMO POLITIKOS ORGANIZAVIMAS NULĖMĖ REIKŠMINGĄ ATVYKSTANČIŲ TURISTŲ SKAIČIAUS IR APGYVENDINIMO PASLAUGŲ RINKOS AUGIMĄ

IŽVALGUS TURIZMO POLITIKOS ORGANIZAVIMAS

- Bendroji MV turizmo sektoriaus strategija nustato 5 strategines sritis, svarbias sėkmingai turizmo plėtrai regione:
  - **TURIZMO DARBO RINKA** | Siekiama darbuotojams suteikti geresnes darbo ir gyvenimo sąlygas. Taip pat diegiant skaitmenines technologijas (automatizuojant operacijas naudojant skaitmenines programas arba paslaugų robotus, kai tai neturi neigiamos įtakos turistų patirčiai) siekiama spręsti personalo trūkumo problemą.
  - **GERESNIO SUPRATIMO IR PALAIKYMŲ SKATINIMAS VISUOMENĖJE** | Pagrindiniai veiksmai yra susiję su reguliariai tiriamų gyventojų apklausų duomenimis apie požiūrį į turizmą, šio sektoriaus svarbos vertinimą, vietos identitetą, pasitenkinimo lygį ar būtinybę imtis veiksmų.
  - **REGIONINIŲ TURIZMO ORGANIZACIJŲ STEIGIMAS IR FINANSAVIMAS** | Siekiama didinti finansavimą tikslinėms valdymo organizacijoms (TVO), kurios turėtų būti suprantamos kaip visuotinės institucijos, sukuriančios patrauklią aplinką, skirtą lankytojams, įmonėms, darbuotojams ir gyventojams.
  - **INFRASTRUKTŪRA IR MOBILUMAS** | Siekiama įgyvendinti naują e. mobilumo sistemą, kuri padės turistams naudotis regiono transporto struktūra nuo pat jų atvykimo iki išvykimo momento. Turizmo infrastruktūra taip pat bus kuriama projektuojant ir žymint naujus turistinius maršrutus.
  - **INOVACIJOS IR KOKYBĖ** | Regionas inicijavo nacionalinį inovacijų procesą, kuris skatina glaudų inovacijų partnerių (įmonių, savivaldybių, ekonomikos ministerijos) bendradarbiavimą, siekiant nustatyti strategines naujovių ir novatoriškų projektų sritis bei jų rezultatų vertinimo priemones.

REZULTATAI

- Strateginio nuoseklumo ir turizmo sektoriaus specializacijos įgyvendinimo rezultatai lėmė teigiamus apgyvendinimo rodiklių pokyčius. 2004–2010 m. apsistojimų su nakvyne skaičius pakilo iki 27,5 mln., tai sudarė 12,7 % augimą palyginus su 2004 m. Taip pat nuo 2004 m. 7,5 %, o nuo 1999 m. net 20,5 % padidėjo nakvynės vietų skaičius. Nakvynės vietų užimtumas nuo 2004 m. išaugo 1,7 proc. punkto iki 36,2 %, o vidutinė nakvynės trukmė buvo ilgiausia visoje Vokietijoje ir sudarė 4,2 dienos.
- Iš turistų elgsenos duomenų 2015 m. matyti, kad lyginant su ankstesniais metais nakvynių skaičius MV dar labiau išaugo (2,6 %) ir sudarė 29,5 mln., o atvykimų – 2,0 % ir sudarė 7,5 mln. Be to, 2016 m. buvo pasiekta 30 mln. atvykimų su nakvyne riba.

MECKLENBURG-VORPOMMERN REGIONO TURIZMO POLITIKOS SĖKMĖS PAGRINDAS – ILGAMETIS NUOSEKLUMAS IR NUOLATINĖ ADAPTACIJA PRIE BESIKEIČIANČIŲ TURISTŲ

GEROJI MECKLENBURG-VORPOMMERN PATIRTIS

SVARBIAUSI PATIRTĮ ILIUSTRUOJANTYS PAVYZDŽIAI

Strateginių tikslų nuoseklumas

- Nuo 2004 m. išleistos 3 turizmo srities koncepcijos išlaikiusios politikos nuoseklumą rūpinantis:
  - Stabiliu požiūriu į regiono specializaciją turizmo srityje.
  - Turimų išteklių aktualizavimu ir pritaikymu šiandieninių turistų poreikiams.
  - Turizmo poveikio aplinkai valdymu.
  - Darbo jėgos problemų sprendimu.

Regiono specializacija – tematinės atostogos

- Nuo 2016 m. pagrindine regiono turizmo specializacija laikomos 4 sričių tematinės atostogos:
  - Sveikatos stiprinimo atostogos.
  - Vandens sportas.
  - Atostogos su šeima.
  - Atostogos su dviračiu.
- Kuriama infrastruktūra neįgalųjų ir vyresnio amžiaus asmenų poilsiui.
- Specializacija išvystyta iš anksčiau akcentuotų platesnių turizmo specializacijos sričių.

Nuosekli bendros specializacijos plėtotė

- Dar 2004 m. turizmo koncepcijoje suformuotas baigtinis regiono specializacijos, paremtos turimais turizmo ištekliais, sąrašas.
- Numatyta pagrindinė specializacija ir papildomos augančios specializacijos sritys.
- Pagrindinė specializacija apima:
  - Vasaros / paplūdimio turizmą.
  - Sveikatinimo turizmą.
  - Vandens turizmą.
- Papildomos specializacijos sritys: kaimo turizmas, kultūrinis turizmas, konferencijų turizmas, turizmas gamtoje, turizmas pėsčiomis, golfo turizmas, jojimas.
- Vėlesni specializacijos tikslinimai atlikti ne drastiškai performuojant specializacijos suvokimą, bet ją tikslinant konkrečiomis tikslinėmis turistų grupėmis, regiono siūlomų turizmo produktų atnaujinimu atliepiant tikslinių turistų grupių poreikius.

Atviro turizmo politikos plėtros proceso savininko turėjimas

- Nuo 1990 m. veikia aiškus už turizmo politikos plėtotę atsakingas proceso savininkas – turizmo valdyba.
- 2016 m. turizmo valdyba performuota į jos veiklą įtraukiant turizmo sektoriaus veikėjus vienijančias organizacijas.

Pažangus turizmo politikos organizavimas

- Svarbus prioritetas skiriamas darbo sąlygų turizmo sektoriuje gerinimui ir procesų automatizavimui. Taip siekiama spręsti darbo jėgos trūkumo problemą.
- Turizmo politika formuojama atsižvelgiant į vietos gyventojų ir turizmo sektoriaus veikėjų nuomonę.
- Siekiama sukurti modernią e. mobilumo sistemą.
- Sprendžiant dėl investicijų į inovacijas tariamasi tiek su centrine valdžia, tiek su vietos turizmo sektoriaus bendruomene.

Vieningas prekinis ženklas

- Nuo 2004 m. nuosekliai naudojamas vieningas regioną reprezentuojantis prekinis ženklas.

CIVITTA

ZEELAND (NYDERLANDAI)

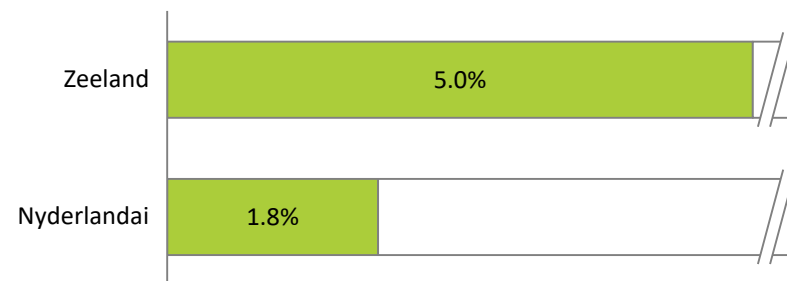
Vietinės valdžios įsitraukimas vystant
bioekonomikos klasterizaciją

ZEELAND REGIONO EKONOMIKAI ŽŪ KURIA BEVEIK 3 KARTUS DIDESNĘ PRIDĖTINĘ VERTĘ NEI VISIEMS NYDERLANDAMS

ŽEMĖS ŪKIO, MIŠKININKYSTĖS IR ŽVEJYBOS SEKTORIAUS SVARBOS ZEELAND REGIONO IR NYDERLANDŲ EKONOMIKAI PALYGINIMAS, % NUO VISOS BVP, 2015

- Regiono populiacija: apie 381 tūkst. gyventojų.
- Žemės ūkio, miškininkystės ir žvejybos sektoriaus sukuriama BPV 2015 m. siekė 5,0 % visos Zeeland regione sukuriamos BPV (tuo tarpu bendrai Nyderlanduose sektorius sudarė 1,8 % visos BPV). 2010–2015 m. šio sektoriaus sukuriama BPV regione nežymiai mažėjo (kasmet apie -0,8 %).
- Žemės ūkio, miškininkystės ir žvejybos sektoriuje 2015 m. dirbo 4,6 % visos Zeeland regiono darbo jėgos. 2010–2015 m. dirbančiųjų skaičius šiame sektoriuje regione nežymiai augo (0,5 % metinis augimo tempas).
- Zeeland regione 2010–2015 m. įmonės steigėsi beveik visuose pilnai ir dalinai biomase grįstuose apdirbamosios gamybos sektoriuose. Įmonių skaičiaus metinis prieaugis: maisto produktų gamyboje +5,9 %, gėrimų gamyboje +10,2 %, medienos ir jos produktų gamyboje +1,5 %, baldų gamyboje +8,3 %, tekstilės gamyboje +5,2%, darbužių gamyboje +5,8%, odos gaminių gamyboje +21,1 %, chemijos produktų gamyboje +4,0%, plastiko gamyboje +12,2 %, farmacijos produktų gamyboje +14,9 %.
- Regione ŽŪ laikomas integralia platesnės bioekonomikos dalimi.

ZEELAND VALDŽIOS IR VIEŠOJO SEKTORIAUS INSTITUCIJOS ĖMĖSI STRATEGINĖS LYDERYSTĖS PLĖTOJANT REGIONO SPECIALIZACIJĄ BIOEKONOMIKOS SRITYJE

IŠMANIOS SPECIALIZACIJOS STRATEGIJA (ISS)

- Regiono ekonomikos vystymąsi grindžia aukštųjų technologijų sistemų taikymu bioekonomikoje bei medžiagų, chemijos, žemės ūkio ir maisto pramonėje.
- ISS akcentuoja svarbą pasitelkti jau turimus strateginius tinklus ir dokumentus. Norima, kad būtų išvengta naujų strateginio planavimo procesų kūrimo.
- Stiprus akcentas dedamas esamų klasterių stiprinimui, naujų klasterių kūrimui ir klasterių tarpusavio bendradarbiavimo didinimui.

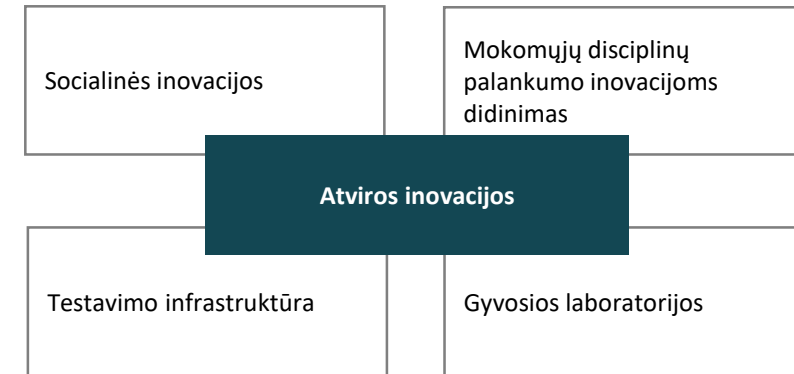
STRATEGINĖ PIETVAKARIŲ NYDERLANDŲ VALDYBA (SV)

- Viena iš pagrindinių SV veiklos sričių – bioekonomikos ir jos technologijų plėtra regione. SV ir jos regioniniai biurai identifikuoja plėtros galimybes, koordinuoja ir užmezga kontaktus tarp verslo ir akademinų klasterių esant bendradarbiavimo galimybėms.
- SV dalyvauja tarptautinių aljansų veikloje, taip pat bendradarbiauja su regioniniais ir (tarp)nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais, sektoriais ir regionais.
- SV nariai atstovauja įmonėms, švietimo ir mokslo institucijoms bei valdžios institucijoms.

KOMPETENCIJŲ CENTRAI

- Zeeland yra 3 regioninių ir tarpregioninių kompetencijų centrų, veikiančių MTEP srityje, (bendra)steigėja.
  - Rusthoeve biologinės kilmės inovacijų sodas. Tai eksperimentinė bazė, kur testuojama per 50 rūšių bandomųjų pasėlių rūšių. Siekiant paskatinti verslus imtis inovacijų taikymo, organizuojamos idėjų dirbtuvės, kartu su partneriais iš visos gamybos grandinės vystomi verslo planai biologinės kilmės produktams iš pasėlių.
  - Bioekonomikos ekspertizės centras. Avans Hogeschool en HZ University valdomo centro veikla plėtojama trimis kryptimis: švietimo, taikomųjų tyrimų ir žinių centro. Taikomieji tyrimai vykdomi produktų vystymo, energijos ir statybų srityse. Žinių centro funkcijos vykdomos identifikuojant bioekonomikos sritis, kuriose MTEP aktualiausia.
  - Biologinės Europos mokymų centras. Veikia kaip kompetencijų vystymo centras, kuris biologinės kilmės produktų gamintojams padeda ruošti specialistus, simuliuoti naujus procesus, suteikia erdvę bendriems suinteresuotų pusių susitikimams.

ISS NUMATOMI METODAI, SKIRTI PASIEKTI CHEMIJOS, ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO SEKTORIŲ IŠMANIAJĄ SPECIALIZACIJĄ IR PLĖTRĄ

BIOPRODUKTŲ GAMYBOS SKATINIMAS PER VIEŠUOSIUS PIRKIMUS

- Regioninė valdžia vysto pirkimo modelį esamų bioproduktų pirkimui ir naujų produktų vystymui. Iniciatyvos tikslas – sukurti ekonominį stimulą bio produktų kūrimui valdžios pirkimų atrankos kriterijus papildant atitinkamais prioritetais tiekėjams, naudojantiems biologinės kilmės medžiagas.
- Pilotiniai projektai pradėti rūbų, įrengimų ir infrastruktūros (pastatų ir kelių) srityse.
- Kriterijų pavyzdžiai:
  - Biomasės dalis (%) bendrame svoryje.
  - Funkcionalumas.
  - Produkto gyvavimo ciklo analizė.
  - Priežiūros kaštai.
  - Biologinis irimo laikas.

ZEELAND PASIŽYMI DIDELE VALDŽIOS PARAMOS MECHANIZMŲ BIOEKONOMIKAI GAUSA

INTRUMENTAS*	REMIAMOS SRITYS	INSTRUMENTO APRAŠYMAS
Parama biologinės kilmės inovacijoms	Pramonė, verslas ir komercija, produktų vystymas, tyrimai ir inovacijos	Zeeland registruoti smulkūs ir vidutiniai verslai gali kreiptis gauti paramą, kompensuojančią išlaidas planavimo ir perėjimo prie biologinių gamybos metodų stadijose. Tikslas – paskatinti smulkų ir vidutinį verslą tapti bioekonomikos dalimi. Daugiau: https://berst.vito.be/node/1324
Parama biologinės kilmės produktų vystymui	Biotechnologijos (toliau – biotech.), ekonomika, industrija, verslas ir komercija, produktai	Programa teikia paramą smulkiam ir vidutiniam verslui naujų biologinės kilmės produktų ir technologijų vystymui. Įmonė, susidurianti su žinių trūkumo problema gali įsigyti jas iš specializuotų mokslinių centrų arba kitų privačių verslų. Didžiausio dydžio parama 10 000 EUR, o minimalus įmonės indėlis 50 %. Paramos gavimo sąlygos nesudėtingos, siekiama nesukurti nereikalingos administracinės naštos verslui. Tikslas – skatinti smulkių ir vidutinių įmonių inovacijas ir biologinės kilmės produktų kūrimą. Daugiau: https://berst.vito.be/node/766
Biologinė Zeeland	Žemės ūkis, biotech., klimatas, ekonomika, industrija, verslas ir komercija, produktai	Įgyvendinanti įstaiga „Biologinė Zeeland“ finansinėmis injekcijomis skatina verslus investuoti į tvarių žaliavų naudojimą. Tikslas – stiprinti Zeeland bioekonomiką. Daugiau: https://berst.vito.be/node/1322
Found ZIGZAG	Žemės ūkis, biotech., industrija, verslas ir komercija	Instrumentas remia iniciatyvas, kurios turi potencialą išaugti į platesnio masto projektus, galinčius turėti reikšmingą įtaką regiono socioekonominiam vystymuisi. Tikslas – apsaugoti perspektyvias inovacijas nuo nesėkmės ankstyvoje stadijoje dėl resursų trūkumo, taip pat paramą teikti efektyviai, nesukuriant bereikalingos biurokratinės naštos. Daugiau: https://berst.vito.be/node/1323
InnoGo! II	Industrija, verslas ir komercija, produktai	Padedą inovatyviems startuoliams, besispecializuojantiems biologinėse technologijose ir inovacijose, vystyti produktus ir pasirengti verslo planus. Tikslas – kurti palankesnę ekonominę aplinką Zeeland verslui. Daugiau: https://berst.vito.be/node/1321
Investicijų fondas Zeeland	Žemės ūkis, biotech., industrija, verslas ir komercija, produktai	Investuoja į jaunus verslus, išvysčiusius ir neseniai rinkoje pristačiusius ar per 2 m. pristatysiančius naujus produktus, procesus ar paslaugas. Tikslas – siekiama paremti apie 10 jaunų verslų. Daugiau: https://berst.vito.be/node/1317
Investicijų fondas Zeeland	Industrija, verslas ir komercija, produktai	Svarbus instrumentas finansuojant didelės rizikos technologinius sprendimus Zeeland regione. Tikslas – suteikti finansavimą smulkiems ir vidutiniams verslams, galintiems turėti didelės įtakos Zeeland ekonomikai. Daugiau: https://berst.vito.be/node/1318
Inovacijų ir plėtros fondas	Klasterizacija, bendradarbiavimas ir kontaktų mezgimas, finansavimas, moksliniai tyrimai ir plėtra	Inovacijų ir plėtros fondas. Abu regionai rotaciniu principu remia kompanijų klasterius, vystančius bendras iniciatyvas pritaikant biologinės kilmės medžiagas ir išteklius. Daugiau: https://berst.vito.be/node/769

* Visos paramos, išskyrus Inovacijų ir plėtros fondą, organizatorius – Zeeland regionas. Inovacijų ir plėtros fondo paramą kartu organizuoja Zeeland ir Šiaurės Vakarų Brabanto regionai.

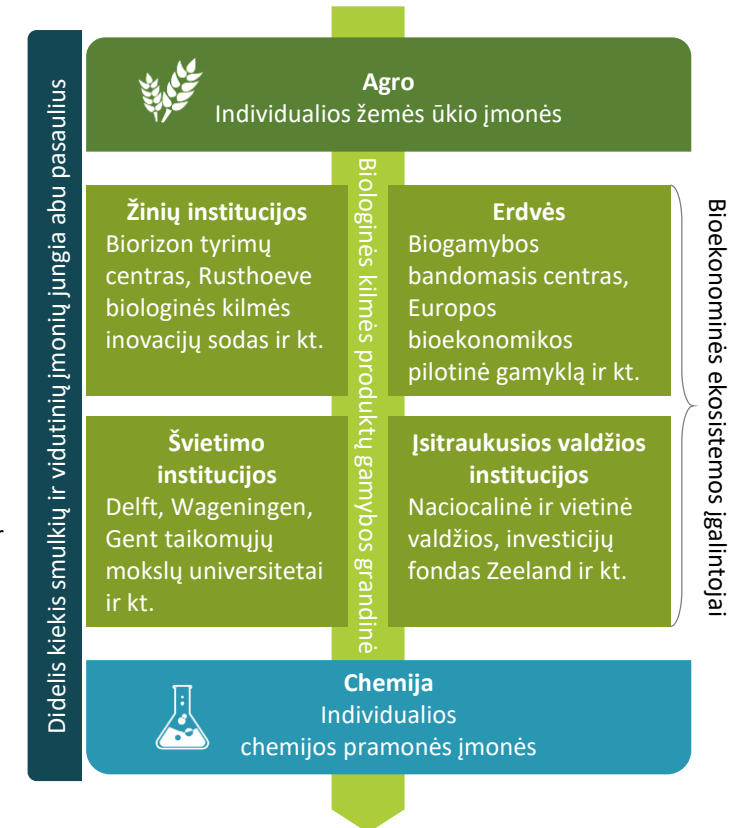
ZEELAND SAVO BIOEKONOMIKOS STIPRINIMO SIEKIA PER BENDRADARBIAVIMĄ SU PAŽANGIAUSIAIS SEKTORIAUS VEIKĖJAIS

BIOEKONOMINĖS DELTOS STRATEGIJA

- 2010 m. savo lėšomis gretimas Noord-Brabant regionas ir Zeeland regionas parengė Bioekonominės deltos („Biobased Delta“) strategiją ir inicijavo jos įgyvendinimui reikalingų struktūrų sukūrimą.
  - Įsteigtas „Biobased Delta“ klasteris, kurio tikslas paskatinti sinergiją tarp vietos žemės ūkio ir chemijos pramonės kuriant naujus bioproduktus („žaliosios“ chemijos gaminius, natūralius pluoštus/medžiagas, biokurą), vystyti tokius investicinius projektus, kaip, pavyzdžiui, biorafinavimo gamyklos kūrimas.
  - Klasteris susideda iš smulkesnių klasterių, orientuotų į galutinį produktą ir jo vartotoją bei apimančių visą produkto gamybos grandinę. Galutinių produktų pavyzdžiai: biomasės dažai ir dangos, pluoštai, bio masės pastatai ir statybinės medžiagos, bio įpakavimai, bio aromatinės medžiagos, sodininkystė, jūros dumbliai, pirolizė.
  - Tokios krypties pasirinkimui įtakos turėjo išvystyti dideli žemės ūkio ir chemijos pramonės sektoriai, palanki geografinė padėtis (Antwerp–Rotterdam linija), taip pat sukurta aplinka, skatinanti tarptautinių įmonių, vietos mažų ir vidutinių įmonių, mokslo institucijų ir valstybinių organizacijų bendradarbiavimą.
  - Bendro klasterio kūrimas Zeeland regionui leidžia perimti Noord-Brabant regiono, kuris yra stipriai pažengęs bioekonomikos vystymo srityje, patirtį. Europos Komisijos užsakymu atliktoje RIS3 bioekonomikos studijoje (2017 m.) Noord-Brabant regionas įvertintas 9-tu bioekonomikos pažangos lygiu, tuo tarpu Zeeland regionas – 6-tu lygiu (aukščiausias – 10 lygis, Lietuvos regionų – 5 lygis).
-
- Agrochemijos („Agro meets Chemistry“) verslo planas – tai iniciatyva, kuria valdžios institucijos, verslas ir mokslo įstaigos įsipareigoja tarpusavio bendradarbiavimui. Šia iniciatyva skatinamos veiklos, apimančios būrimąsi į klasterius ir kontaktų mezgimą. Pagrindinės programos:
    - Grynujų biomedžiagų perdirbimas / apdirbimas. 2021–2022 m. planuojam dideliu mastu steigti biomedžiagų perdirbimo gamyklas. Jose ketinama gaminti: cukrų, ligniną, medžiagas chemijos pramonei, svarstoma įtraukti ir energijos generavimas.
    - Cukraus delta („Sugar Delta“). šios programos esmė yra stimuliuoti su maistu nesusijusias veiklas, paremtas agrikulturnoje egzistuojančiais maistui neskirtų angliavandenių šaltiniais.
    - Biorizon. Jungtinis tyrimų centras, kurio pagrindinis dėmesys skiriamas biobotų pagrindinių aromatinių angliavandenių (BTX) ir funkcionalizuotų biologiškai pagrįstų aromatinių medžiagų, cheminių medžiagų ir dangų gamybai. Biorizon iniciatyva ruošiamasi didėjančiam aromatinių angliavandenių trūkumui naftos chemijos pramonėje ir augsiančioms pastangoms paversti chemijos pramonę labiau ekologiška. Biorizon siekia iki 2025 m. gaminti biologinius aromatinus angliavandenilius ir būti pagrindiniu (funkcionalizuotu) Europos biologiniu pagrindu veikiančių aromatinių medžiagų centru.

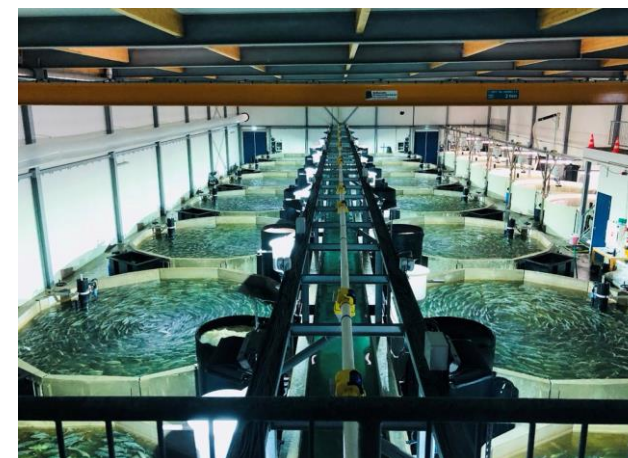
AGROCHEMIJOS VERSLO PLANAS

BIOEKONOMINĖS DELTOS KLASTERIO SANDARA

\ KINGFISH ZEELAND AKVAKULTŪROS ŪKIS – GERASIS VERSLO IR MOKSLO BENDRADARBIAVIMO PAVYZDYS

- „Kingfish Zeeland“ 2018 m. atidarė didžiausią Olandijoje žuvų ūkį, kuriame žuvis auginama ekologiškai, o gamybos procesams naudojama tik atsinaujinančių išteklių energija.
- Fermeje auginama olandiškoji geltonuodegė (Dutch Yellowtail fish), ši žuvis reikalinga kaip pakaitalas nykstantiems tunams ir kardžuvėms.
- "Kingfish Zeeland" sukūrė novatorišką akvakultūros technologiją, kuria siekiama tvariai vystyti žuvininkystę be cheminių medžiagų, antibiotikų ar vakcinų naudojant 100 % žaliąją energiją iš vėjo turbinų ir šilumos siurblių. Žuvis šeriamos aukščiausios kokybės ne genetiškai modifikuotu ekologišku pašaru. Tai savo ruožtu lemia aukštą sveikų Omega 3 rūgščių lygį užaugintoje žuvyje. Tinkama aplinka be papildomų dirgiklių augančiai žuviai idealiai tinka sveikai maisto produkcijai auginti.
- Vietoje masinio vandenynų išžvejimo ir auginimo narvuose įmonė siūlo tvarų ir inovatyvų auginimo procesą.

ZEELAND GEROJI PATIRTIS – ŽEMĖS ŪKIO IR CHEMIJOS PRAMONĖS SINTEZĖ PER BIOEKONOMIKOS SRITIES KLASTERIZACIJĄ

GEROJI ZEELAND PATIRTIS	SVARBIAUSI PATIRTĮ ILIUSTRUOJANTYS PAVYZDŽIAI
Žemės ūkio, kaip bioekonomikos dalies, supratimas	<ul style="list-style-type: none"> Žemės ūkio, kaip platesnės bioekonomikos dalies, suvokimas leidžia išsiaiškinti perspektyvesnius išteklių ir kompetencijų išnaudojimo kelius, apimančius ne tik moderniomis technologijomis paremtą tradicinę su žemės ūkiu asocijuojamą veiklą, bet ir sudėtingas, inovacijoms imlias agrochemijos ir kitas panašias sritis.
Sėkmingai veikiantys bioekonomikos klasteriai	<ul style="list-style-type: none"> Klasterizacija su labiau pažengusiais regionais padeda perimti jų patirtį. Pvz., Zeeland per bendrą Bioeknominės deltos klasterį sėkmingai perima patirtį iš bioekonomikos srityje vieno pažangiausių Europoje Šiaurės Brabanto regiono. Klasterizacija paskatina verslo įmonių, švietimo institucijų ir valstybinių įstaigų bendradarbiavimą ir palankesnės aplinkos verslui bei inovacijų diegimui kūrimą. Pvz.: Bioeknominės deltos klasteris leido išvystyti Agrochemijos verslo planą, iki 2022 m. virsiantį realiai veikiančiomis pažangiomis agrochemijos pramonės gamyklomis ir leidusį jau dabar vystyti labiau specializuotas žinias aromatinių angliavandenių srityje.
Išplėtotas finansinės paramos instrumentų bioekonomikos įmonėms paketas	<ul style="list-style-type: none"> Veikia bent 8 vietinės valdžios ir vietinės valdžios konglomeratų finansavimo šaltiniai, kuriais gali pasinaudoti bioekonomikos srityje plėtrą planuojančios įmonės. Finansiniai instrumentai remia visas inovacijų stadijas: žinių perėmimo, procesų atnaujinimo, produktų įvedimo į rinką ir kt. Skirstant finansinių instrumentų paramą prioritetas teikiamas paramai didžiausią reikšmę regiono vystymuisi galinčioms turėti įmonėms.
Už bendradarbiavimo skatinimą atsakingas proceso savininkas	<ul style="list-style-type: none"> Strateginei regiono valdybai suteikta atsakomybė už lyderystę atstovaujant regiono bioekonomikos interesus nacionaliniame ir tarptautiniame lygmenyje, inicijuojant ir fasilituojant partnerystes vykdant bioekonomikos plėtrą. Aiškiausio proceso savininko paskyrimas prisidėjo prie plačios sektoriaus klasterizacijos. Sprendimas į strateginę regiono valdybą įtraukti ne tik valdžios institucijų, bet ir privataus verslo bei mokslo institucijų atstovus padidino šios institucijos atvirumą ir efektyvumą.
Išplėtoti bioekonomikos kompetencijų centrai	<ul style="list-style-type: none"> Regiono veikia 3 kompetencijų centrai, leidžiantys ne tik perimti, bet ir toliau plėtoti gerąją partnerių patirtį. Kompetencijų centrai padeda spręsti privataus verslo pažangių žinių trūkumo problemą.
Regiono vystymosi tikslus atitinkančios viešojo valdymo inovacijos	<ul style="list-style-type: none"> Tokiomis iniciatyvomis, kaip su bioekonomika susijusių kriterijų taikymas viešuose pirkimuose, padeda valstybinėms institucijoms ne tik deklaratyviai, bet ir realiais veiksmais remti bioekonomikos vystymąsi. Taip kuriamas didesnis suinteresuotų pusių tarpusavio pasitikėjimas ir duodamas ekonominis postūmis atitinkamo sektoriaus vystymuisi.

CIVITTA

\ OULU REGIONAS, SUOMIJA

3 sraigtų tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir
cikliško politikos planavimo gerosios praktikos
pavyzdys

OU LU – DIDŽIAUSIĄ PARAMĄ (6 % NUO REGIONO BVP) MOKSLINIAMS TYRIMAMS IR PLĖTRAI SKIRIANTIS SUOMIJOS REGIONAS

TERITORIJA

- Oulu regionas (Šiaurės Ostrobothnijos sinonimas) apima Suomiją nuo Botnijos įlankos pakrantės iki Rusijos sienos ir susideda iš 30 savivaldybių. Oulu miestas yra didžiausias miestas regione. Oulu regionas, kurio plotas yra 44 000 km², yra antras pagal plotą Suomijos regionas.
- Šiaurės Ostrobothnija susideda iš septynių rajonų (subregionų): Oulu (technologijų centras, švietimo ir kultūros centras regione), Oulunkaari (gražūs kraštovaizdžiai ir gamta), Koillismaa (tvarus gamtos išteklių naudojimas), Raahe (Gamyba, istoriniai mediniai namai ir salynas, apsuptas aktyviu giliavandeniu uostu), Haapavesi-Siikalatva (medienos ir metalų gamyba ir maisto gamyba), Ylivieska (smėlio paplūdimiai ir žirgų lenktynės) ir Nivala-Haapajärvi (gražus kaimo plotas).

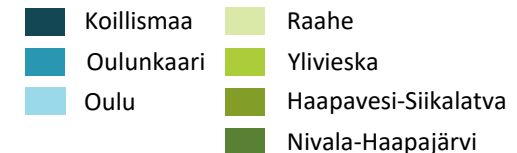
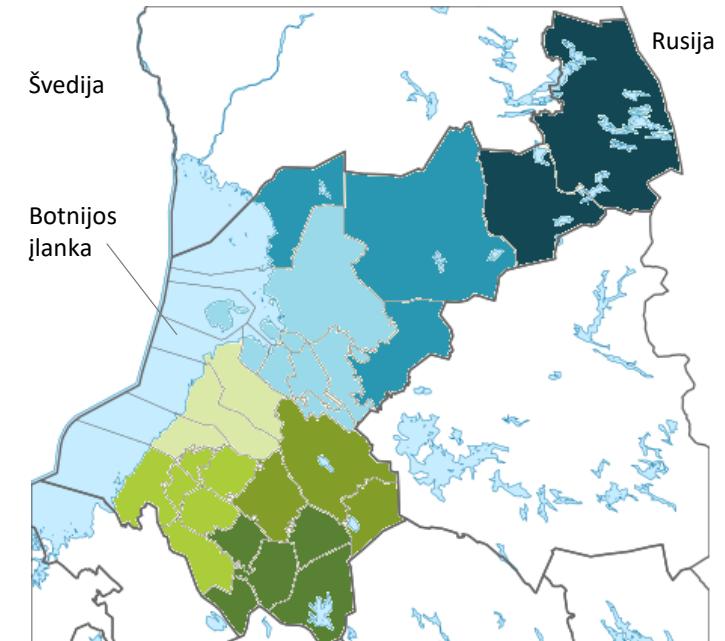
POPULIACIJA

- Tai augantis ir besivystantis regionas, kuriame 2017 m. gyveno 412 tūkst. arba 7,5 % Suomijos gyventojų. Palyginimui, 1980 m. regione gyveno 326 tūkst. arba 6,8 % Suomijos gyventojų. Oulu subregione gyvena maždaug 60 % regiono gyventojų, o gyventojų migracija į jį tęsiasi.
- Žmonių tankis Šiaurės Ostrobothnijoje 2018 m. siekė 11,2 (gyv./km²). Tai mažiausias gyventojų tankis Suomijoje.

EKONOMIKA

- Maždaug 60 % Šiaurės Ostrobothnijos darbo vietų sukuriama Oulu subregione.
- 2016 m. regione buvo įsteigta net 1 617 naujų įmonių. 2015 m. visų regione veikiančių įmonių apyvarta siekė 19,8 mlrd. EUR.
- Šiaurės Ostrobothnija yra viena iš svarbiausių Suomijos inovacijų vietų. Regione skiriamos didžiausios Suomijoje bendrosios išlaidos moksliniams tyrimams ir plėtrai (6 %).

ŠIAURĖS OSTROBOTHNIJOS (OULU) REGIONO SUBREGIONAI

OULU REGIONO PLĖTROS PLANAVIMAS PAREMTAS 3 SRAIGTŲ TARPINSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO MODELIU

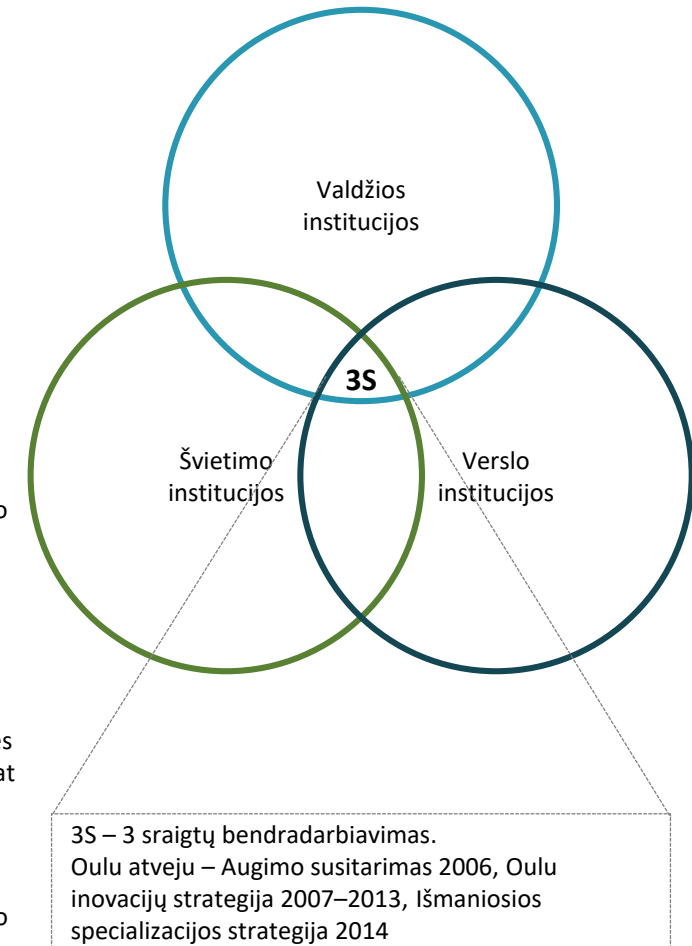
TARPSEKTORINIS (3 SRAIGTŲ) BENDRADARBIAVIMAS

- 2002 m. Oulu regiono taryba, siekdama užtikrinti valstybės remiamų iniciatyvų finansavimą pasibaigus valstybiniam finansavimui ir efektyvesnį turimų lėšų panaudojimą, iniciavo aktyvesnes pastangas į strateginį regiono planavimą įtraukti privataus sektoriaus veikėjus.
- Inicijavos koordinatoriumi paskirtas Oulu regiono ekspertinis centras – viešoji įstaiga, siekianti aktyvesnio aukštųjų technologijų įmonių steigimosi regione.
- Bendradarbiavimo rezultatas – Augimo susitarimas 2006. Susitarimu numatyti prioritetai savivaldos, valstybiniam ir europiniam finansavimui regioninėms iniciatyvoms 2002–2006 m. laikotarpiui, siekiam 300 mln. EUR.
- Į susitarimo rengimą aktyviai įsitraukė privataus verslo ir mokslo institucijos iš IT, biotechnologijų, verslo plėtros, logistikos, sveikatingumo ir žiniasklaidos sričių.
- Bendradarbiavimas neapsiribojo *ad hoc* pagrindais, jo cikliškumas užtikrintas numatant proceso dalyvių įtraukimą į strateginių projektų atrankos procedūras ir į susitarimo įgyvendinimo stebėseną.
- Inicijavai iškelti kokybiniai ir kiekybiniai tikslai. Kokybiniai tikslai apėmė efektyvesnį ES ir nacionalinės paramos panaudojimą bei realiai veikiančios verslumą ir inovatyvumą skatinančios aplinkos kūrimą. Kiekybiniu požiūriu numatyta siekti 150 naujų kompanijų, 6 tūkst. naujų darbo vietų ir 1,5 mlrd. padidėjusios regiono apyvartos.
- Oulu pritaikytas 3 sraigtų bendradarbiavimo modelis užtikrino naujų produktų, procesų ir idėjų gimimą telekomunikacijų, skaitmeninio turinio ir produktų inovacijų srityse. Augimo susitarimo 2006 tęstinumas atsispindi sistemingai atnaujinamų strateginių dokumentų pavidalu: Oulu inovacijų strategija 2007–2013, Išmaniosios specializacijos strategija 2014, Regiono programa 2018–2021.

PROVINCIJOS PROGRAMA 2018–2021

- Regioninės plėtros programoje pabrėžiama, kad pažangi specializacija yra svarbi būsimojo augimo priemonė, ir numatomos tolimesnės investicijos į švietimą, tinklų kūrimą ir keitimąsi žiniomis, ypač susijusiomis su Arkties regionu, IRT taikomosiomis programomis, taip pat sveikata ir gerove.
- Vision 2050: Šiaurės Ostrobothnija yra augimo ir gerovės Šiaurėje lokomotyvas. Kaip ir ankstesnių metų dokumentuose, programoje pabrėžiamas partnerystės vaidmuo siekiant įgyvendinti pageidaujamą viziją.
- Pagrindinės ateinančių metų prioritetinės sritys yra verslo konkurencingumas, gyventojų gerovė bei aplinkos kokybė. Svarbus vaidmuo įgyvendinant šias priemones tenka švietimo ir mokymo sistemai, taip pat aktyvioms darbo rinkos politikos priemonėms.

3 SRAIGTŲ BENDRADARBIAVIMO SCHEMA

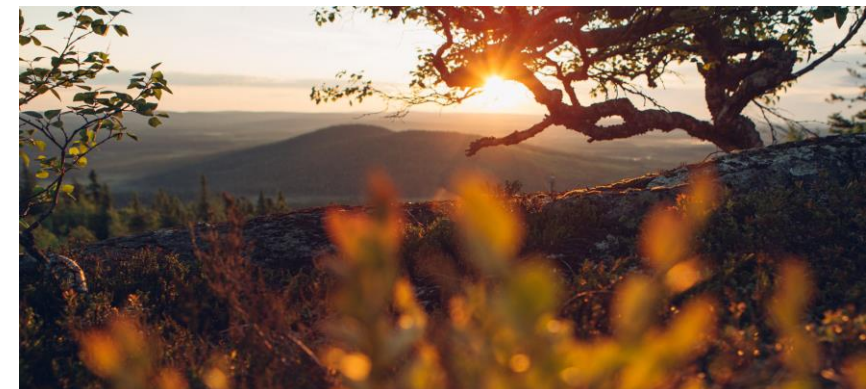
TURIZMO SRITYJE 3 SRAIGTŲ MODELIO VEIKIMĄ UŽTIKRINA TURIZMO PLĖTROS KOMITETAS

ŠIAURĖS OSTROBOTNIJOS TURIZMO PLĖTROS KOMITETAS

- Šiaurės Ostrobotnijos turizmo plėtros komitetas (toliau – Komitetas), kurio narius skiria Šiaurės Ostrobotnijos regiono taryba, yra regioninė turizmo organizacija, koordinuojanti ir skatinanti turizmo vietovių bei centrų bendradarbiavimą. Taip pat Komitetas atlieka ekspertinį vaidmenį konsultuodamas nacionalines turizmo politiką formuojančias institucijas, pataria joms formuojant planus, programas bei operatyvinio lygmens priemones.
- Komitetas organizuoja Šiaurės Ostrobotnijos turizmo plėtros strategijos rengimą, kuria siekiama identifikuoti priemones, kurių gali būti imtasi atsižvelgiant į nacionalinę turizmo sektoriaus plėtros strategiją ir joje suformuotus iššūkius. Kaip ir Oulu regiono ekspertinis centras, Komitetas į turizmo srities strategijos formavimą 3 sraigtų bendradarbiavimo principu įtraukia privatus ir švietimo sektorių aktorius.
- Kai kurios svarbiausios strategijoje nurodytos priemonės skirtos skatinti turizmo sektorių ir maisto kooperatyvus bendradarbiauti plečiant regiono konkurencingumą nacionaliniu ir tarptautiniu mastu, teikti paramą turizmo centrų plėtrai, remti turizmo verslumo plėtrą, stiprinti turizmo srities specialistų ugdymą ir su sritimi susijusius mokslinius tyrimus bei kurti pagrindinę infrastruktūrą.

TURIZMO SITUACIJA

- 2014 m. Oulu regione buvo registruota daugiau nei 1,6 mln. turistų nakvynių (tai sudaro 8 % visų nakvynių nacionaliniu lygmeniu). Per 2000–2014 m. tarptautinių turistų nakvynių skaičius padidėjo daugiau nei 40 %, 2014 m. Šis padidėjimas reiškia 280 tūkst. vnt. išaugusį nakvynių skaičių, sudarantį 17 % visos turizmo sektoriaus sukuriamos pridėtinės vertės regione.
- Vidutinė nakvynės kaina Šiaurės Ostrobotnijoje 2016 m. vidutiniškai buvo 41,27 EUR per sausio–rugsėjo mėnesius.

EFEKTYVUS 3 SRAIGTŲ MODELIO VEIKIMAS LEIDŽIA OULU KURTI VEIKSMINGAS INOVACIJŲ EKOSISTEMAS

INOVACIJŲ EKOSISTEMA

- Vienas pagrindinių Oulu tarpsektorinio (3 sraigtų) bendradarbiavimo rezultatų – regione sukurta inovacijų ekosistema.
- Praktikoje esminis Oulu inovacijų ekosistemos tikslas – vietoje plačių valstybinio sektoriaus investicijų į įvairius projektus ir subsidijavimo, paskatinti privataus verslo investicijas.
- Prielaidos platesnio masto privataus verslo investicijoms Oulu sudaromos valstybiniam sektoriui imantis lyderystės kurti efektyvią tinklaveiką tarp privataus verslo ir atitinkamos srities tyrėjų / švietimo sektoriaus, įgalinančią proveržį inovacijų srityje.

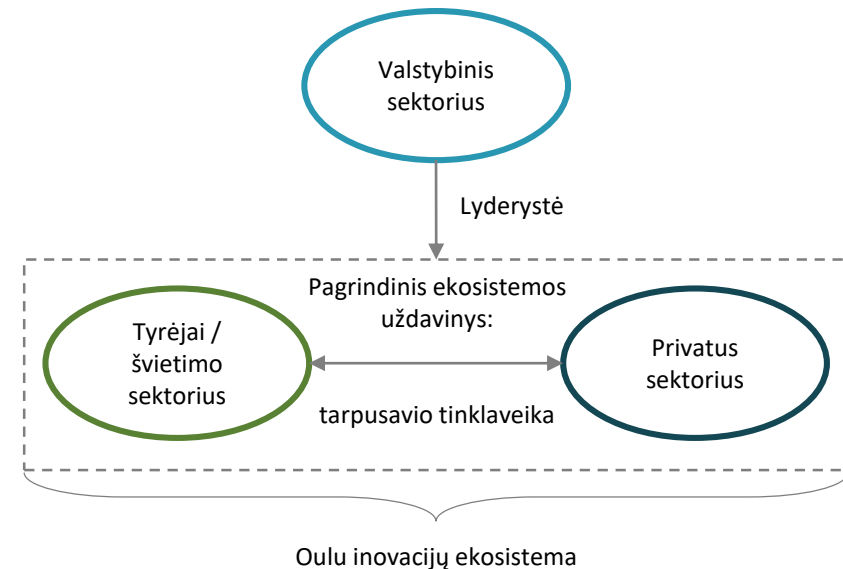
OULU INOVACIJŲ SUSITARIMAS

- Oulu inovacijų susitarimas pasirašytas tarp Oulu miesto savivaldos ir pagrindinių RDI veikėjų: Oulu universiteto, Oulu taikomųjų mokslų universiteto, Suomijos profesinio techninių tyrimų centro, Technopolis Plc, Oulu regiono jungtinė švietimo valdybos, Suomijos natūraliųjų išteklių instituto ir Oulu universitetinės ligoninės.
- 2009–2015 m. susitarimu pagrindinis dėmesys buvo skiriamas tyrimų finansavimo užtikrinimui, o 2016–2020 m. perspektyvoje nutarta susitelkti į sukurtų produktų komercializavimą, inovacijomis grįstą smulkaus ir vidutinio verslo augimą bei buvimo Arkties regione teikiamų pranašumų realizavimą.
- Naujiems tikslams numatyta kurti papildomas ekosistemas: 1) Šiaurinis miestas su patraukliomis galimybėmis, 2) Sparti komercializacija, 3) IRT ir skaitmenizacija, 4) Pramonė 2026. Taip inovacijoms kurta ekosistema įgauna labiau specializuotų ekosistemų pavidalą.
- Susitarimas laikomas gerosios valdymo pavyzdžiu, kadangi nekuria naujų institucijų ir remiasi atskirų susitarimo šalių pasiruošimu dedikuoti žmogiškuosius ir kitus resursus susitarimo vykdymui. Šalių motyvacija dedikuoti nuosavus resursus užtikrinama susitarimą grindžiant regionui aktualiais iššūkiais ir jį kuriant jau *de facto* veikiančios regiono specializacijos srityje.

TEIGIAMŲ EKOSISTEMOS REZULTATAI

- Inovacijų ekosistemos dėka Oulu regionas sugebėjo pritraukti finansavimą įvairių svarbių projektų vykdymui, pvz.:
  - FI-WARE – ateities interneto platformos kūrimas. Projektą įgyvendina regiono IT kompanijos, iš viso projekto vykdyme dalyvauja 46 įmonės ir tyrimų centrai iš 12 ES valstybių. Bendras projekto biudžetas siekia 66 mln. EUR.
  - „Verslo virtuvė“ – projektas, jungiantis viešą ir privatų sektorius. Projekto dėka studentai turi galimybę dirbti ir kurti kartu su jau pasisekimo sulaukusiais verslininkais. Projektas paskatino 25 veikiančių įmonių augimo akceleraciją bei 30 naujų įmonių atsiradimą.

OULU INOVACIJŲ EKOSISTEMOS SCHEMA

\ OULU REGIONAS – EFEKTYVAUS, CIKLIŠKO, ATVIRO IR Į INOVACIJAS ORIENTUOTO POLITIKOS PLANAVIMO PAVYZDYS

GEROJI OULU PATIRTIS

SVARBIAUSI PATIRTĮ ILIUSTRUOJANTYS PAVYZDŽIAI

Vietinių, nacionalinių ir ES resursų panaudojimo efektyvumas

- Remiantis 3 sraigtų tarpinstitucinis bendradarbiavimo modeliu, Oulu regiono taryba į strateginio planavimo procesą įtraukia privataus verslo ir švietimo sektoriaus aktorius, užtikrinančius, jog strateginiuose dokumentuose keliami tikslai būtų aktualūs, o operatyvinės priemonės atitiktų paramos gavėjų poreikius.

Ekspertines žinias turinčio proceso savininko / koordinatoriaus skyrimas

- Vietinė valdžia už strateginių dokumentų formavimo proceso organizavimą, suinteresuotų šalių įtraukimą ir regiono interesų atstovavimą nacionaliniu mastu skiria specializuotas žinias turinčius proceso savininkus / koordinatorius. Pvz.: turizmo srityje proceso savininko funkciją atlieka Šiaurės Ostrobotnijos turizmo plėtros komitetas.

Tarpinstitucinio strateginio planavimo cikliškumas

- Kiekybinių ir kokybinių tikslų suformavimas planuojamo laikotarpio pradžioje.
- Strateginio planavimo cikliškumą užtikrinti padeda į procesą įsitraukusių aktorių įtraukimas į sprendimų priėmimą dėl strateginių projektų finansavimo ir išsikeltų tikslų vykdymo vertinimą.

Prioritetas inovacijų ir mokslinių tyrimų plėtrai

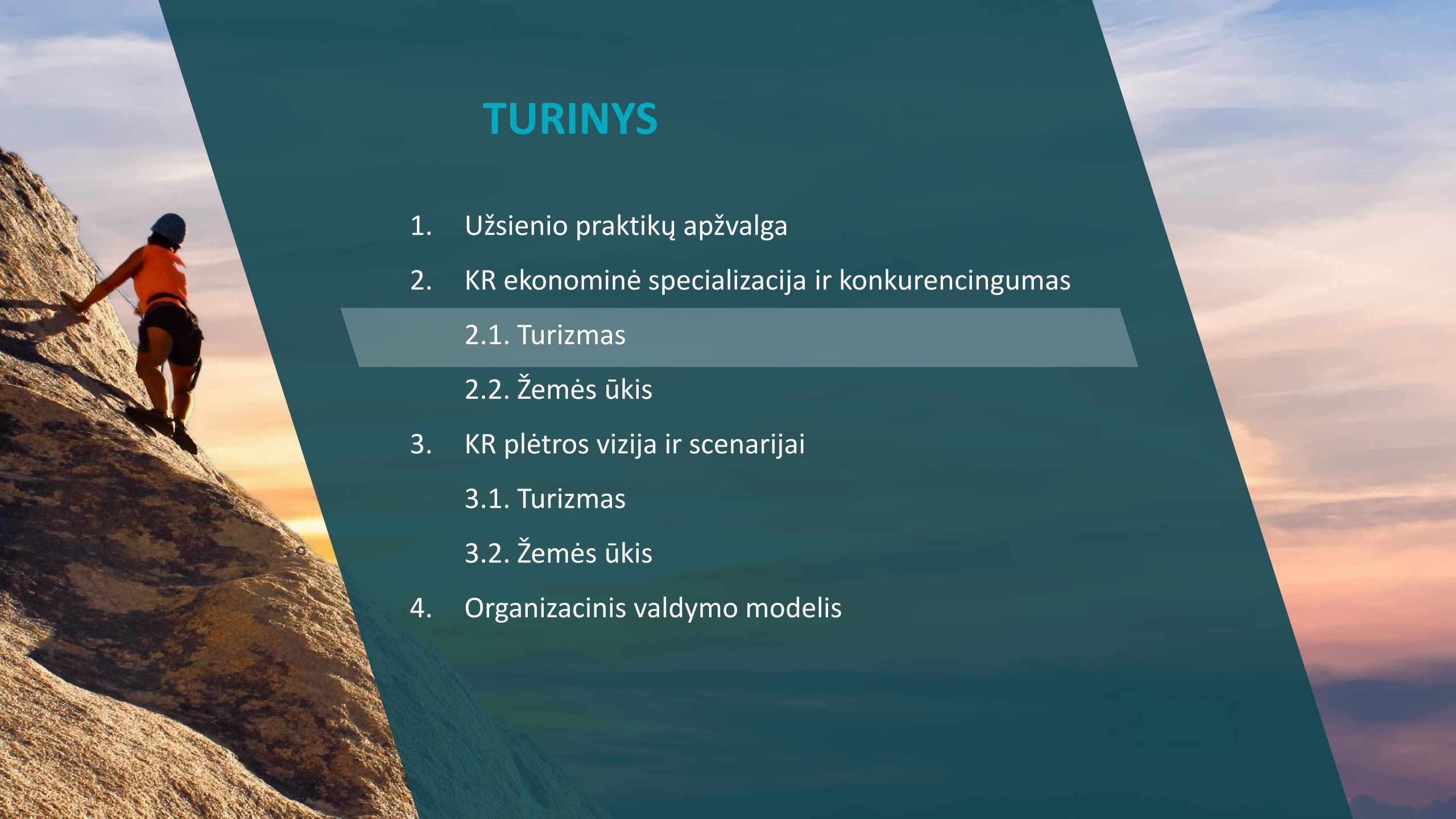
- Regiono augimas, naujų verslų ir darbo vietų kūrimasis regione užtikrinamas kaip šalutinis produktas skirstant resursus prioritetą teikiant inovacijoms ir moksliniams tyrimams.
- Regione skiriamos didžiausios Suomijoje bendrosios išlaidos moksliniams tyrimams ir plėtrai (6%), o gyventojų skaičius (nuo 2000 m. išaugo 26%), verslumas (vien 2016 m. buvo įkurta 1 617 naujų įmonių) ir turizmo sektoriaus rezultatai (nakvynių skaičius vietos apgyvendinimo įstaigose nuo 2000 m. išaugo 40%) nuolat auga.
- Įgyvendinami sėkmingi investicijas pritraukiantys bei naujus verslus kuriantys projektai, tokie kaip FI-WARE (ateities interneto kūrimas regione) bei „Verslo virtuvė“ (privataus ir viešo sektorių partnerystė plėtojant esamus ir kuriant naujus verslus).

Be didelių administracinių resursų pasiekta efektyvi tinklaveika tarp švietimo, verslo ir viešojo sektorių

- 3 sraigtų bendradarbiavimo rezultatas – regione sukurta inovacijų ekosistema.
- Praktikoje esminis Oulu inovacijų Ekosistemos tikslas – vietoje plačių valstybinio sektoriaus investicijų į įvairius projektus ir subsidijavimo, paskatinti privataus verslo investicijas.
- Prielaidos platesnio masto privataus verslo investicijoms Oulu sudaromos valstybiniam sektoriui imantis lyderystės kurti efektyvią tinklaveiką tarp privataus verslo ir atitinkamos srities švietimo sektoriaus, įgalinančią proveržį inovacijų srityje.

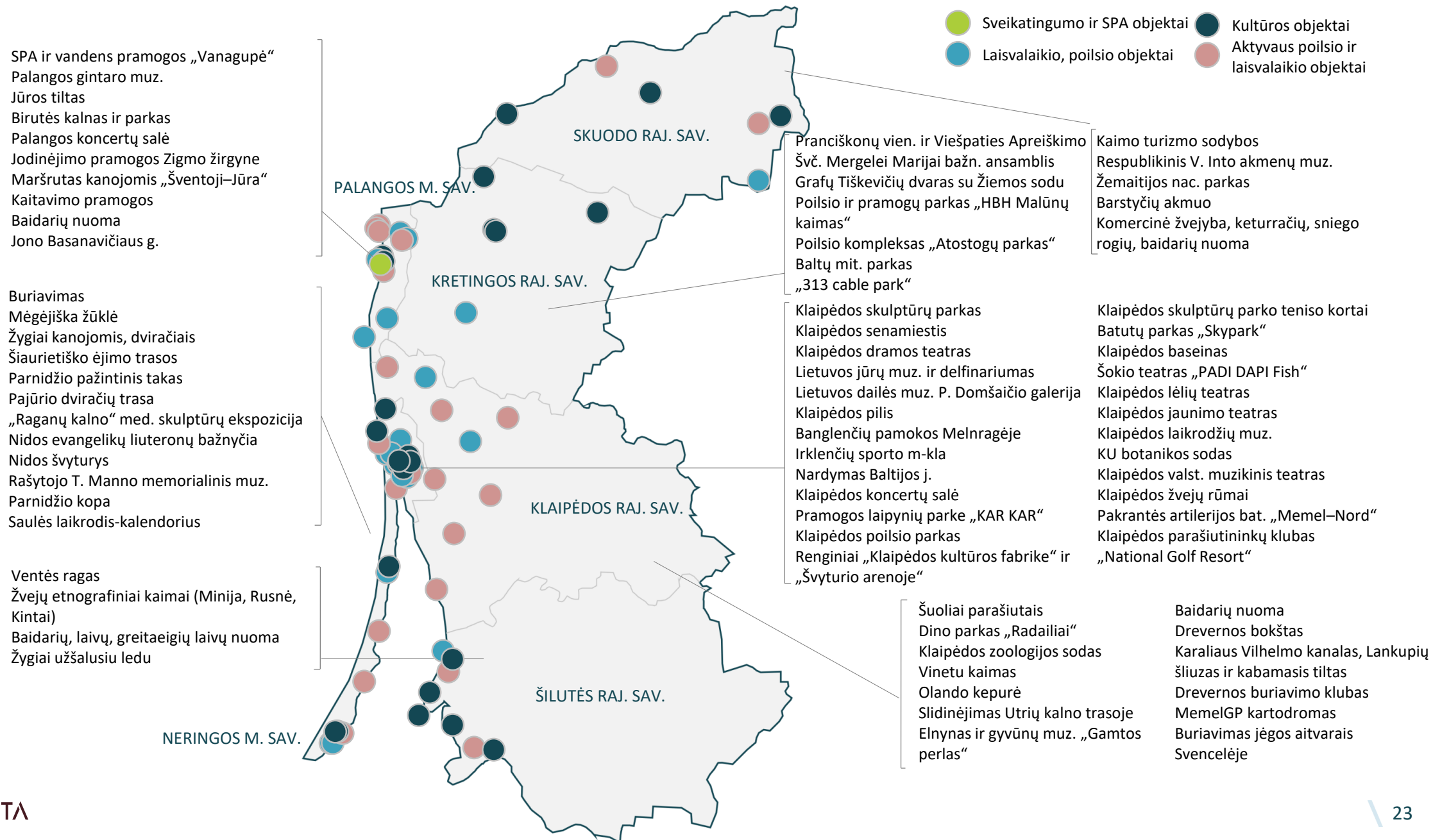
TURINYS

1. Užsienio praktikų apžvalga
2. KR ekonominė specializacija ir konkurencingumas
  - 2.1. Turizmas
  - 2.2. Žemės ūkis
3. KR plėtros vizija ir scenarijai
  - 3.1. Turizmas
  - 3.2. Žemės ūkis
4. Organizacinis valdymo modelis

KR SPECIALIZACIJA – KRANTO IR VANDENS TURIZMAS

LOKACIJOS KOEFICIENTAI RODO SANTYKINAI DIDESNĘ KR IŠTEKLIŲ KONCENTRACIJĄ APGYVENDINIMO IR MAITINIMO SFEROSE

Lokacijos koeficientas (angl. location quotient, LQ) – kiekybinis įvertis, nurodantis tam tikros industrijos / sektoriaus / subsektoriaus koncentraciją regione / teritorijoje, lyginant su visa valstybe.

LOKACIJOS KOEFICIENTAS (LQ) IR JO POKYTIS KR TURIZMO SEKTORIAUS ŠAKOSE, 2013–2016

PAGAL DIRBANČIŲJŲ SKAIČIŲ, KAI LR=1

	2016	POKYTIS '13–16	SPECIALIZACIJA SAVIVALDYBĖSE
Viešbučių ir panašių buveinių veikla	1,7	0,0	Palanga (20,4)
Poilsiautojų ir kt. trumpalaikio apgyvendinimo veikla	1,8	-0,4	Neringa (25,5), Palanga (12,2), Klaipėdos r. (2,4)
Poilsinių transporto priem., priekabų aikštelių ir stovyklaviečių veikla	2,0	-2,1	
Restoranų veikla	1,1	0,0	Neringa (8,5), Palanga (5,0)
Kelionių agentūrų, ekskursijų organizatorių ir susijusi veikla	0,8	0,0	Neringa (2,0)
Kūrybinė, meninė ir pramogų org. veikla	0,7	+0,2	Neringa (1,4)
Pramogų ir poilsio org. veikla	1,0	0,0	Neringa (1,4), Palanga (1,5), Kretingos r. (2,4)

PAGAL PRIDĖTINĘ VERTĘ GAMYBOS KAINOMIS, KAI LR=1

	2016	POKYTIS '13–16	SPECIALIZACIJA SAVIVALDYBĖSE
Viešbučių ir panašių buveinių veikla	1,4	+0,1	Palanga (18,3)
Poilsiautojų ir kt. trumpalaikio apgyvendinimo veikla	2,1	-0,4	Neringa (33,4), Palanga (16,9), Klaipėdos r. (4,3)
Poilsinių transporto priem., priekabų aikštelių ir stovyklaviečių veikla	2,6	-0,3	
Restoranų veikla	1,0	-0,1	Neringa (7,4), Palanga (5,0)
Kelionių agentūrų, ekskursijų organizatorių ir susijusi veikla	0,5	-0,2	
Kūrybinė, meninė ir pramogų org. veikla	0,5	0,0	Neringa (1,5)
Pramogų ir poilsio org. veikla	0,7	+0,1	Kretingos r. (9,6)

- Turizmo sektoriaus lokacijos koeficientai rodo, jog KR turizmo sektoriaus darbo jėga ypač sukoncentruota: 1) viešbučių ir panašių buveinių, 2) poilsiautojų ir kt. trumpalaikio apgyvendinimo veiklos ir poilsinių, 3) poilsinių transporto priemonių, priekabų aikštelių ir stovyklaviečių veiklos ekonominiuose subsektoriuose (>1,1). Lietuvos vidurkis taip pat viršijamas restoranų veiklos subsektoriuje.

- Lokacijos koeficientai pagal sukuriamą pridėtinę vertę rodo panašius rezultatus – didžiausią pridėtinę vertę, lyginant su kitais šalies regionais, sukuria: 1) viešbučių ir panašių buveinių, 2) poilsiautojų ir kt. trumpalaikio apgyvendinimo veiklos ir poilsinių, 3) poilsinių transporto priemonių, priekabų aikštelių ir stovyklaviečių veiklos ekonominiai subsektoriai (>1,1).

KR SAVIVALDYBIŲ SPECIALIZACIJA PAGAL STRATEGINIUS DOKUMENTUS (1/8)

SAVIVALDYBĖ	ESAMA SITUACIJA (TEMINĖS CITATOS)	ILGALAIKĖ VIZIJA (TEMINĖS CITATOS)	SPECIALIZACIJA
<p>Klaipėdos m. sav.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Klaipėdos miesto strateginis plėtros planas 2013–2020 m. Aplinkos ir išteklių analizė: „Turistų, atvykusių kruiziniais laivais, skaičius“, „rekreaciniuose uostuose apsilankusių laivų skaičius“ (p. 20), „Nekilnojamos ir kilnojamos kultūros vertybės“, „Klaipėdos senamiestis“, „Smiltynė“, „Klaipėdos piliavietė“, „Tautinių kultūrų centras“, „Lietuvos dailės muziejaus padaliniai“, Lietuvos Jūrų muziejus“, „delfinariumas“, „Mažosios Lietuvos istorijos muziejus“, „Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras“, „Jūros šventė“, „Laiivų paradas“, „Klaipėdos pilies džiaz festivalis“, „Festivalis „Platforma“, „Klaipėdos muzikos pavasaris“, „Klaipėdos „Švyturio“ arena“ (p. 65–68), „Vandens turizmo prieplaukų ir uostelių tinklas“ (p. 104). • Klaipėdos miesto turizmo rinkodaros ir komunikacijos 2016–2020 m. strategija: „Rekreaciniai ištekliai“, „fachverkas“ (p. 22), „Dviračių takų infrastruktūra“, „Pajūrio regionas“, „UNESCO pasaulio kultūros paveldas“, „gintaro, kalvystės, laikrodžių muziejai“ (p. 23), „Kempingas miesto teritorijoje“, „prieiga kruiziniais ir pramoginiams laivams“, „mažųjų laivų švartavimosi infrastruktūra“ (p. 24), „Sąsaja su vokiečių kultūra“, „Sveikas miestas“, „gydomųjų išteklių potencialas“ (p. 25), „Istoriniai-kultūriniai bei etniniai ryšiai su Lenkija, Latvija, Rusija, Vokietija, Izraeliu, JAV“ (p. 26). 	<ul style="list-style-type: none"> • Klaipėda 2030: ekonominės plėtros strategija ir įgyvendinimo veiksmų planas: „Smiltynėje ir Giruliuose siūlomas išskirtinis poilsis su jūros vaizdais, juose veikia sveikatingumo centrai“, „geoterminių vandenų SPA procedūros“, „geriausia Lietuvoje sporto ir aktyviojo turizmo infrastruktūra“, „dviračių takų ir dviračių dalijimosi infrastruktūra“, „riedutinių aikštelių“, „vandenlenčių ir kitų vandens aktyviųjų sporto šakų infrastruktūra“ (p. 16), „Atgaivintas senamiestis, Kuršių marių prieigose pastatytas išskirtinės traukos megaprojektas (pvz., kongresų ir koncertų salė arba muziejų centras)“, „trečia kelto linija, jungianti pietinę Klaipėdos dalį su Smiltynė“ (p. 17), „Jūrinis ir sveikatinimo turizmas“, „aktyvūs turizmas“ (p. 18), „Sukurti verslo ir renginių turizmo skatinimo mechanizmą“ (p. 23), „Įtraukti Klaipėdos turistinius objektus į regioninius turizmo maršrutus ir išnaudoti juos pozicionuojant tarptautiniame kontekste“ (p. 46). • Klaipėdos miesto strateginis plėtros planas 2013–2020 m. Aplinkos ir išteklių analizė: „Papildomų infrastruktūros gerinimas“, „kempingų įrengimas“, „aparnavimo objektai ir pramogų kompleksai“, „infrastruktūra vandens sporto kultivavimui“, „bendras kultūrinių renginių kalendorius“, „bendrojo lankytojo bilieto sistema“, „buvusių karinių objektų konversija“ (p. 104–105) • Klaipėdos miesto turizmo rinkodaros ir komunikacijos 2016–2020 m. strategija: „Specializuotų maršrutų įvairovė“ (p.53), „Prioritetiniai turizmo produktai: 1) kultūrinis, renginių ir pramogų turizmas, 2) sveikatos turizmas ir žaliasis (ekologinis) turizmas, 3) konferencijų ir verslo turizmas, 4) jūrinis turizmas“ (p. 54), „Local life, gastronomija, gynybinis I ir II pasaulinio karo paveldas“, „charizmatiški ir profesionalūs istorijų pasakotojai“, „istorijų bei legendų sklaida keliaujantiems pavieniui“ (p. 55), „Renginiai ne sezono metu“, „prieinama pramogų pasiūla“, „madingos“ paslaugos“, „pramoginių laivų pasiūla“ (p. 56-57), „Kaimo turizmo paslaugos, lėtasis, edukacinis ir aktyvusis turizmas ir keliavimas gamtinėje aplinkoje“, „ekologiniai maršrutai“ (p. 58), „Platus sveikatos paslaugų spektras“ (p. 59), „Konferencijų biuras“, „tarptautinių įmonių verslo renginiai“, „naujos keltų linijos“, „keltų kainų diferencijavimas sezono ir ne sezono metu“, „maršrutai, kuriais galima keliauti savarankiškai“ (p. 60–61). 	<ul style="list-style-type: none"> • Esama: Pajūrio ir jūrinis turizmas • Norima: Vandens ir miesto turizmas

KR SAVIVALDYBIŲ SPECIALIZACIJA PAGAL STRATEGINIUS DOKUMENTUS (2/8)

SAVIVALDYBĖ	ESAMA SITUACIJA (TEMINĖS CITATOS)	ILGALAIKĖ VIZIJA (TEMINĖS CITATOS)	SPECIALIZACIJA
<p>Klaipėdos r. sav.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Klaipėdos rajono turizmo rinkodaros strategija 2016–2021 m.: • „Ežerai, upės, miškai,“ „archeologiniai, mitologiniai, architektūriniai objektai“, „rekreaciniai išteklių“, „išvystyta kultūrinė veikla bei gausi kultūrinių renginių įvairovė“ (p. 42–43). • Klaipėdos rajono turizmo plėtros iki 2020 m. planas: „Piliakalniai“, „Vėžaičių dvaras“, „Karaliaus Vilhelmo kanalas“, „II pasaulinio karo fortifikacijos-baterijos“, „Olandų kepurės kalnas ir skardis“, „Mini Zoo“ (p. 32) • „Ornitologija“, „turistiniai žygiai pėsčiomis po Minijos ir Žvelsos slėnius“, „Mažosios Lietuvos lietuvininkų ir Didžiosios Lietuvos žemaičių palikimas“, „Agluonėnų etnografinė sodyba-muziejus“, „Ant marių kraštelio“, „aktyvus turizmas“, „buriavimas“, „buriavimas jėgos aitvarais“, „baidarių sportas Minijos upe“, „sklandymo mokykla“, „jojimo centrai“, „bėgimas slidėmis“, „Minijos žemupio regata“, „bėgimas „Pjaulai-Drevera“, „25 kaimo turizmo sodybos“, „burlentės“, „pramoginiai plaukiojimai laivais“, „rekreacinė žvejyba“, „galimi nardymai“, „National Golf Resort“ (p. 34–37). • Pajūrio regioninio parko ir jo zonų ribų bei tvarkymo planai. Esamos būklės analizė: • „Autoturizmas“, „Aglaura elnynas“, „vaikų stovyklos“ (p. 46–55). 	<ul style="list-style-type: none"> • Klaipėdos rajono turizmo rinkodaros strategija 2016–2021 m.: • „Sąlygos vystyti sportinį ir vandens turizmą“ (p. 42). • Klaipėdos rajono turizmo plėtros iki 2020 m. planas: „Tarptautinis sporto turizmas“ (p. 38), „Nacionalinio potencialo teritorijos: Karklė, Gargždai, Drevera-Svencelė-Priekulė“, „regioninio potencialo teritorijos: Agluonėnų, Veiviržėnų, Judrėnų, Endriejavo, Lapių-Pikteikių“ (p. 42), „Vandens turizmas“, „sporto turizmas“, „dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūra“, „rekreacinių zonų infrastruktūra“, „vandens telkinių rekreacinių zonų infrastruktūra“, „gamtinis turizmas“, „etnoturizmas“, „nelaimių turizmas“, „Minijos upės baseino rekreacija-turizmas“ (p. 43–45), „Priekulė“, „papildiniai“, „kempingai“, „nardymo centras“, „sporto infrastruktūra Gargžduose“, „pėsčiųjų ir dviračių trasos“, „karjerų rekreacijai pritaikymas“, „rekreacinės žvejybos plėtra“, „sapropelio panaudojimas SPA“, „aviacinis sportas“, „paukščių, gyvūnų ir kraštovaizdžio stebėjimas, augalų pažinimas, vaistažolių rinkimas, lakštingalų klausymas“, „etnografinis pramogų parkas“, „piliakalnių pritaikymas rekreacijai-pažintiniams tikslams“, „žydu naikinimo vietų maršrutai“, „bažnyčių maršrutai“, „gynybinių įtvirtinimų maršrutai“, „kultūros paveldo objektų maršrutai“ (p. 45–60). 	<ul style="list-style-type: none"> • Esama: Pamario ir aktyvus turizmas • Norima: Vandens ir aktyvus turizmas

KR SAVIVALDYBIŲ SPECIALIZACIJA PAGAL STRATEGINIUS DOKUMENTUS (3/8)

SAVIVALDYBĖ	ESAMA SITUACIJA (TEMINĖS CITATOS)	ILGALAIKĖ VIZIJA (TEMINĖS CITATOS)	SPECIALIZACIJA
<p>Kretingos r. sav.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Kretingos rajono savivaldybės 2016–2021 m. turizmo rinkodaros strategija: „Savivaldybei priklauso Salantų regioninio parko dalis“, „Sūdėnų botanikos zoologijos draustinis, Grūšlaukės kraštovaizdžio draustinis, Kartenalės entomologinis draustinis, Minijos ichtiologinis draustinis“ (p. 8), „gausūs rekreaciniai išteklių (upės, miškai)“ (p. 9), „Regioniniame parke yra nemažai ir didelių pavienių riedulių („Šilalės kūlis“ ir Šauklių, Sakuočių, Mosėdžio akmenys).“, „Gaidžio kalnas. Tai Salanto slėnyje šalia Salantų stūksanti kalvelė, vertinga kaip archeologinė, istorinė, mitologinė, sakralinė vieta“, „Ėgliškių (Andulių) piliakalnis datuojamas I tūkst.–XIII a., įrengtas Danės kairiojo kranto aukštumos pakraštyje.“, „Kartenos piliakalnio istorinis-archeologinis kompleksas.“, „Gintarų piliakalnis“, „Dauginčių atodanga“, „Kretingos dvaro parkas, astronominis kalendorius su saulės laikrodžiu.“, „Orvidų sodyba – tikrai įspūdingas muziejus ir išskirtinis turistų traukos objektas, garsėjantis akmenų skulptūromis.“, „Kretingos muziejus – tai buvusi grafų Tiškevičių dvaro sodyba.“ (p. 35 – 39), „Baltų mitologijos parkas puoselėja senąsias baltų kultūros vertybes“, „Japoniškas sodas. Sodas pradėtas kurti 2007 m. spalį kaip didžiausias (16 ha) japoniškas sodas Europoje“, „Laisvalaikio ir sveikatinimo centras Natura Termo Spa“ (p. 45 – 46), „Skraidymas, sklandymas, parasparniai, jojimas, tenisas, kartingai, dažasvydis, šaudymas iš lanko, baidarės, vandens dviračiai“ (p. 53), „Jono Pauliaus II piligriminis takas“, „Bernardinų piligriminis takas“ (p. 86–87). 	<ul style="list-style-type: none"> Kretingos rajono savivaldybės 2016–2021 m. turizmo rinkodaros strategija: „Paveldo objektų kompleksiškas sutvarkymas ir pritaikymas ekonominėms, kultūrinėms, edukacinėms ir socialinėms reikmėms.“, „Taip pat remiami privataus paveldo objektai (dvarai), siekiant paskatinti privačias investicijas į kultūros paveldo tvarkybą ir aktualizavimą, kad kultūros paveldo objektai būtų atverti visuomenei“ (p. 24), „kultūros kelių rinkodara – renginiai, leidiniai, atstovavimas užsienio rinkose, e. rinkodaros ir reklamos priemonės“ (p. 25), „Keturi skirtingi paskirties turizmo produktai: 1) savaitgalis gamtoje, 2) savaitgalis su baidarėmis, 3) Kretingos raj. įžymių žmonių takais, 4) 5 turistiniai objektai Kretingos rajone“ (p. 28). Kretingos rajono savivaldybės 2014 – 2020 plėtros planas: „Minijos upės trasos turizmo infrastruktūros įrengimas (baidarių išlaipinimo vietų, laužaviečių, apžvalgos aikštelių, informacinių stendų, poilsiaviečių, mažosios architektūros elementų įrengimas, ženklinimas ir pan.)“, „Danės-Akmenos upės pakrančių pritaikymas aktyviam poilsiui ir turizmui (baidarių išlaipinimo vietų, apžvalgos aikštelių, informacinių stendų, poilsiaviečių įrengimas ir pan.“, „skatinti piligriminį turizmą – įrengti Šv. Jokūbo pamario kelią“ (p. 8 – 9), „Skatinti kempingo atsiradimą Lazdininkuose“ (p. 10) Kretingos rajono teritorijos palei magistralinį kelią A11 Šiauliai – Palanga (ruožo nuo Kretingos miesto iki Vydmantų kaimo) dviračių tako specialusis planas: „Dviračių takas planuojamas Kretingos rajono teritorijoje palei magistralinį kelią A11 Šiauliai – Palanga, ruože nuo Kretingos miesto iki Vydmantų kaimo“ (p. 4). 	<ul style="list-style-type: none"> Esama: Kultūrinis ir pramogų turizmas Norima: Kultūrinis ir aktyvaus poilsio turizmas

KR SAVIVALDYBIŲ SPECIALIZACIJA PAGAL STRATEGINIUS DOKUMENTUS (4/8)

SAVIVALDYBĖ	ESAMA SITUACIJA (TEMINĖS CITATOS)	ILGALAIKĖ VIZIJA (TEMINĖS CITATOS)	SPECIALIZACIJA
<p data-bbox="208 272 326 329">Neringos sav.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="384 272 1098 586">• Neringos savivaldybės rinkodaros ir komunikacijos strategija 2015 – 2022 m.: „Gamtiniai išteklių yra tinkami organizuoti pasyvų poilsį prie jūros arba vystyti aktyvų turizmą“, „Kuršių marios ir Baltijos jūra sudaro puikias sąlygas buriavimo vystymui“, „3 privačios įmonės organizuoja įvairius žygius po Kuršių neriją“, „Buriavimas Blokart vėjaračiais (Ice-Blokaert rogės ant Kuršių marių ledo)“, „Vėjo žaidimai su mokomaisiais jėgos aitvarais, mobilios pirtelės nuoma“, „Pažintinis-dendrologinis takas (Juodkrantė)“ (p. 60 - 66). <li data-bbox="384 586 1098 901">• Neringos turizmo informacinių paslaugų sistemos plėtra: „Nida – didžiausia ir seniausia Neringos gyvenvietė žinoma nuo 1437 m.“, „Lankytinas Raganų kalnas, kur nuo 1981 m. veikia humoristinių medžio skulptūrų ansamblis.“, „Skirpsto kopa šalia kurios yra užpustytas Karvaičių kaimas“, „Kuršių nerijos nacionalinis parkas – unikalus gamtos ir žmogaus sukurtas kraštovaizdžio kompleksas Lietuvoje“, „Jūra turi didžiausią potencialą Neringos turizmo vystymui“, „Gintaro kelias“, „Parnidžio pažintinis takas“, „Pažintinis takas Naglių gamtos rezervate prie Pervalkos“ (p. 14 – 16) <li data-bbox="384 901 1098 993">• Turistinio objekto „Kuršių buities muziejus“ galimybių analizė: „Rašytojo Tomo Mano memorialinis muziejus“, „Neringos istorinis muziejus“ (p. 37) <li data-bbox="384 993 1098 1086">• Turistų srautų Kuršių marių regione analizė: „žvejų mėgėjų turizmas lietuviškojoje Nemuno deltos dalyje kasmet auga po 200 %.“ (p. 17). 	<ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="1098 272 2066 615">• Neringos turizmo informacinių paslaugų sistemos plėtra: „Pagrindinės Kuršių nerijos nacionalinio parko miškų masė plėtros kryptys – poilsis gamtoje, stovyklavimas, pažintinis turizmas, edukacinė veikla.“, „pagrindinė problema turi būti ne naujų poilsiautojų paieška, o racionalus marių išnaudojimas rekreacinėms reikmėms. Pagrindinės turizmo plėtros kryptys: vandens turizmo ir ekologinio–pažintinio turizmo plėtra.“, „Pagrindinės turizmo plėtros kryptys: vandens turizmo ir ekologinio–pažintinio turizmo plėtra.“, „Sakralinius objektus galima įtraukti į pažintinius maršrutus ir juos žymėti informaciniuose stenduose.“, „Palanku vystyti sveikatingumo paslaugas, susijusias su kitomis veiklomis: hipoterapiją, sveikos gyvensenos mokymus.“, „Konferencijų organizavimas, seminarų ir mokymų, pristatymų, priėmimų ir kitų protokolinių renginių organizavimas“ (p. 14 – 19). <li data-bbox="1098 615 2066 772">• Neringos savivaldybės strateginis plėtros planas 2014 – 2020 m.: „Jūros terapijos centro įkūrimas“, „Daugiafunkcio kultūros ir konferencijų centro steigimas“, „Ekoturizmo kempingo ir vaikų stovyklos įrengimas Pervalkoje“, „Kultūros ir meno renginių organizavimas ir rėmimas“, „Neringos kuršių buities muziejaus įrengimas“ (p. 9 – 12). <li data-bbox="1098 772 2066 1001">• Neringos kurortologinių išteklių įvertinimo ir panaudojimo sveikatinimo srityje galimybių studija: „Neringos kaip kompleksinio pajūrio kurorto plėtros programoje daugiausia dėmesio skirti keturiems sveikatinimo aspektams: Nervų sistemos ligų profilaktikai ir reabilitacijai, Plaučių ligų profilaktikai ir reabilitacijai, Odos ligų ir alergijos profilaktikai ir reabilitacijai, Kraujotakos sistemos ligų profilaktikai ir reabilitacijai.“, „plėtoti kokybiškas, nebrangias ir patrauklias sveikatinimo paslaugas, skirtas didinti kurorto patrauklumą gretutiniais sezonais“ (p. 7) <li data-bbox="1098 1001 2066 1158">• Projekto "Nidos ir Preilos senųjų (etnografinių) kapinių tvarkybos projektų parengimo ir jų įgyvendinimo bei stovyklos Klaipėdos regiono amatų mokyklų studentams organizavimas" galimybių studija: „Pagrindinis Nidos kapinių panaudojimo tikslas – kultūra ir mokslinis pažinimas (moksliniai tyrimai, kultūrinis švietimas, muziejinis eksponavimas, kultūrinis turizmas)“ (p. 26). 	<ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="2066 272 2313 365">• Esama: Pajūrio kurortinis ir gamtinis turizmas <li data-bbox="2066 365 2313 458">• Norima: Pajūrio kurortinis ir gamtinis turizmas

KR SAVIVALDYBIŲ SPECIALIZACIJA PAGAL STRATEGINIUS DOKUMENTUS (5/8)

SAVIVALDYBĖ	ESAMA SITUACIJA (TEMINĖS CITATOS)	ILGALAIKĖ VIZIJA (TEMINĖS CITATOS)	SPECIALIZACIJA
<p>Palangos m. sav.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Palangos miesto savivaldybės 2016–2023 m. turizmo rinkodaros strategija: „Pasižymi rekreacinių paslaugų įvairove“, „viešbučiai, sanatorijos, kempingai ir privatus apgyvendinimas“ (p. 47). • Palangos kurorto turizmo plėtros strategija 2014–2024 m. : „Klimatas, jūra, pušynai, kopos, paplūdimiai“, „išvystytas dviračių ir pėsčiųjų takų tinklas“, „EuroVelo 10“, „autoturizmo trasos“, „Gintaro muziejus ir botanikos parkas“, „didelis kultūrinių ir sporto renginių skaičius“ (p. 69), Palangos koncertų salė, „Atostogos / poilsis prie jūros“, „plaukiojimas ant padangos ar „banano“, vandens slidžių nuoma, tinklinis, joga, paplūdimio barai“, „nudistų pliažas“, „aktyvus poilsis“, „dažasvydis, riedučiai, šiaurietiškas ėjimas, dviračiai“, „dviračių ir pėsčiųjų takai“, „lauko treniruokliai“, „kartodromas“, „kaitavimas“, „šuoliai parašiotu“, „jodinėjimas“, „tenisas“, „Vaikų parkas“, „balneologijos ir purvo terapijos kurortas“, „6 sanatorijos, sveikatos ir reabilitacijos centrai“, „Mončio namai ir Šliūpo memorialinė sodyba“, „konferencijų turizmas“, „vandens turizmas“, „Palangos ruoniai“, „Sportas visiems“, „Lygių balsų chorų festivalis“, „Baltoji bangelė“, „vasaros sezono atidarymas“, „Žvejų šventė“, „Naktinės serenados“, „klasikinės muzikos vakarai“, „Anapilio“ muzikos festivalis“, „Laumės juosta“, „Saulės takas“, „sveiko maisto šventė“, „Birutės parko renginiai“, „Nepalikim su negalia vienu“, sakralinės muzikos ir poezijos festivalis „Ave Maria“, „Satta Outside“, „1000 km lenktynės“, „Stintų, Sveikuolių, Palangos stalas šventės“, „kino teatras Naglis“, „Tete-A-Tete kazino“ (p. 42–70). • Palangos miesto strateginis plėtros planas iki 2020 m.: „Mažasis golfas“, „karietų nuoma“, „simbolinė vasaros sostinė“, „Palangos vasara“, „Saulės vaikai“, „sportiniai čempionatai“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Palangos kurorto turizmo plėtros strategija 2014–2024 m.: „Mineralinio, geoterminio ir jūros vandens panaudojimas sveikatinimo paslaugoms“, „paplūdimio infrastruktūros gerinimas“, „sporto aikštynai“, „pramogų infrastruktūra (vandens parkas, atrakcionų parkas, ledo arena)“, „žvejo kaimai, kulinarinis paveldas“, „išraiškinga medinė architektūra“, „dviračių takų plėtra“, „tarptautiniai sporto ir kultūros renginiai“, „sveikatos turizmas“, „aktyvus poilsis“, „kultūrinis turizmas“, „sveikatos turizmo klasteris“, „bike-sharing“, „Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios apžvalgos aikštelė“, „Palangos kurorto muziejus“, „teminiai aktyvaus poilsio parkai rekreaciniuose miškuose“, „rekreacinė infrastruktūra, skirta žiemos aktyviam poilsiui“, „Gintaro amatų ir meno centras“, „vaikų vasaros stovyklos“, „teminiai turistiniai maršrutai“ (p. 70–76), „Šventosios uosto atstatymas“ (p. 51). • Palangos miesto strateginis plėtros planas iki 2020 m.: „Balneologinių gydyklų įrengimas“, „sporto komplekso statyba“, „Palangos tilto rekonstrukcija“, „botanikos parko rekonstrukcija“, „paveldo objektų sutvarkymas“, „ES standartus atitinkantis kempingas“, „paplūdimių aptarnavimo infrastruktūros įrengimas“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Esama: Pajūrio kurortinis turizmas • Norima: Pajūrio kurortinis ir sveikatinimo turizmas

KR SAVIVALDYBIŲ SPECIALIZACIJA PAGAL STRATEGINIUS DOKUMENTUS (6/8)

SAVIVALDYBĖ	ESAMA SITUACIJA (TEMINĖS CITATOS)	ILGALAIKĖ VIZIJA (TEMINĖS CITATOS)	SPECIALIZACIJA
<p data-bbox="206 272 333 329">Skuodo r. sav.</p> 	<ul data-bbox="384 272 1098 808" style="list-style-type: none"> • Skuodo vietos veiklos grupės 2016–2023 m. vietos plėtros strategija: „5 kaimo turizmo sodybos“ (p. 26), „išskirtinis rajono bruožas – akmenys“, „didžiausias akmuo Lietuvoje“, „Mosėdžio akmenų muziejus“ (p. 32), „valstybiniai parkai“, „draustiniai“, „Žemaitijos nacionalinis parkas“, „subalansuotas gamtos išteklių naudojimas ir atkūrimas“, „pažintinis turizmas“ (p. 34) „pagrindiniai, rajono išskirtinumą formuojantys, kultūriniai objektai yra akmenys ir piliakalniai“ (p. 35). • Skuodo miesto vietos plėtros 2016–2022 m. strategija: „gera ekologinė situacija“, „žemas nusikalstamumo lygis“ (p. 30). • Skuodo rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2014–2020 m.: • „Kasmetiniai miesto ir seniūnijų kultūriniai renginiai“, „mažesnis sezoniškumas“, „žema viešbučio kaina“, „rami, patogi geografinė padėtis“ (p. 5). 	<ul data-bbox="1098 272 2066 1250" style="list-style-type: none"> • Skuodo vietos veiklos grupės 2016–2023 m. vietos plėtros strategija: „21,1 proc. apklaustųjų mano, kad taip pat turėtų būti remiama turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra“ (p. 36), „Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose“ (p. 40), „Projektų, vienijančių kultūrą, sportą, turizmą įgyvendinimas“ (p. 44), „Piliakalnių, lankytinų vietų restauravimas ir pritaikymas vietiniam ir atvykstamajam turizmui“ (p. 44), „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“ (p. 63), „Parama privačių juridinių ir fizinių asmenų, užsiimančių aktyvaus poilsio ir kita turizmo organizavimo veikla, verslui pradėti ir plėtoti“ (p. 68–69), „Turizmą skatinančių veiklų kūrimas ir plėtra, įskaitant edukacinių programų vykdymą, kulinarinio paveldo ir tradicijų puoselėjimą“ (p. 73), „Investicijos į kaimo kultūros ir gamtos paveldo objektus (istorinę, architektūrinę ir (arba) kitokią vertę turinčius saugomus objektus), skatinant aktyvaus poilsio ir turizmo veiklas; Investicijos į kraštovaizdžio gerinimą (gamtos paveldo objektų, vietovių, parkų, skverų, želdynų, kitų kraštovaizdžio komponentų tvarkymas), skatinant aktyvaus poilsio ir turizmo veiklas“ (p. 82). • Skuodo rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2014–2020 m.: • „Išsaugota geroji krašto kultūros tradicija bei paveldas vystant modernią, ekologišką ir patrauklią kultūrinio ir pažintinio turizmo, sporto infrastruktūrą bei bendradarbiavimą“ (p. 6), „Rengti ir vykdyti kultūros, meno, visuomeninius specialiuosius projektus, stiprinančius Skuodo rajono, kaip kultūrinio-pažintinio turizmo teritoriją“ (p. 9), „Sukurti aplinką kultūrinio-pažintinio ir ekologinio turizmo paslaugoms plėtoti“ (p. 9), „Gamtos ir kultūros paveldo, gamtos išteklių pritaikymas turizmui bei viešiesiems poreikiams leis sukurti sąlygas ir išplėsti kultūrinio turizmo, aktyvaus poilsio (sporto) ir sveikatingumo, ekologinio turizmo veiklų sritis ir tokiu būdu paskatins Skuodo rajono plėtrą“ (p. 9), „Dviračių-pėsčiųjų trasų įrengimas“ (p. 28), Projektų, siejančių istorinius objektus ir kraštovaizdį įgyvendinimas“ (p. 31), „Remti iniciatyvas, skatinančias profesionalių menininkų įtraukimą į lokalius kultūrinius projektus“ (p. 32), „Organizuoti kalendorines šventes, išlaikant regiono papročius ir tradicijas, etninę kultūrą“ (p. 33), „Kaupti ir saugoti kuršių ir vakarinių žemaičių kultūros paveldą, formuoti Skuodo žemės identitetą, aktyvinti rajono įvaizdžio formavimą, išnaudoti istorinę praeitį“ (p. 36). 	<ul data-bbox="2066 272 2323 429" style="list-style-type: none"> • Esama: Kultūrinis turizmas • Norima: Kultūrinis ir gamtinis turizmas

KR SAVIVALDYBIŲ SPECIALIZACIJA PAGAL STRATEGINIUS DOKUMENTUS (7/8)

SAVIVALDYBĖ	ESAMA SITUACIJA (TEMINĖS CITATOS)	ILGALAIKĖ VIZIJA (TEMINĖS CITATOS)	SPECIALIZACIJA
<p>Šilutės r. sav.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Šilutės rajono savivaldybės turizmo rinkodaros strategija 2016–2021 m.: „Vandens pramogos (žvejyba, plaukiojimas laivais ir įvairios vandens pramogos)“, „aktyvus poilsis (ekskursijos, ekstremalūs mokymai)“ (p. 8), „Keleivinių, pramoginių, žvejybinių laivų, jachtų, greitaeigių katerių, vandens motociklų, burinių katamaranų nuoma“, „Kuršių marios“, „Nemuno delta“, „Keltų maršrutai į Nidą“ (p. 10), „Apžvalginės oro pramogos, pramogos su žirgais, vandens sporto pramogos“, „dažasvydžio pramogos“, „laisvalaikis gamtoje“, „pasiplaukiojimas stovimomis banglentėmis / baidarėmis, kaitavimas, buriavimas“ (p. 12), „Nemuno deltos regioninis parkas“, „draustiniai“, „biosferos poligonas“, „gamtos paveldo objektai“, „piliakalniai, pilkapyai, buvusių dvarų sodybos“, „bažnyčios“, „mitologinės vietos“, „istorijos paminklai“, „Hugo Šojaus dvaras“, „teismo rūmai ir kalėjimas“, „švyturiai“, „Rusnė“, „Kintai“, „Ventės ragas“, „Genovefa vila“ (p. 13–16), „Didelė renginių, galinčių pritraukti lankytojus įvairovė, išvystytas kultūrinis turizmas“, „mažai urbanizuotas kaimo kraštovaizdis“, „gausūs gamtiniai ištekliai“ (p. 31) • Galimybių studija „Turizmo verslo skatinimo sistemos sukūrimas Šilutės rajono savivaldybėje“: „Ornitologinė stotis“, „Zudermano memorialinis muziejus“, „Macikų lagerio muziejus“, „Švėkšnos muziejus“, „technikos ir marinistinis paveldas“ (p. 22–23), „Kurėnas“ (p.24). 	<ul style="list-style-type: none"> • Šilutės rajono savivaldybės turizmo rinkodaros strategija 2016–2021 m.: „Kurti ir viešinti kompleksinius turizmo paketus“ (p. 22). • Galimybių studija „Turizmo verslo skatinimo sistemos sukūrimas Šilutės rajono savivaldybėje“: • „Kulinarinis paveldas“, „žvejų kaimai“, „ekologinio (pažintinio) turizmo infrastruktūra“, „Kuršių Nerijos gamtinis kompleksas“, „Pajūrio regioninis parkas“, „Nemuno deltos parkas“, „įrengiama pėsčiųjų ir dviračių turizmo infrastruktūra“ (p. 22). • Šilutės kultūros paveldo išsaugojimo ir pritaikymo turizmui 2015-2020 m. strategija: • „Žydų kultūros paveldo aktualizavimas“ (p. 8), Kultūros paveldo tvarkymas“ (p. 9). 	<ul style="list-style-type: none"> • Esama: Vandens ir kaimo turizmas • Norima: Kultūrinis ir vandens turizmas

KR SAVIVALDYBIŲ SPECIALIZACIJA PAGAL STRATEGINIUS DOKUMENTUS (8/8)

KLAIPĖDOS REGIONO SAVIVALDYBĖSE VYSTOMA TURIZMO SPECIALIZACIJA

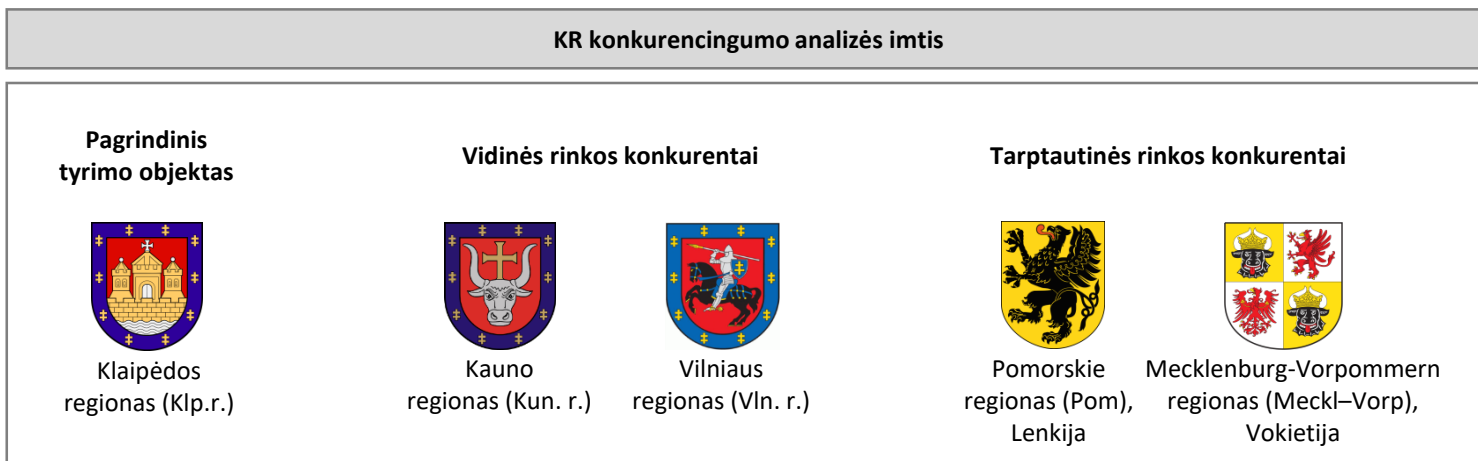
	 Klaipėdos m. sav.	 Klaipėdos raj. sav.	 Kretingos raj. sav.	 Neringos sav.	 Palangos sav.	 Skuodo raj. sav.	 Šilutės raj. sav.
Pajūrio turizmas							
Jūrinis turizmas							
Vandens turizmas							
Aktyvus turizmas							
Pramogų turizmas							
Miesto turizmas							
Kultūrinis turizmas							
Kaimo turizmas							
Gamtinis turizmas							
Sveikatinimo turizmas							

 Esama specializacija
  Norima plėtoti specializacija
  Nevystoma specializacija

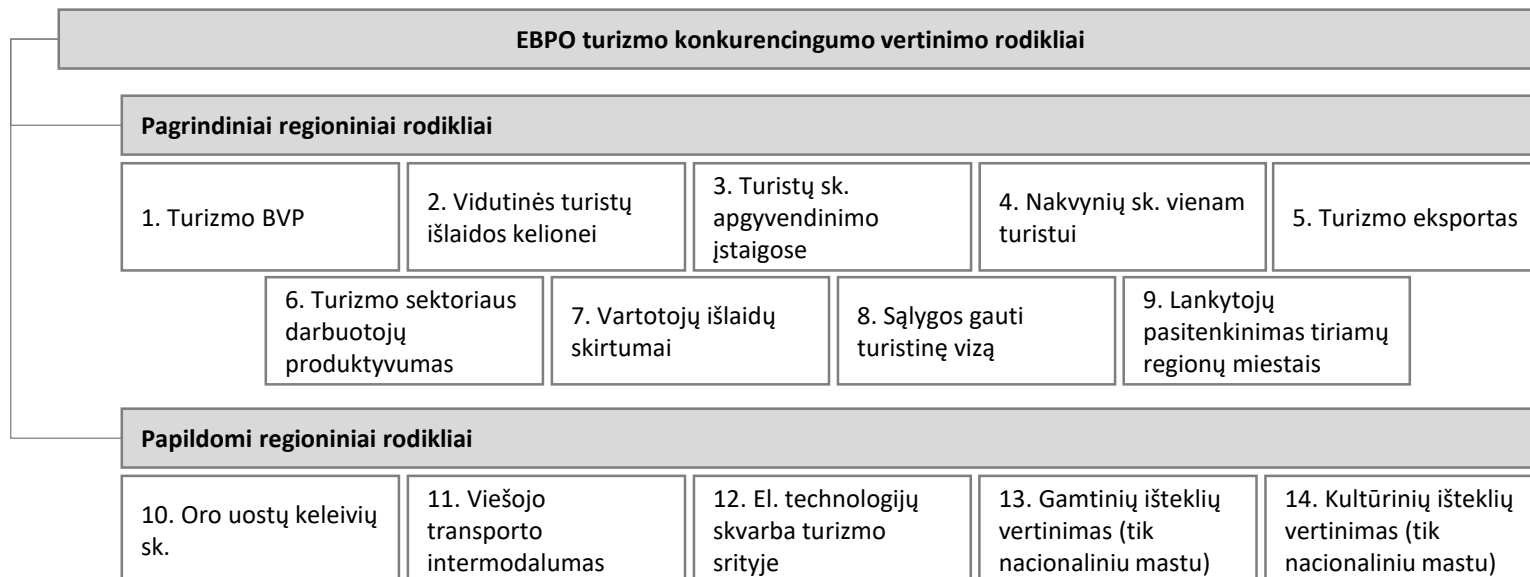
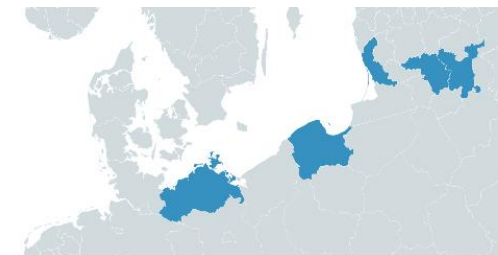
* – esama specializacija, kurią planuojama dar labiau plėtoti

KR KONKURENCINGUMAS ANALIZUOJAMAS PAGAL MODIFIKUOTĄ EBPO TURIZMO KONKURENCINGUMO VERTINIMO METODIKĄ

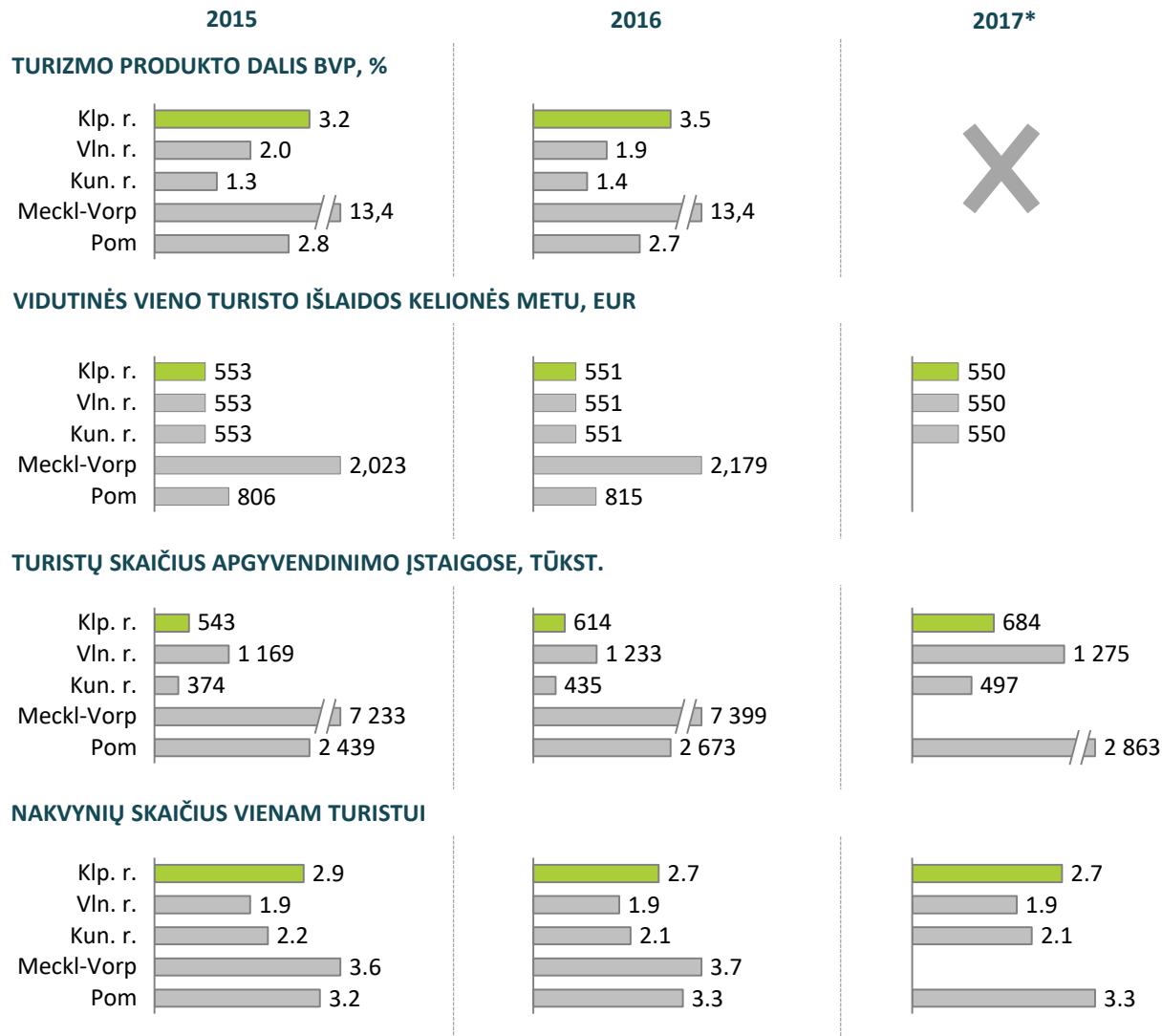

- Konkurencingumo analizėje lyginami regionai suderinti su tyrimo užsakovu.
- Tarptautiniai rinkos konkurentai pasirinkti atsižvelgiant į panašią geografinę padėtį, panašias sociodemografines tendencijas ir turimus panašius turizmo išteklius.

- EBPO turizmo konkurencingumo vertinimo metodika sukurta vertinti nacionalinių valstybių konkurencingumą ir apima 11 pagrindinių rodiklių, 5 papildomus ir 4 ateities vystymosi rodiklius.
- Regioniniu mastu prieinami ne visi EBPO naudojami duomenys, todėl analizei pasitelkiami 9 pagrindiniai ir 3 papildomi rodikliai.
- Statistiniai rodiklių duomenys surinkti iš oficialiųjų ir papildomų statistikos šaltinių. Oficialiosios statistikos šaltiniai apima: Eurostat, Lietuvos statistikos departamentą, JTO Pasaulio turizmo organizaciją, EBPO, regioninius turizmo centrus, oro uostų oficialiuosius internetinius puslapius, tiriamų šalių užsienio reikalų ministerijas. Papildomi statistikos šaltiniai: Knoema, Statista, numbeo.com, booking.com ir embassyinfo.net.

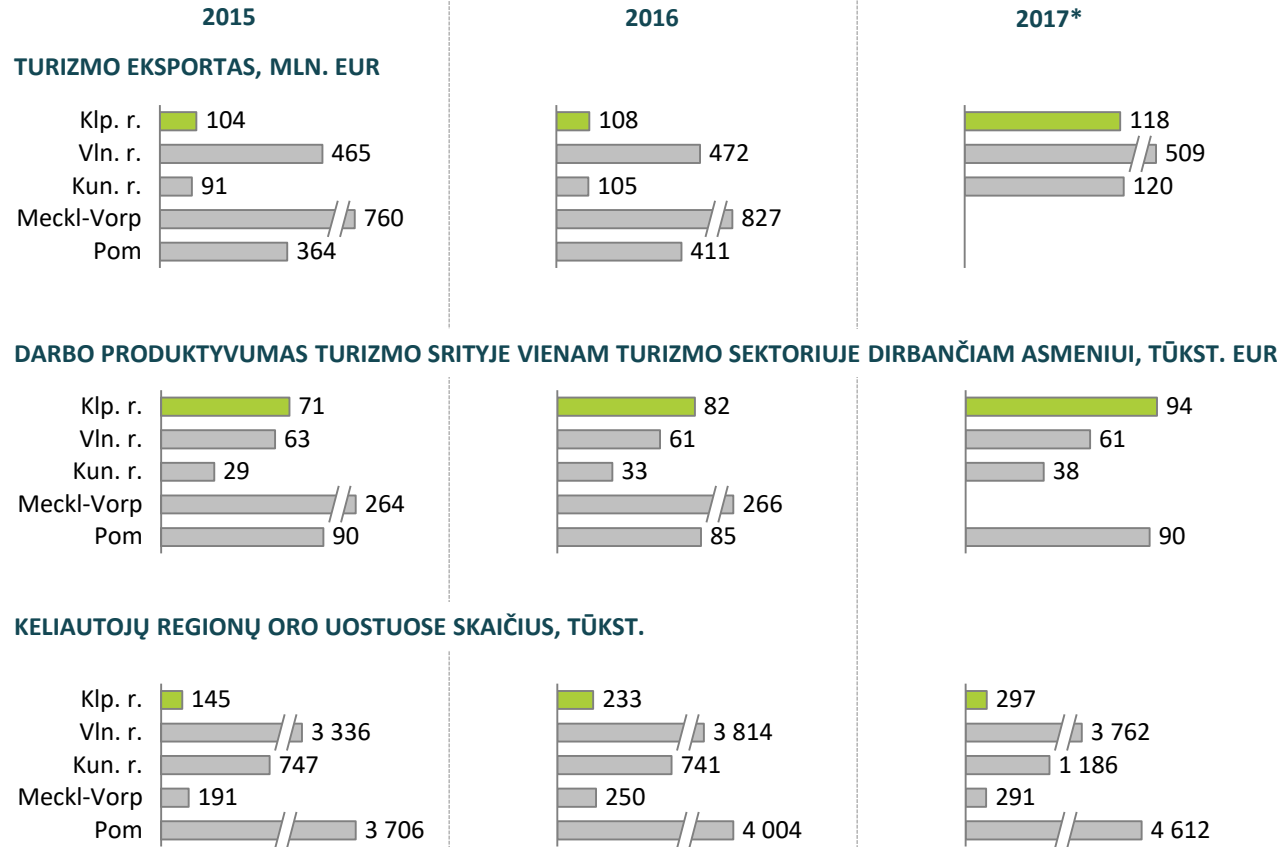
KR PASIŽYMI DIDŽIAUSIU TURIZMO INDĖLIU Į BVP LR, TAČIAU VIS DAR REIKŠMINGAI ATSLIEKA NUO MECKLENBURG-VORPOMMERN REGIONO

- Regioninis turizmo BVP skaičiuotas atsižvelgiant į bendrą šalies turizmo BVP, regione apsisojančių turistų skaičių ir bendrą regiono BVP.
- Turizmo produkto indėlis į BVP KR yra didesnis nei Vilniaus, Kauno ir Pomeranijos regionuose, tačiau žemesnis lyginant su Mecklenburg–Vorpommern.
- KR turizmo sektoriaus sukuriama BVP dalis 2015–2016 reikšmingai išaugo (0,3 p. p. arba 10 %).
- Sąlyginai pigios kelionės gali pritraukti jaunesnius ar mažiau pasiturinčius turistus.
- Lietuvos regionuose skirtingais laiko momentais turisto išlaidos kito nežymiai.
- Lietuvos regionai turi vienodus įverčius, nes nėra duomenų, leidžiančių įvertinti išlaidas atskirai kiekviename regione.
- Lyginant su kitais tiriamais regionais, Klaipėdos ir Kauno regiono apgyvendinimo įstaigose apsisoja mažiausiai turistų.
- KR nėra perpildytas turistų, todėl yra potencialo didinti atvykstančių žmonių srautus.
- Turistų skaičius KR vidutiniškai augo 8 % kasmet (Vln. r. – 2,9 %, Kun. r. – 9,9 %, Meckl–Vorp – 1,1 %, Pom – 5,5 %).
- Atsižvelgiant į nakvynių ir turistų skaičių matoma, kad KR vienas turistą praleidžia daugiau laiko nei Kauno ar Vilniaus regionuose, tačiau mažiau nei Pomeranijoje ir Mecklenburg–Vorpommern.
- Skirtingais metais turistų nakvynės įstaigose praleidžiamų nakvynių skaičius visuose regionuose kinta labai nežymiai.

* - Trūksta dalies duomenų

KR TURIZMO EKSPORTAS MAŽESNIS NEI VILNIAUS IR UŽSIENIO REGIONŲ, TAČIAU KR PRODUKTYVUMAS TURIZMO SRITYJE YRA AUKŠČIAUSIAS LR

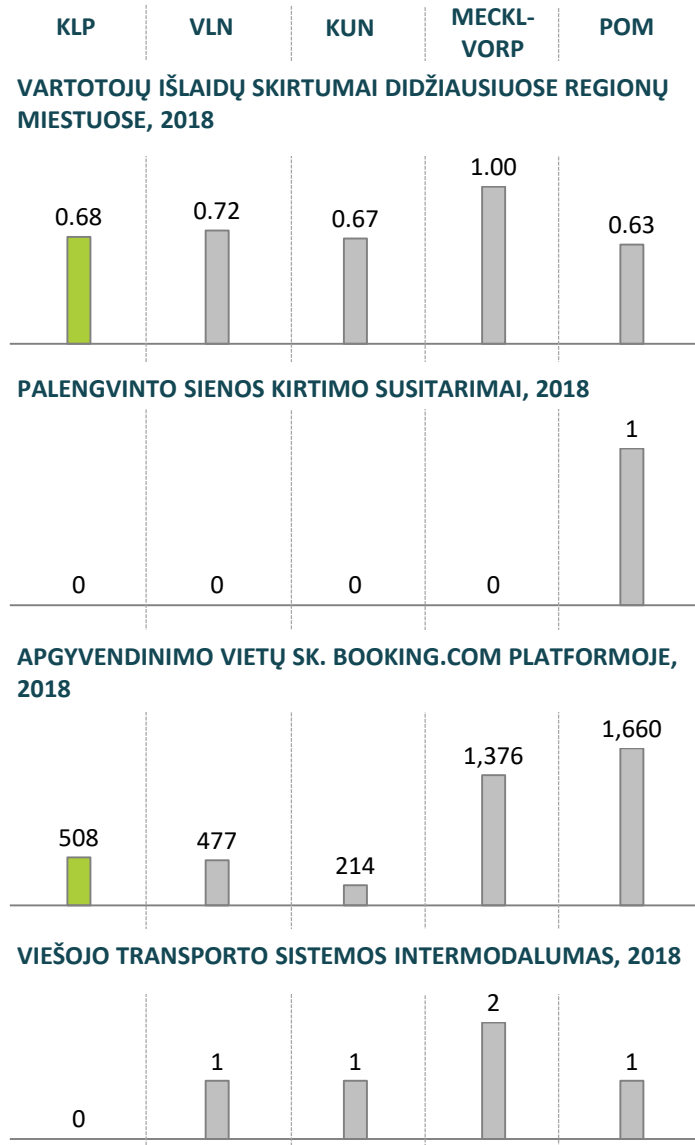
* - Trūksta dalies duomenų

- Regionų turizmo eksportas apskaičiuotas vieno užsienio turisto išlaidas dauginant iš registruotų turistų skaičiaus regione. Vieno užsienio turisto išlaidos apskaičiuojamos visos valstybės turizmo eksportą padalinus iš visų valstybės užsienio turistų (t. y. registruotų apgyvendinimo įstaigose).
- KR turizmo eksportas auga lėčiausiai lyginant su kitais regionais. Tai reiškia, jog regiono turizmo BVP didėjimas daugiausia paremtas vietinio turizmo augimu.
- Daugiausiai turizmo eksporto generuoja Mecklenburg–Vorpommern regionas, o Lietuvoje – Vilniaus regionas.
- Regiono darbo produktyvumas turizmo srityje skaičiuotas turizmo BVP padalinus iš regione turizmo sektoriuje dirbančių asmenų sk.
- Tiriamu 2015–2017 m. laikotarpiu KR turizmo srities darbo produktyvumas augo itin sparčiai (32 %) ir laikotarpio pabaigoje aplenkė Pomeranijos turizmo srities darbo produktyvumą.
- Oro keliu į KR atvyksta panašus lankytojų skaičius kaip ir į Mecklenburg–Vorpommern regioną.
- Nepaisant sąlyginai prasto pasiekiamumo oro keliu, Mecklenburg–Vorpommern regionas yra 3–17 kartų labiau lankomas turistų nei kiti tirti regionai.
- Mecklenburg–Vorpommern regionui oro transportas mažiau svarbus, kadangi tipinis turistai į regioną atvyksta automobiliu arba keltais / kruiziniais laivais. Vien kruiziniais laivais per metus regioną pasiekia 553 tūkst. keleivių.

NORS KR PASIŽYMI ŽEMESNIU KAINŲ LYGIU, ČIA SANTYKINAI ŽEMAS INTERMODALUMAS, PASIEKIAMŲĄ RIBOJA PALENGVINTŲ SIENOS KIRTIMO SUSITARIMŲ NEBUVIMAS

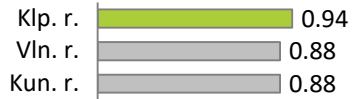

- Kainų skirtumai skaičiuoti pasinaudojant numbeo.com vartotojų išlaidų skirtumų skaičiuokle. Grafike pateikiamos santykinės reikšmės lyginant vartotojų išlaidas kiekvieno regiono didžiausiame mieste su brangiausių kainų miestu Rostock (Mecklenburg-Vorpommern).
- KR išlieka santykinai pigia atostogų kryptimi.
- Lyginant su panašios kainos kelionių kryptimis (pvz.: Kaunas ir Gdanskas), Klaipėdoje brangesnės maitinimo paslaugos, maisto produktai ir kt. prekės, tačiau mažesnės sąnaudos būstui.
- 1 skiriamas tuo atveju, jei palengvinto sienos kirtimo susitarimai egzistuoja, 0 – jei neegzistuoja. Tokie susitarimai aktualūs pritraukiant turistus iš valstybių, kurios nepriklauso Šengeno erdvei.
- Lenkija yra pasirašiusi palengvinto sienos kirtimo sutartį su Rusijos Federacija. Pasak šio susitarimo, Kaliningrado gyventojai gali kirsti Lenkijos sieną be vizų, o tai aktualu Pomeranijos regiono lankomumui.
- Nors Mecklenburg–Vorpommern yra įvertintas 0, šis rodiklis regionui nėra itin aktualus, nes jį supa Šengeno valstybės.
- El. platformų panaudojimas skaičiuotas pasinaudojant booking.com paieškos platforma.
- Didžiausias absoliutus apgyvendinimo įstaigų skaičius el. erdvėje užfiksuotas Mecklenburg-Vorpommern.
- Nors KR el. apgyvendinimo vietų skaičiumi reikšmingai nusileidžia užsienio regionams, vis dėlto Lietuvos kontekste KR lenkia Vilniaus ir Kauno regionus.
- Vertinama 0, kai intermodalumo sprendimai regione nenaudojami; 1 – kai intermodalumo sprendimai taikomi regiono miestuose; 2 – kai intermodalumo sprendimai apima platesnę nei miesto teritoriją. Intermodalumu laikoma galimybė pasinaudojant vienu bilietu keliauti su skirtingomis transporto priemonėmis kiek įmanoma platesnėje teritorijoje.
- Intermodalumo atžvilgiu iš kitų regionų labiausiai išsiskiria Mecklenburg-Vorpommern regionas, kuriame pasinaudojant vienu bilietu galima naudotis skirtingomis transporto priemonėmis didžiausioje teritorijoje lyginant su kitais tirtais regionais. Rostock miesto apylinkėse vieno bilieto sistema taikoma naudojantis traukiniais, autobusais, keltais ir tramvajumi. Vieningo bilieto sistema taikoma ne tik Rostock mieste, tačiau apima ir plačią teritoriją, įtraukiančią aplinkinius Laage, Güstrow, Bützow, Teterow, Bad Doberon ir kitus mažesnius miestus.

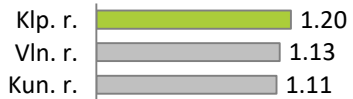
NACIONALINIAME KONTEKSTE KR PASIŽYMI GAMTINIŲ IŠTEKLIŲ GAUSA, TAČIAU KULTŪROS IŠTEKLIAIS NUSILEIDŽIA VILNIAUS REGIONUI

GAMTINIAI IŠTEKLIAI

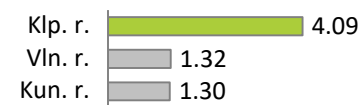
KLIMATO PATRAUKLUMAS

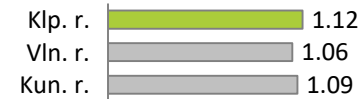
GAMTOS TURTAI (VIETINIAMS TURISTAMS)

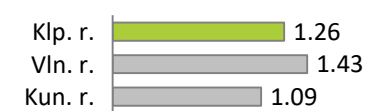
VANDENINGUMAS

GAMTOS TURTAI (UŽSIENIO TURISTAMS)

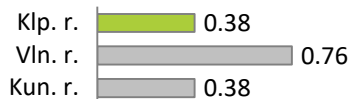

MIŠKINGUMAS

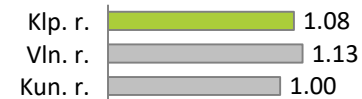

KULTŪRINIAI IŠTEKLIAI

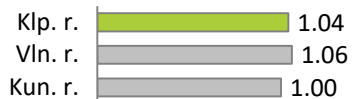
KULTŪROS VERTYBIŲ KOEFICIENTAS

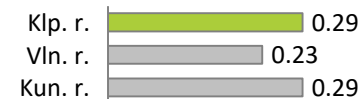
UNESCO KULTŪROS PAVELDO ĮTAKOS UŽSIENIO TURIZMUI KOEFICIENTAS

UNESCO KULTŪROS PAVELDO ĮTAKOS VIETINIAM TURIZMUI KOEFICIENTAS

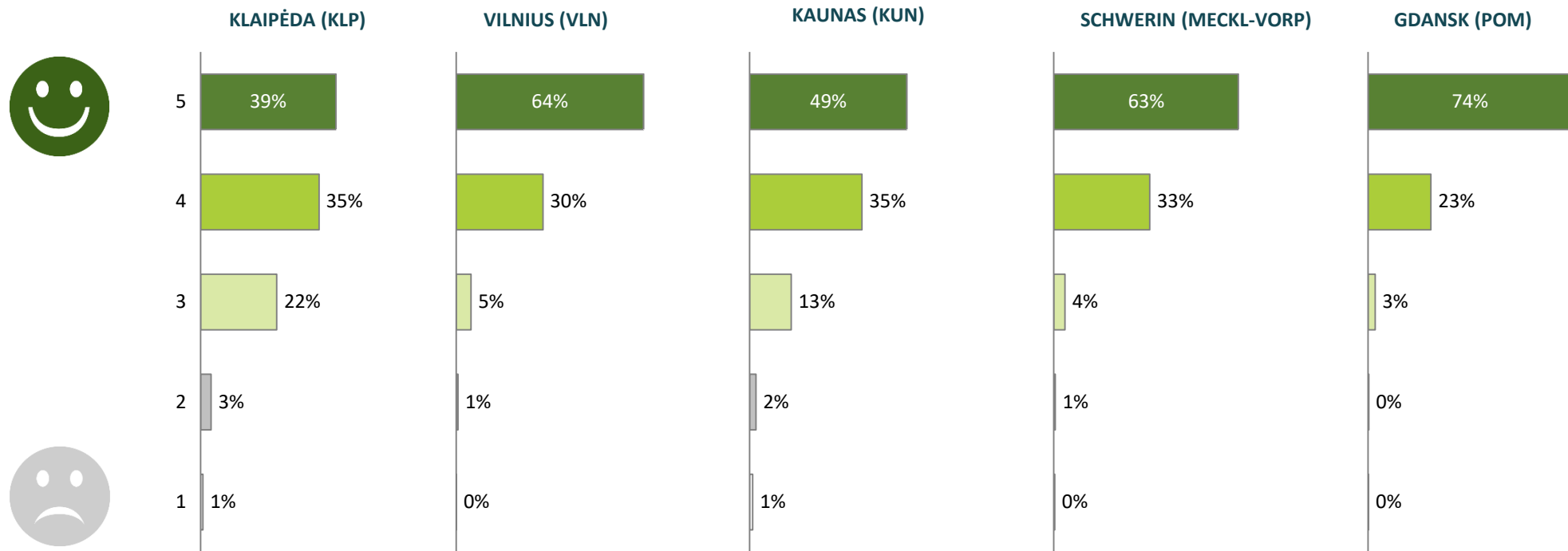
MUZIEJŲ KOEFICIENTAS

- Gamtos išteklių vertinimas atliekamas pagal Hu ir Richie straipsnyje 1993 m. nustatytą metodologiją. Baziniam regionui priskiriama 1,00 vertė (šis bazinis regionas nebūtinai turi būti analizuojamas), o analizuojamiems regionams vertė nustatoma pagal santykį su baziniu regionu.
- Vertinant gamtos išteklius nacionaliniame kontekste KR išsiskiria geriausiaisiais rodikliais klimato patrauklumo, vandeningumo ir gamtos turtų srityse.
- Miškingumo srityje tiriamų regionų kontekste pirmąją Vilniaus regionas.
- Įgyvendinant rinkodaros strategiją svarbu labiau viešinti KR vandens, gamtos turtų ir klimato išteklius.
- Kultūros vertybių koeficiento sudarymo metodika yra tokia pat kaip ir gamtinių išteklių, o UNESCO kultūros paveldo įtakos koeficientai sudaromi remiantis GIS duomenų bazės duomenimis. Muziejų koeficientas sudaromas priskiriant skirtingos reikšmės muziejams skirtingą taškų skaičių ir gautą bendrą skaičių regione lyginant su daugiausiai muziejų turinčia Kauno centro seniūnija.
- Pagal UNESCO kultūros paveldo įtakos koeficientus KR yra antroje vietoje LR po Vilniaus regiono.
- KR nepasižymi kultūros vertybėmis ir smarkiai nusileidžia Vilniaus regionui.
- Muziejų skaičiumi KR nenusileidžia Kauno regionui ir lenkia Vilniaus regioną.

KR VERTINIMAS TEIGIAMAI DĖL VAIZDINGO SENAMIESČIO IR KOKYBIŠKŲ MAITINIMO ĮSTAIGŲ, NEIGIAMAI – DĖL NEPAKANKAMO IŠSKIRTINUMO

LANKYTOJŲ PASITENKINIMAS TIRIAMŲ REGIONŲ MIESTUOSE (5 – LABIAUSIAI TEIGIAMAS ĮVERTINIMAS, 1 – LABIAUSIAI NEIGIAMAS ĮVERTINIMAS), 2018 M. RUGSĖJIS

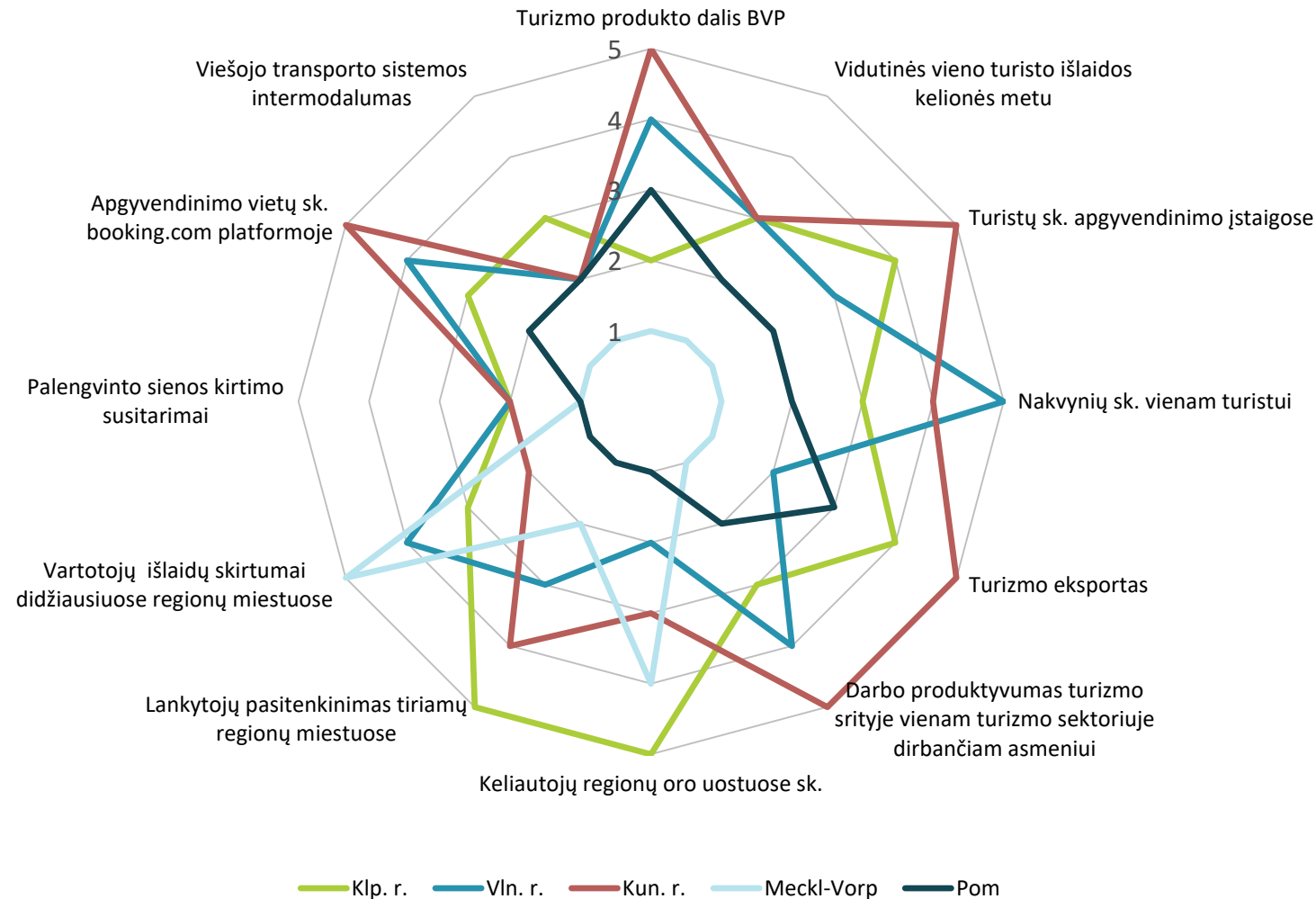

- Teigiamai Klaipėdą įvertinę turistai akcentavo mažą, bet gražų senamiestį, kurį galima lengvai apžiūrėti vaikstant pėsčiomis, restoranų gausą bei jūrų muziejų.
- Neigiamus įvertinimus skyrę turistai pabrėžė, kad Klaipėdoje nėra nieko išskirtinio, ką būtų įdomu aplankyti, pamatyti ar nusipirkti.
- Teigiamuose įvertinimuose pabrėžiami gražūs senamiesčio pastatai (pvz., Aušros vartai) bei barų ir restoranų gausa / kokybė.
- Neigiamuose įvertinimuose pabrėžiamas per didelis turistų kiekis, Vilniaus infrastruktūros netinkamumas neįgaliesiems.
- Teigiamuose įvertinimuose pabrėžiama barų ir restoranų gausa, senamiesčio grožis.
- Neigiamuose įvertinimuose pabrėžiama netvarka, nemalonūs žmonės, nepakankamos veiklos galimybės.
- Teigiamuose įvertinimuose dominuoja Schwerin pilis ir gražūs senamiesčio vaizdai.
- Neigiamuose įvertinimuose atkreipiamas dėmesys į tai, kad pilis graži tik iš išorės, o lankytinų objektų darbuotojai yra labai nemandagūs.
- Teigiamuose Gdanskio įvertinimuose pabrėžiamas senamiesčio grožis, jo restauravimo kokybė bei barų ir restoranų gausa.
- Neigiamuose įvertinimuose akcentuojamas nesaugumas bei netinkamumas neįgaliesiems.

TARPTAUTINIŲ ATŽVILGIŲ KR PRALAIMI KONKURENCINĘ KOVĄ PAGRINDINIAMS KONKURENTAMS, O VIETOS RINKOJE NEŽYMIAI ATSLIEKA NUO VILNIAUS REGIONO

PENKIŲ REGIONŲ KONKURENCINGUMO VERTINIMAS ATSIŽVEGIANT Į 12 SKIRTINGŲ RODIKLIŲ

- Kiekvienam regionui kiekvieno rodiklio atžvilgiu suteikta reikšmė (vieta) nuo 1 iki 5, kai 1 – geriausias rezultatas tarp lyginamų regionų, 5 – prasčiausias. Grafike geriausias rezultatas yra tų regionų, kurių tinklas užima mažiausią plotą.
- KR yra mažiausiai konkurencingas **lankytojų pasitenkinimo, pasiekiamumo oro keliu ir kelionių intermodalumo** rodiklių kontekste. Lyginant su kitais regionais, KR taip pat atsilieka **turistų skaičiumi apgyvendinimo įstaigose ir turizmo eksportu** (tai rodo fokusavimąsi į vidaus turistų rinką).
- Reikėtų atsižvelgti į prastus KR įvertinimus, kuriuose nurodoma, jog Klaipėdoje nėra nieko išskirtinio, ką būtų įdomu aplankyti, pamatyti ar nusipirkti. Šią problemą galima sieti su silpna KR veiklų rinkodara.
- Konkurencinį pranašumą tarptautinėje rinkoje KR turi dėl vis dar **sąlyginai žemų vartotojų kainų**. Vietinėje rinkoje KR turi pranašumą dėl aukšto **turizmo sektoriaus darbuotojų produktyvumo, santykinai ilgų turistų kelionių ir didesnio apgyvendinimo paslaugų pasiekiamumo elektroninėje erdvėje**.
- Grafike neatsispindinčių kultūrinių ir gamtinių išteklių atžvilgiu KR Lietuvos kontekste turi pranašumą **klimato, vandens išteklių ir gamtos turty, muziejų** požiūriu.

KR STIPRYBĖS | KR LABIAUSIAI IŠSISKIRIA TURIZMUI PALANKIA GEOGRAFINE PADĖTIMI, TRAUKOS OBJEKTŲ SKAIČIUMI BEI VYSTOMA REIKALINGA INFRASTRUKTŪRA

TRAUKOS OBJEKTAI

- Vienintelis su jūra ir mariomis sąsają turintis Lietuvos regionas.
- Regiono geografinė padėtis palanki plėtoti turizmo ir rekreacijos pramonę.
- Palankūs turizmui plėtoti regiono gamtiniai rekreaciniai išteklių: jūros akvatorija, pajūrio paplūdimiai, savitas natūralus neurbanizuotas jūros kranto ruožas, rekreaciniai miškai, švarus jonizuotas oras, mineralinio vandens, gydomojo purvo išteklių.
- Regione funkcionuoja pritaikyta rekreacijai ir turizmui saugomų gamtos teritorijų ir kultūros objektų sistema.
- Regione yra du iš keturių Lietuvos kurortų su suformuota savita sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugų pasiūla.
- Regione yra geriausių Lietuvoje gamtinių rekreacinių išteklių vandens rekreacijai ir vandens turizmui plėtoti – lygaus vandens buriavietės, jūrinės rekreacijos vietos.
- Regionas pasižymi nacionalinės ir regioninės reikšmės kultūrinių išteklių sancaupomis (KR turi UNESCO pasaulio paveldo objektą – KNNP).
- Regione išsidėstę ir naudojami turistiniam patrauklumui didinti du Lietuvos etnografiniai regionai – Mažosios Lietuvos ir Žemaitijos.
- Regione sėkmingai įgyvendinti ir palaikomi tarptautiniai turistiniai kultūriniai maršrutai: Europos gintaro kelias, Kuršių kelias, Eurovelo 10.
- Regione suformuotas sveikatinimo ir sveikatingumo įstaigų tinklas.
- Regione suformuotas ir toliau gerinamas tarptautinių ir regioninių renginių tinklas, pritraukiantis gausius turistų srautus.
- KR turistai turi didžiausią apgyvendinimo ir maitinimo įstaigų pasirinkimą Lietuvoje.

TURIZMO VALDYMAS

- Išvystytas turistų specialistų rengimo tinklas.
- Regionas vienintelis Lietuvoje turi regioninę nevyriausybinių viešą turizmo instituciją – regioninę turizmo tarybą.
- Įkurtas ir sėkmingai funkcionuoja Pamario turizmo klasteris.
- Regione tinkamai panaudotos ES lėšos turizmo maršrutams parengti, objektams pritaikyti lankymui, sąmoningumui skatinti, kokybiškoms rekreacinėms erdvėms prie vandens telkinių sukurti.
- Darbo turizmo srityje produktyvumas aukštesnis nei Vilniaus ir Kauno regionuose.

INFRASTRUKTŪRA

- Regione sukurta turizmui tinkama infrastruktūra – kelių tinklas, tarptautinis Palangos oro uostas.
- Regione komplementarus kultūrinių ir gamtinių išteklių išsidėstymas.
- Plėtojamas tarptautinis atvykstamasis kruizinis turizmas.

\ KR SILPNYBĖS (1/2) | KR NETURI VIENINGOS TURIZMO VALDYMO STRATEGIJOS

TURIZMO VALDYMAS

- Trūksta koordinacinio centro, kuris leistų atskleisti KR turizmo sektoriaus stiprybes.
- Regiono savivaldybių institucijų vykdomos ir suplanuotos vykdyti turizmo plėtros skatinimo priemonės dažniausiai nėra suderintos regioniniu ir nacionaliniu lygiais, todėl jų realizavimas neužtikrina regiono turizmo sektoriaus konkurencingumo.
- Regione trūksta bendro produktų vystymo, marketingo ir įvaizdžio formavimo veiksmų koordinavimo, nesukurta efektyvi marketingo sistema.
- Trūksta regiono žinomumo kitose regioninėse ir virš regioninėse turizmo rinkose.
- Nėra sveikatingumo klasterio.
- Nėra strateginiuose dokumentuose numatytos inovacijų platformos.
- KR turizmo sistemoje neapibrėžtos tikslinės rinkos.
- Prastai pritraukiama Skandinavijos turistų rinka.
- Egzistuoja bendradarbiavimo KR turizmo sistemoje trūkumas, komunikavimo problemos tarp KR turizmo sistemos dalyvių.
- Neišnaudotos verslo turizmo plėtros galimybės.
- Neišspręstas Skuodo raj. statusas KR turizmo sektoriuje (jis nepriskirtas prioritetiniam turizmo regionui, kaip likusi KR dalis).
- Regione nesukurta efektyvi turizmo veiklos planavimo ir stebėsenos sistema, nėra integruotos turizmo valdymo ir stebėsenos, vieningos šalies, regioniniu, vietos lygmeniu keliamų tikslų ir jų ryšių bei rodiklių sistemos.
- Regione nėra sukurta atsakomybės už atitinkamų turizmo tikslų įgyvendinimą ir pasiektus rodiklius apskaitos sistema.
- Regione trūksta turizmo valdymo ir verslo kompleksinio ir tinklinio požiūrio į regiono turizmo išteklius ir potencialo išnaudojimą.
- Regione trūksta bendrų ir efektyviai koordinuojamų marketingo ir viešųjų ryšių veiksmų tikslinėse rinkose.
- Nėra numatyto turizmo inovatyvaus verslo startuolių rėmimo.
- Regiono turizmo valdyme menkai dalyvauja turizmo verslo atstovai.
- Neatliekamas regiono turizmo išteklių vertingumo periodinis monitoringas ir konkurencingumo kaitos įvertinimas.
- Trūksta paslaugų, mažinančių sezoniškumo svyravimus.
- Trūksta bendro regioninio renginių kalendoriaus derinimo.
- Turizmo plėtra sektoriniu požiūriu netolygi – dalyje savivaldybių išplėtotas kaimo turizmo sodybų tinklas ir neišvystytas maitinimo, apgyvendinimo bei pramogų pasiūlos tinklas.
- Nesukurtas bendras KR prekės ženklas.

\ KR SILPNYBĖS (2/2) | KR NEPAKANKAMAI IŠPLĖTOTI TRAUKOS OBJEKTAI, NETOLYGLIAI IŠVYSTYTA INFRASTRUKTŪRA IR RIBOTAS ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ POTENCIALAS

TRAUKOS OBJEKTAI

- Neišplėtotas vandens turizmas ir maršrutai pramoginiams laivams KR vandens sistemoje (upėmis, ežerais).
- Nepakankamai išplėtotas vandens turizmas.
- Regione nėra nacionalinio kultūrinio „kelio“ maršruto.
- Nepakankamai išnaudoti tarptautiniai kultūriniai keliai.
- Neišnaudojamas gastrominio turizmo potencialas, kuris galėtų padėti įveikti sezoniskumą.
- Neišnaudojamas stiprių muziejų potencialas (priežastis – silpna rinkodara ir pasenusi kultūrinė ekspozicija).
- Menkos galimybės regione siūlyti tradicines žiemos veiklas.
- Nepakankamai išvystyta rekreacinė pasiūla kai kuriose regiono saugomose teritorijose.

INFRASTRUKTŪRA

- Netolygiai išvystyta dviračių infrastruktūra regione.
- Nepakankamai išvystytas Palangos oro uosto potencialas; nėra tiesioginio oro susisiekimo su Vilniumi.
- Nėra greito susisiekimo su Vilniaus miestu.
- Vieningos transporto sistemos (intermodalumo) nebuvimas KR.
- Neatnaujintas vandens transporto ir keliavimo vandeniu į Lenkiją (Gdanską) galimybių įvertinimas.
- Turizmo infrastruktūra nepritaikyta neįgaliesiems bei senjorams.
- Regioniniai turizmo ištekliai nėra apjungti į inovatyvius turizmo produktus.
- Regiono turistinėse vietovėse menka vizualinė turizmo informacija, trūksta informacinių aikštelių, tualetų, apšvietimo.
- Nepakankamas šiuolaikinių skaitmeninių technologijų panaudojimo lygis turizmo reikmėms regione.
- Trūksta viešojo transporto sistemos intermodalumo.

ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

- Regione nesukurta turizmo specialistų kvalifikacijos kėlimo ir žinių atnaujinimo sistema.
- Švietimo įstaigos negauna grįžtamojo ryšio iš verslo apie tai, kokių konkrečių kompetencijų šiuo metu reikia turizmo sektoriui vystyti.
- Menkas turizmo sektoriaus darbuotojų atlygis.

KR GALIMYBĖS IR GRĖSMĖS | KR TURI PLĖTOTI TRAUKOS OBJEKTŲ POTENCIALĄ IR PRIDERINTI SENUS REGLAMENTUS PRIE INOVATYVIŲ PRODUKTŲ SPECIFIKOS

GALIMYBĖS

TRAUKOS OBJEKTAI

- Dėl augančių gyventojų pajamų, besikeičiančių poreikių ir laisvo žmonių judėjimo didėjantis dėmesys sveikatai, kelionėms, poilsiui ir pramogoms.
- Verslo turizmo plėtros potencialas.
- Kurortinių teritorijų (Rusnė-Kintai, Karklė, Smiltynė, ir kt.) plėtros potencialas.
- Ornitologinio turizmo potencialas.
- Kruizinių laivų, pramoginių laivų ir keltų plėtra uostuose.
- Santykinai pigios kelionės, tinkamos jaunimui ir mažiau pasiturintiems asmenims.

TURIZMO VALDYMAS

- Didėjantis žmonių mobilumas.
- Teigiamos bendros turizmo plėtros prognozės.
- Strategijų, programų, nuostatų, uždikrinančių regionų, miestų ir t. t. darnų vystymąsi, rengimas ir įgyvendinimas.
- Augantis informacinių technologijų vaidmuo ir jų pritaikymo turizmo marketingui galimybės.
- Informacinių technologijų panaudojimas versle.
- Regione konkurencingos turizmo paslaugų kainos, lyginant su Vakarų Europos šalimis.

GRĖSMĖS

TARPTAUTINIAI VEIKSNIAI

- Tarptautinė įtampa kaimyninėse šalyse ir regione.
- Kitų Lietuvos ir užsienio rekreacinių regionų didėjantis konkurencinis patrauklumas ir neplanuotų tarptautinės ir regioninės traukos objektų kaimyniniuose regionuose atsiradimas.

TURIZMO VALDYMAS

- Inovatyvių turizmo produktų poreikio ir senų reglamentų nesuderinamumas.
- Nacionalinių turizmo valdymo struktūrų atsainus požiūris į KR.
- Nepastovi teisinė aplinka, mokesčių politika.

ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

- Kvalifikuotos darbo jėgos emigracija į kitas šalis.

INFRASTRUKTŪRA

- Nešvarios, imlios gamtiniais ir teritoriniais ištekliams pramonės skverbimasis į rekreacines ar gretutines teritorijas.

IŠVADOS | NORĖDAMAS IŠNAUDOTI SAVO PAJŪRIO IR VANDENS TURIZMO GALIMYBES TARPTAUTINIŲ MASTŲ KR TURI VYSTYTI KOMPLEKSINĮ TURIZMĄ

SPECIALIZACIJA

- Esamos situacijos analizė rodo, kad **KR specializacijos kryptis yra pajūrio ir vandens turizmo kompleksinių sistemų (klasterių ir pan.) plėtra.**
- KR dominuoja pajūrio ir vandens turizmo sistema, kuri suteikia šiam regionui unikalumo, lyginant su kitais Lietuvos regionais. Kituose regionuose neegzistuoja galimybė vystyti pajūrio turizmą.
- Tarptautiniu mastu KR situacija sudėtingesnė, nes pajūrio ir vandens turizmo galimybes turi abu kaimyniniai Lenkijos ir Vokietijos lyginamieji regionai (dėl kaimyninių regionų konkurencijos didelę įtaką turi pridėtinę vertę kuriantys valdymo – vadybos – žmoniškųjų išteklių veiksniai).

KONKURENCINGUMAS

- Konkurencingumo analizė parodė, jog tarptautiniame kontekste pagrindinis KR pranašumas – vis dar sąlyginai žemos kainos, o galimybes kuria internetinės turizmo produktų populiarinimo platformos.
- Vietiniu mastu KR išsiskiria aukštu turizmo sektoriaus darbuotojų produktyvumu, sąlyginai ilgomis turistų kelionėmis, palankiu klimatu, vandens ištekliais, gamtiniais turtais ir muziejais.
- Didžiausios KR silpnybės: žemas lankytojų pasitenkinimas, prastas pasiekiamumas oro keliu, neišvystytas viešojo transporto intermodalumas, mažas turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose ir mažas turizmo eksportas.

ESAMOS SAVIVALDYBIŲ SPECIALIZACIJOS APIBENDRINIMAS PAGAL TURIZMO RŪŠIS

	Kl. m.	Kl. r.	Kr. r.	Ner. m.	Pal. m.	Skuod. r.	Šil. r.
Pajūrio				x	x		
Jūrinis	x						
Vandens	x	x					x
Aktyvus		x	x				
Pramogų			x				
Miesto	x						
Kultūrinis			x			x	x
Kaimo							x
Gamtinis				x		x	
Sveikatinimo					x		

KOMPLEKSINIO TURIZMO SVARBA

- KR konkurencingumas stiprinamas sudarant šios krypties kompleksą su kitomis, koreliuojančiomis turizmo rūšimis: kultūriniu, miesto, sveikatinimo ir aktyviuoju turizmu bei pasitelkiant inovatyvius produktus, paslaugas, investuojant į naujus inovatyvius ir patrauklius objektus.
- Įgalinantieji elementai – įdiegtas naujas turizmo valdymas regione, rinkodaros sistema, formuojama regioniniame lygmenyje.
- Lyginimas su kitais regionais taip pat rodo, kad panašiuose brandžiuose regionuose vyksta panašūs procesai kaip ir KR – permaštomos ir diegiamos naujos strategijos, ieškoma proveržio scenarijų ir galimų regionų specializacijų.

TURINYS

1. Užsienio praktikų apžvalga
2. KR ekonominė specializacija ir konkurencingumas
  - 2.1. Turizmas
  - 2.2. Žemės ūkis
3. KR plėtros vizija ir scenarijai
  - 3.1. Turizmas
  - 3.2. Žemės ūkis
4. Organizacinis valdymo modelis

ESAMA KR ŽŪ SEKTORIAUS SPECIALIZACIJA: ŽVEJYBOS IR AKVAKULTŪROS SUBSEKTORIUOSE KR TURI IŠSKIRTINUMĄ

Lokacijos koeficientas (angl. *location quotient, LQ*) – kiekybinis įvertis, nurodantis tam tikros industrijos / sektoriaus / subsektoriaus koncentraciją regione / teritorijoje, lyginant su visa valstybe.

LOKACIJOS KOEFICIENTAS (LQ) IR JO POKYTIS KR ŽŪ SEKTORIUJE, 2013–2016

	PAGAL DIRBANČIŲJŲ SKAIČIŲ, KAI LR=1			PAGAL BENDRAJĄ PRODUKCIJĄ TO METO KAINOMIS, KAI LR=1		
	2016	POKYTIS '13–16	SPECIALIZACIJA SAVIVALDYBĖSE	2016	POKYTIS '13–16	
ŽŪ darbuotojų skaičius (ūkininkai ir šeimos nariai, nuolatiniai / laikini samdomi darbuotojai)	0,7	+0,4	Skuodo r. (3,1), Šilutės r. (1,9)	Bendroji ŽŪ produkcija	0,8	0
				Augalininkystės produkcija	0,6	+0,1
				Gyvulininkystės produkcija	0,9	-0,1

LOKACIJOS KOEFICIENTAS (LQ) IR JO POKYTIS KR ŽVEJYBOS IR AKVAKULTŪROS ŠAKOSE, 2013–2016

	PAGAL DIRBANČIŲJŲ SKAIČIŲ, KAI LR=1			PAGAL PRIDĖTINĘ VERTĘ GAMYBOS KAINOMIS, KAI LR=1			
	2016	POKYTIS '13–16	SPECIALIZACIJA SAVIVALDYBĖSE	2016	POKYTIS '13–16	SPECIALIZACIJA SAVIVALDYBĖSE	
Žvejyba	7,3	-0,3	Neringa (55,4), Palanga (9,1), Šilutės r. (7,6)	Žvejyba	7,4	+0,7	
Akvakultūra	1,6	+0,4	Šilutės r. (9,5)	Akvakultūra	1,2	-0,6	Šilutės r. (22,6)

KR ŽŪ SEKTORIAUS KONKURENCINGUMO VERTINIMO METODIKA PAREMTA BIOMASĖS IŠTEKLIŲ, BIOEKONOMIKOS KLASTERIŲ IR INOVACIJŲ POTENCIALO VERTINIMAIS

METODIKOS GAIRĖS

KR žemės ūkio sektoriaus konkurencingumo vertinimas atliktas pagal metodiką, kurią 2013–2015 m. parengė Nyderlandų Wageningeno universiteto ir tyrimų centro Agrarinės ekonomikos instituto vadovaujamas tarptautinis konsorciumas, įgyvendinant ES bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Horizontas 2020“ finansuotą projektą „BioEconomy Regional Strategy Toolkit“ (BERST).

Atliekant konkurencingumo **TARPTAUTINIAME KONTEKSTE** vertinimą, KR žemės ūkio sektorius palygintas su žemės ūkio sektoriais 242 Šiaurės, Vakarų ir Vidurio Europos šalių regionuose, turinčiuose nuo 150 iki 800 tūkst. gyventojų (NUTS 3 lygis). Sugretinimas apima Latvijos, Estijos, Suomijos, Norvegijos, Olandijos, Jungtinės Karalystės, Vokietijos (tik Straubing-Bogen regionas) ir Slovėnijos regionus.

Konkurencingumas **NACIONALINIAME KONTEKSTE** įvertintas KR žemės ūkio sektorių lyginant su likusių 9 Lietuvos apskričių žemės ūkio sektoriais.

Konkurencingumo vertinimui panaudoti 2015 m. BERST projekto atviros prieigos duomenų bazės (žr. prie šaltinių) duomenys, taip pat Eurostat, Lietuvos statistikos departamento ir kt. institucijų, nurodomų pristatant rezultatus, duomenys.

VERTINIMO KRITERIJAI IR RODIKLIAI

Vertinant KR žemės ūkio sektoriaus konkurencingumą, t. y. jame veikiančių ūkio subjektų pajėgumą šiuo metu ir ateityje konkuruoti vietinėje bei tarptautinėje rinkoje, orientuotasi į biomasės išteklius ir jų gamybos apimtį, bioekonomikos verslo klasterių dydį, apimant ūkio šakas, kurios kuria paklausą biomasei, gaminamai žemės ūkyje, taip pat į inovacijų plėtros veiksnius (žr. paveikslą žemiau).

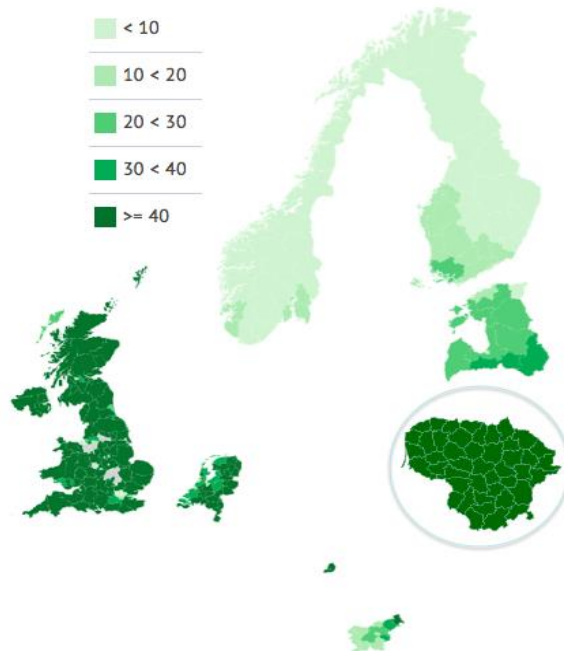
PAGAL BIOMASĖS IŠTEKLIUS KR YRA TIK 6 REGIONAS LIETUVOJE, TAČIAU LENKIA 142 REGIONUS (IŠ 230) EUROPOS KONTEKSTE

AUGALININKYSTĖS IR GYVULININKYSTĖS IŠTEKLIAI, PRODUKCIJA

Šiaurės, Vakarų ir Vidurio Europos regionų kontekstas:

- Žemės išteklių atžvilgiu palankiausios sąlygos augalininkystės ir gyvulininkystės veiklai yra Jungtinės Karalystės (iki 80,4 % ŽŪ naudmenų Cambridgeshire reg.), Olandijos (iki 75,9 % ŽŪ naudmenų Oost-Zuid-Holland reg.) ir Lietuvos (iki 67,2 % ŽŪ naudmenų Marijampolės reg.) regionuose.
- Nors KR su 52,9 % ŽŪ naudmenų užima 6 vietą tarp LR regionų, lyginant su analizuojamais užsienio šalių regionais, KR yra pranašesnis už 142 regionus (iš 230, kurių duomenys prieinami šiam rodikliui apskaičiuoti).

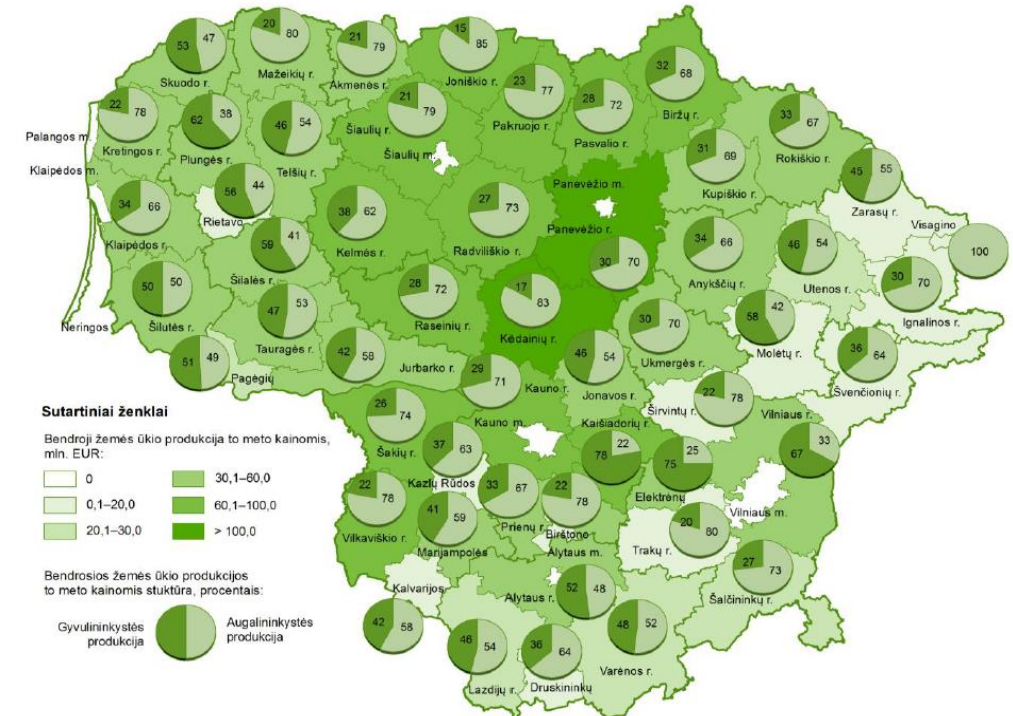
ŽEMĖS ŪKIO NAUDMENŲ PROC. DALIS NUO VISO ŽEMĖS FONDO, 2015

Lietuvos regionų kontekstas:

- Pagal ŽŪ produkcijos vertę (žr. paveikslą žemiau) LR konkurencingiausi yra Vidurio Lietuvos regionai, vertinant užauginamos biomasės santykiniais dydžiais – Marijampolės (9494,3 kg / gyv.), Šiaulių (7910,4 kg / gyv.) ir Panevėžio (6983,6 kg / gyv.) regionai.
- KR pagaminta produkcija (grūdai, rapsai, bulvės, daržovės, paskersti gyvuliai ir paukščiai, primelžtas pienas) siekia 1755,4 kg / gyv. (pagal rodiklį 9 vieta tarp LR regionų).

BENDROJI ŽEMĖS ŪKIO PRODUKCIJA TO METO KAINOMIS, 2016

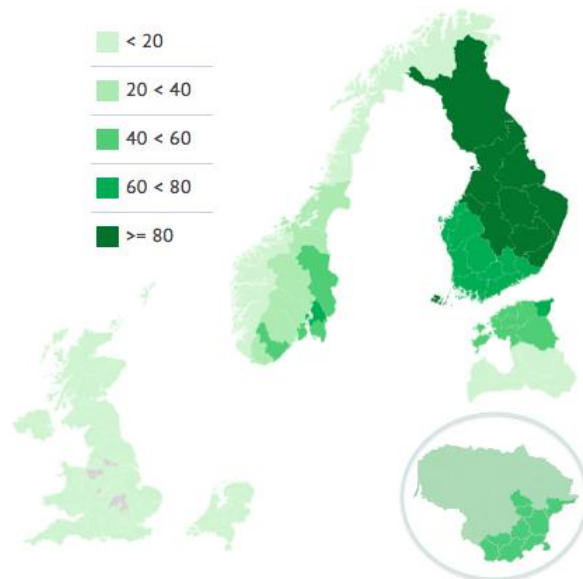
NORS PAGAL MIŠKININKYSTĖS IŠTEKLIUS KR LENKIA 193 UŽSIENIO REGIONUS (IŠ 230), LIETUVOJE KR ATSLIEKA NUO DAUGELIO REGIONŲ

MIŠKININKYSTĖS IR MEDIENOS RUOŠOS IŠTEKLIAI, PRODUKCIJA

Šiaurės, Vakarų ir Vidurio Europos regionų kontekstas:

- Miško išteklių atžvilgiu pranašiausi yra Suomijos regionai (10-yje virš 80 % miškų nuo viso žemės fondo).
- LR miškingiausi yra Alytaus (49,3 %) ir Vilniaus (44,2 %) regionai. KR (26,6 %) kartu su Marijampolės regionu (22,0 %) yra tarp mažiausiai miškingų. Nepaisant to, pagal turimą miškų dalį nuo viso žemės fondo KR yra pranašesnis už 193 analizuojamus užsienio šalių regionus (iš 230, kurių duomenys prieinami šiam rodikliui apskaičiuoti).

MIŠKŲ (MIŠKO ŽEMĖS) PROC. DALIS NUO VISO ŽEMĖS FONDO, 2015

Lietuvos regionų kontekstas:

- Nacionalinės miškų inventorizacijos duomenimis, didžiausi medienos tūriai sutelkti Vilniaus reg. miškuose – 112,2 mln. m³ (daugiau nei penktadalis šalies mastu). Kituose LR regionuose medienos kiekiai menkesni, KR – tik 34,2 mln. m³.
- Santykinai daugiausia apvalios medienos suruošiama Alytaus (456,1 m³ / gyv.), Utenos (384,0 m³ / gyv.) ir Tauragės (328,3 m³ / gyv.) regionuose, tuo tarpu KR – 92,9 m³ / gyv. (pagal rodiklį 9 vieta tarp LR regionų).

LIETUVOS MIŠKŲ ŽEMĖLAPIS, 2017

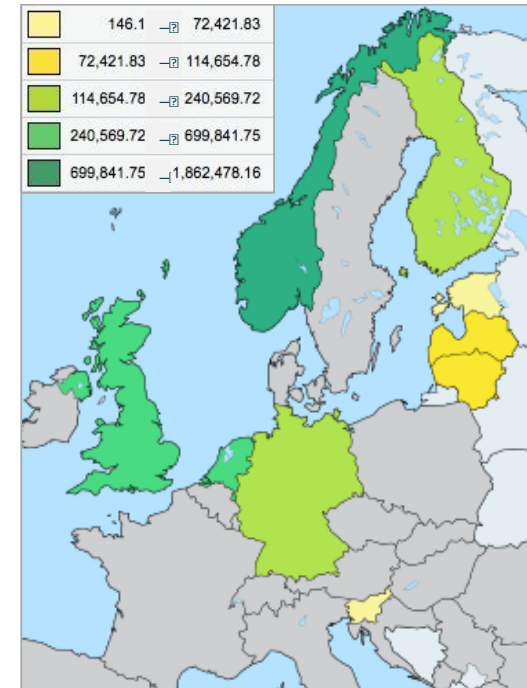
KR TURĖTŲ PLĖTOTI AKVAKULTŪROS SEKTORIŲ, ATSLIEKANTŲ NUO ŽVEJYBOS SEKTORIAUS, IR VYSTYTI AKVAKULTŪROS BEI ŽVEJYBOS SEKTORIŲ SINERGIJĄ

ŽVEJYBOS IR AKVAKULTŪROS IŠTEKLIAI, PRODUKCIJA

Šiaurės, Vakarų ir Vidurio Europos regionų kontekstas:

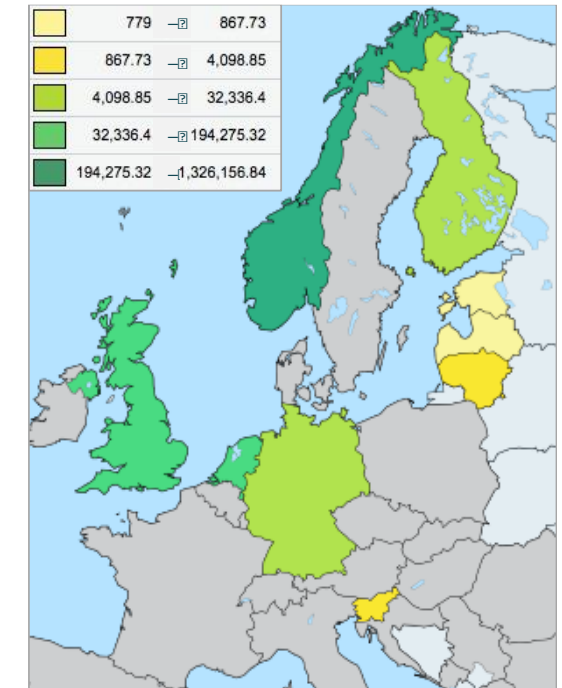
- 2016 m. LR teko 105,7 tūkst. tonų sugautos žuvies. Tai yra mažiau nei Latvijai (114,7 tūkst. tonų), bet daugiau nei Estijai (72,4 tūkst. tonų).
- Žvejybos Baltijos jūroje sektorius susidūrė su sunkumais, sukeltais blogėjančios menkių išteklių būklės ir mažėjančių žvejybos kvotų. 2016 m. Lietuvos žvejybos įmonės Baltijos jūroje (įskaitant priekrantę) sugavo apie 19 tūkst. tonų įvairių rūšių žuvų, didžiąją jų dalį sudarė Baltijos šprotai.
- LR užauginta 4,1 tūkst. tonų akvakultūros produkcijos. Tai yra daugiau nei Latvijoje (0,8 tūkst. tonų) ir Estijoje (0,9 tūkst. tonų). Apie 70 % akvakultūros produkcijos parduodama Lietuvos rinkoje. Tuo tarpu Latvijoje akvakultūros produktų paklausa didesnė nei vietinė pasiūla, todėl virš 50 % produkcijos importuojama iš Latvijos.
- Akvakultūros produkcijos apimtys LR augo, didžiąją jos dalį sudarė karpiai, tačiau pradedamos auginti vis įvairesnės žuvų rūšys, tokios kaip eršketai, vaivorykštiniai upėtakiai, lydekos, afrikiniai šamai. LR būdinga tvenkinių akvakultūra, mažai išvystytos uždaros akvakultūros sistemos (UAS), kuriose kol kas užauginama iki 10 % LR akvakultūros produkcijos.
- Remiantis LR ŽŪM Žuvininkystės departamento informacija (2017 m.), dauguma žuvų perdirbimo įmonių LR žaliavas importuoja, o didžiąją dalį pagamintų žuvų produktų eksportuoja. Perdirbimo sektoriaus gamybos apimtys 2014–2016 metais augo vidutiniškai 13 % kasmet. 2016 m. žuvų perdirbimo įmonėse buvo pagaminta 121 tūkst. tonų produkcijos, kurios vertė – 555,7 mln. Eur.
- Atsižvelgiant į šias tendencijas, KR siekiant išlaikyti konkurencingumą „mėlynosios“ bioekonomikos srityje ir išnaudoti stiprią jos produkcijos paklausą tikslinga stiprinti savo poziciją akvakultūros sektoriuje, kuriame palyginti su žvejyba KR yra mažiau specializuotas ir kurio pajamos augo lėčiau (žr. rodiklius lentelėje dešinėje).
- Plėtojant akvakultūrą galima sinergija su KR gerai išvystytu žvejybos sektoriumi, ypač perdirbimo ir prekybos srityse. Išteklių prasme KR turi sąlygas vystyti jūrinę akvakultūrą. Akvakultūros plėtra gali prisidėti prie SVV skatinimo, ypač UAS atveju, nes pradėti akvakultūros produkcijos gamybą UAS, lyginant su LR paplitusia tvenkinių akvakultūra, yra daug paprasčiau, kadangi šis gamybos būdas reikalauja mažiau vandens ir žemės ploto išteklių.

SUGAUTA ŽUVIS, TONOMIS, 2016

Šaltinis: Eurostat

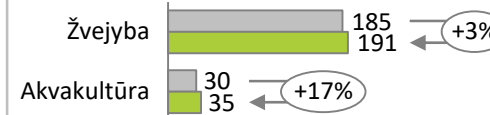
AKVAKULTŪROS PRODUKCIJA, TONOMIS, 2016

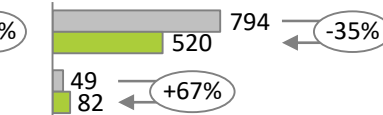
Šaltinis: Eurostat

JURIDINIŲ ASMENŲ SKAIČIUS, KR

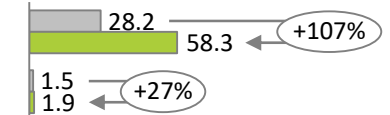

DARBUOTOJŲ SKAIČIUS, KR

2013 2017

PAJAMŲ SUMA, MLN. EUR, KR

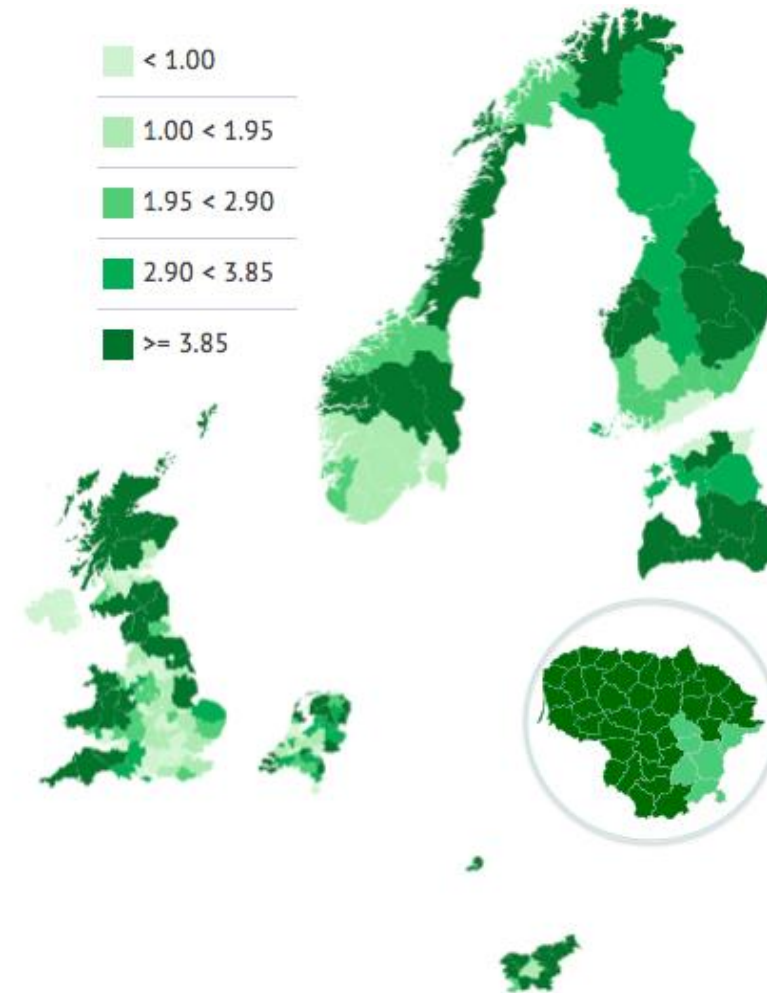
KR PAGAL DIRBANČIŲJŲ BIOMASĖS GAMYBOS SEKTORIUJE DALĮ APLENKIA 226 ANALIZUOJAMUS UŽSIENIO ŠALIŲ REGIONUS (IŠ 242), TAČIAU LR YRA 8-TAS

BIOMASĖS GAMYBOS KLASTERIS

Šiaurės, Vakarų ir Vidurio Europos regionų kontekstas

- Išskyrus Vilniaus regioną, kuriame dirbantys žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose sudaro 2,7 % visos darbo jėgos, Lietuvoje palyginti nemažai žmogiškųjų išteklių yra sukonzentruoti šiose ūkio srityse.
- Biomasės gamybos sektoriuose dirba 27,8 % Marijampolės, 25,8 % Tauragės, 15,9 % Šiaulių, 12,8 % Panevėžio, 12,2 % Utenos, 11,7 % Telšių, 11,1 % Alytaus, 9,4 % Klaipėdos ir 5,1 % Kauno regionų darbo jėgos.
- KR pagal šį rodiklį aplenkia 226 analizuojamus užsienio šalių regionus (iš 242).
- Tarp LR regionų KR yra 8-tas.
- Žmogiškųjų išteklių prieinamumas yra svarbus plėtros ir atitinkamai konkurencingumo veiksnys, tačiau pernelyg didelė koncentracija gali rodyti veiklos neefektyvumą.

DIRBANČIŲJŲ BIOMASĖS GAMYBOJE PROC. DALIS NUO VISOS REGIONO DARBO JĖGOS, 2015

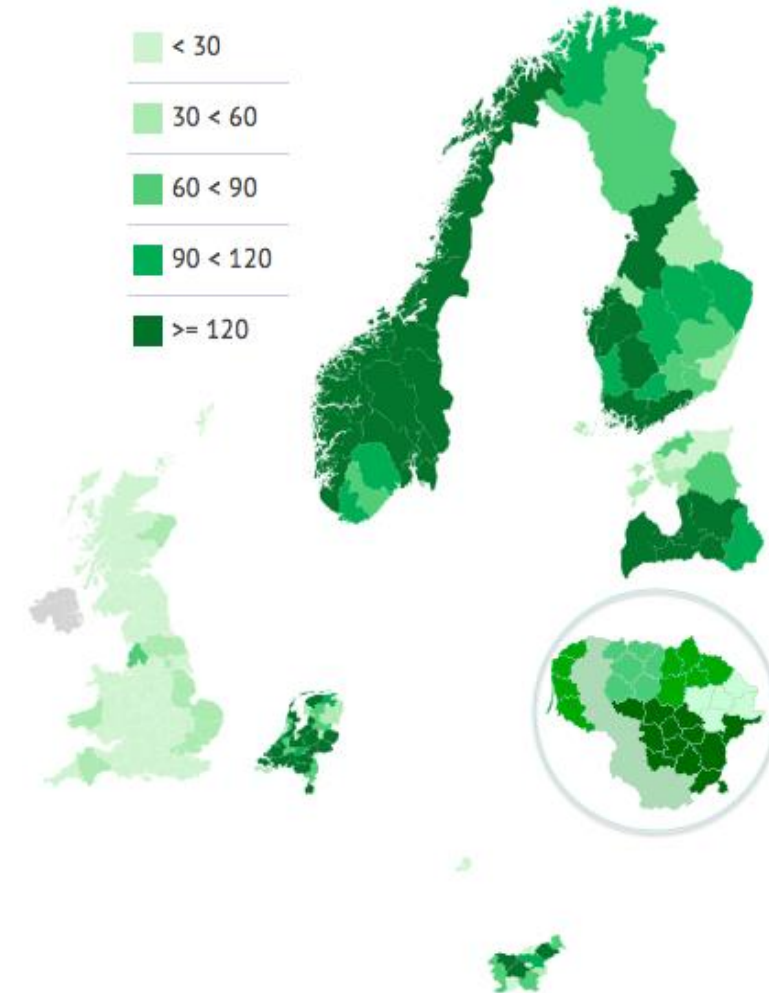
ATSIŽVELGIANT Į ĮMONIŲ SKAIČIŲ KR YRA PAKANKAMAI KONKURENCINGAS PLĖTOTI ŽEMĖS ŪKIO PRODUKTAIS GRĮSTĄ MAISTO IR GĖRIMŲ PRAMONĘ

MAISTO PRODUKTŲ IR GĖRIMŲ GAMYBOS KLASTERIS

Šiaurės, Vakarų ir Vidurio Europos bei Lietuvos regionų kontekstas:

- Lyginant su analizuojamais užsienio šalių regionais (žr. paveikslą dešinėje), Kauno (253 gamintojai), Vilniaus (224 gamintojai), **Klaipėdos (114 gamintojų)** ir Panevėžio (105 gamintojai) regionuose yra susiformavę nemaži maisto ir gėrimų pramonės klasteriai. Pastebėtina, kad tai pagal darbuotojų skaičių palyginti didesnės įmonės. Vadovaujantis Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto informacija (2016 m.), Lietuvos maisto produktų, gėrimų ir tabako gamybos įmonėje 2016 m. dirbo vidutiniškai 43 darbuotojai (KR – 35). Tai yra kelis kartus daugiau negu daugelyje ES šalių. Vidutiniškai įmonėje daugiau darbuotojų buvo tik Jungtinėje Karalystėje.
- Remiantis VŠĮ „Versli Lietuva“ atlikta „Lietuvos savivaldybių ir regionų specializacijos prekių eksporte pagal pramonės sektorius analize“ (paskelbta 2018-01-18), Lietuvoje maisto produktų eksportas 2016 m. sudarė 13,2 % visos lietuviškos kilmės prekių eksporto vertės.
- Nustatyta, kad labiausiai šioje srityje specializuotos (LQ>1,25) yra Panevėžio m. sav., kurioje maisto produktų eksportas siekė 11 % visų sektoriaus pardavimų ne Lietuvos rinkoje, Rokiškio r. sav. (10 % sektoriaus eksporto vertės), Marijampolės sav. (9 % sektoriaus eksporto vertės), Raseinių r. sav. (8 % sektoriaus eksporto vertės), **Klaipėdos r. sav. (7 % sektoriaus eksporto vertės)**, Plungės r. sav. (6 % sektoriaus eksporto vertės), Telšių r. sav. (4 % sektoriaus eksporto vertės), Pagėgių sav. (4 % sektoriaus eksporto vertės), Vilniaus r. sav. (4 % sektoriaus eksporto vertės), Kaišiadorių r. sav. (3 % sektoriaus eksporto vertės) ir Utenos r. sav. (3 % sektoriaus eksporto vertės).

MAISTO PRODUKTŲ IR GĖRIMŲ GAMYBOS ĮMONIŲ SKAIČIUS REGIONUOSE, 2015

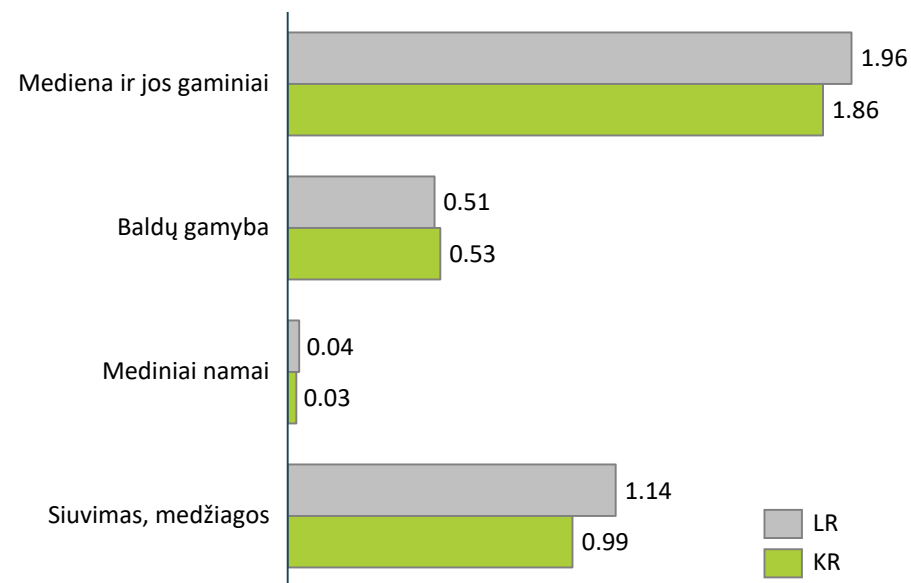
PAGAL EKSPORTUOJAMAS PREKES KR YRA SPECIALIZUOTAS MEDIENOS GAMINIŲ IR BALDŲ GAMYBOS SEKTORIUOSE

MEDIENOS, TEKSTILĖS IR JŲ GAMINIŲ GAMYBOS KLASTERIS

Lietuvos regionų kontekstas:

- KR yra nemažas miško išteklių grįstos apdirbamosios gamybos klasteris: 465 įmonės, užsiimančios medienos ir jos gaminių gamyba (10,24 % nuo visų LR), 133 – baldų gamyba (11,23 % nuo visų LR), 7 – medinių namų gamyba (8,05 % nuo visų LR). Jų susitelkimas KR yra panašus kaip ir visoje LR, tik KR mažiau nei LR mastu (1,86 % lyginant su 1,96 %) yra susikongrėvusių medienos ir jos gaminių gamybos įmonių.
- Tekstilės gaminių ir drabužių gamybos klasteris KR yra menkesnis (248 įmonės) ir šios srities įmonių koncentracija regione (0,99 %) mažesnė nei visoje LR (1,14 %).

ĮMONĖS PAGAL VEIKLOS SRITĮ (% NUO VISŲ ĮMONIŲ)

MEDIENOS, TEKSTILĖS IR JŲ GAMINIŲ EKSPORTE BESISPECIALIZUOJANČIOS SAVIVALDYBĖS (LQ>1,25)

- **MEDIENOS IR JOS GAMINIŲ EKSPORTAS**, kurio vertė 2016 m. sudarė 5,5 % visos lietuviškos kilmės prekių eksporto vertės: Elektrėnų sav. (25 % sektoriaus eksporto vertės), Alytaus m. sav. (7 % sektoriaus eksporto vertės), Kauno r. sav. (5 % sektoriaus eksporto vertės), Marijampolės sav. (5 % sektoriaus eksporto vertės), Šilalės r. sav. (4 % sektoriaus eksporto vertės), Kretingos r. sav. (3 % sektoriaus eksporto vertės), Tauragės r. sav. (3 % sektoriaus eksporto vertės), Ukmergės r. sav. (3 % sektoriaus eksporto vertės), Kazlų Rūdos sav. (3 % sektoriaus eksporto vertės).
- **BALDŲ EKSPORTAS**, kurio vertė 2016 m. sudarė 9,5 % visos lietuviškos kilmės prekių eksporto vertės: Kauno m. sav. (24 % sektoriaus eksporto vertės), Vilniaus m. sav. (16 % sektoriaus eksporto vertės), Klaipėdos m. sav. (12 % sektoriaus eksporto vertės), Šiaulių m. sav. (11 % sektoriaus eksporto vertės), Alytaus m. sav. (5 % sektoriaus eksporto vertės), Kauno r. sav. (4 % sektoriaus eksporto vertės), Kazlų Rūdos sav. (4 % sektoriaus eksporto vertės).
- **TEKSTILĖS GAMINIŲ EKSPORTAS**, kurio vertė 2016 m. sudarė 2,6 % visos lietuviškos kilmės prekių eksporto vertės: Kauno m. sav. (27 % sektoriaus eksporto vertės), Šiaulių m. sav. (23 % sektoriaus eksporto vertės), Alytaus m. sav. (7 % sektoriaus eksporto vertės), Raseinių r. sav. (7 % sektoriaus eksporto vertės), Vilniaus r. sav. (5 % sektoriaus eksporto vertės), Tauragės r. sav. (5 % sektoriaus eksporto vertės), Marijampolės sav. (3 % sektoriaus eksporto vertės).
- **DRABUŽIŲ EKSPORTAS**, kurio vertė 2016 m. sudarė 2,8 % visos lietuviškos kilmės prekių eksporto vertės: Kauno m. sav. (41 % sektoriaus eksporto vertės), Vilniaus m. sav. (17 % sektoriaus eksporto vertės), Utenos r. sav. (8 % sektoriaus eksporto vertės), Alytaus m. sav. (7 % sektoriaus eksporto vertės), Kauno r. sav. (5 % sektoriaus eksporto vertės), Visagino sav. (5 % sektoriaus eksporto vertės).

Labiausiai specializuotos savivaldybės savo sektoriuose pagamina nuo 58 iki 83 % visos tų sektorių eksportuojamos produkcijos, t. y. 58 % medienos gaminių, 76 % baldų, 77 % tekstilės gaminių ir 83 % drabužių ne Lietuvos rinkai. Pagal eksportuojamas prekes KR yra specializuotas medienos gaminių ir baldų gamybos sektoriuje, kuriame koncentracija kiek mažesnė (atitinkamai konkurencija didesnė) nei tekstilės gaminių ir drabužių gamybos sektoriuje. Rezultatas pasiektas KR neturint didesnių vietinių miško (medienos) išteklių.

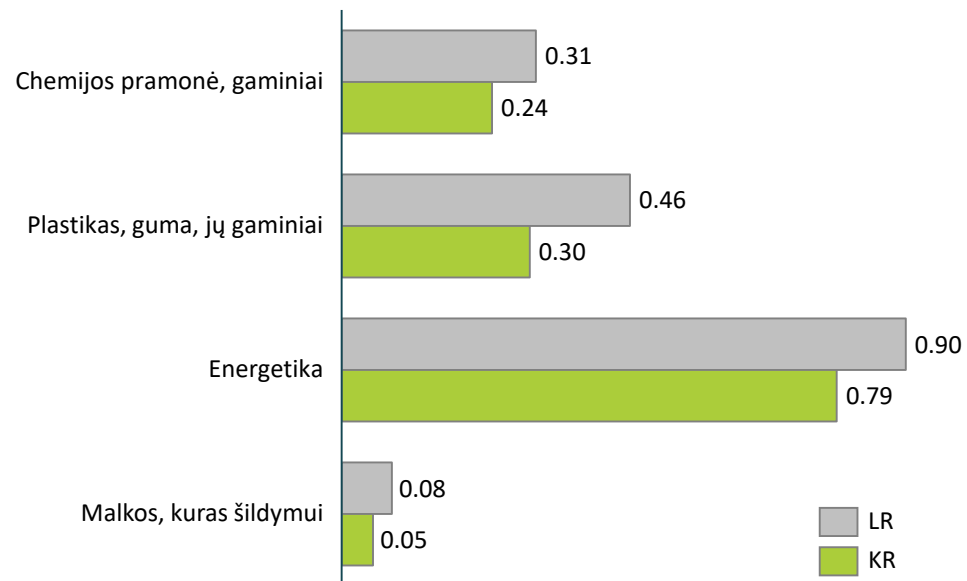
KR SPECIALIZACIJA CHEMIJOS IR PLASTIKO PRAMONĖJE SUDARO PALANKIAS SĄLYGAS PLĖTITI BIOEKONOMIKĄ

CHEMIJOS IR PLASTIKO PRODUKTŲ GAMYBOS KLASTERIS

Lietuvos regionų kontekstas:

- KR chemikalų ir chemijos produktų gamyba užsiima 61 įmonė (8,52 % nuo visų LR), guminių ir plastikinių gaminių gamyba – 74 įmonės (7,00 % nuo visų LR). Šių įmonių koncentracija KR (0,24 % ir 0,30 % atitinkamai) yra mažesnė nei LR mastu (0,31 % ir 0,46 % atitinkamai).
- KR energetikos srityje veikia 196 įmonės (9,37 % nuo visų LR) ir 13 įmonių, besiverčiančių malkų ir kuro šildymui tiekimu (6,91 % nuo visų LR). Jų koncentracija KR (0,79 % ir 0,05 % atitinkamai) taip pat mažesnė nei LR mastu (0,90 % ir 0,08 % atitinkamai).

ĮMONĖS PAGAL VEIKLOS SRITĮ (% NUO VISŲ ĮMONIŲ)

CHEMIJOS IR PLASTIKO PRODUKTŲ EKSPORTE BESISPECIALIZUOJANČIOS SAVIVALDYBĖS (LQ>1,25)

- **CHEMIKALŲ IR CHEMIJOS PRODUKTŲ EKSPORTAS**, kurio vertė 2016 m. sudarė 10,7 % visos lietuviškos kilmės prekių eksporto vertės: Kėdainių r. sav. (26 % sektoriaus eksporto vertės), Klaipėdos m. sav. (22 % sektoriaus eksporto vertės), Jonavos r. sav. (19 % sektoriaus eksporto vertės), Klaipėdos r. sav. (15 % sektoriaus eksporto vertės).
- **GUMINIŲ IR PLASTIKINIŲ GAMINIŲ EKSPORTAS**, kurio vertė 2016 m. sudarė 4,5 % visos lietuviškos kilmės prekių eksporto vertės: Vilniaus r. sav. (20 % sektoriaus eksporto vertės), Trakų r. sav. (18 % sektoriaus eksporto vertės), Šiaulių m. sav. (11 % sektoriaus eksporto vertės), Klaipėdos r. sav. (7 % sektoriaus eksporto vertės), Alytaus r. sav. (5 % sektoriaus eksporto vertės), Kauno r. sav. (4 % sektoriaus eksporto vertės), Tauragės r. sav. (4 % sektoriaus eksporto vertės), Utenos r. sav. (3 % sektoriaus eksporto vertės).

KR užima 37 % Lietuvos chemijos pramonės eksporto rinkos, kurios 82 % dalijasi vos keturios savivaldybės. Taip pat eksportuoja 7 % visų lietuviškos kilmės guminių ir plastikinių gaminių, nors reikalinga pastebėti, kad jų eksporte didesnis vaidmuo tenka Vilniaus regionui, užimančiam 38 % šios rinkos.

KR specializacija chemijos ir plastiko pramonėje sudaro palankias sąlygas plėtoti bioekonomiką, kadangi šios ūkio sritys kartu su energetikos sektoriumi labiausiai gali prisidėti prie išskastiniais išteklių grįstų produktų pakeitimo.

BIOENERGETIKOS VYSTYMO VEIKSNIAI

Atliekant „ES paramos atliekų tvarkymui Lietuvoje efektyvumo vertinimą ir 2014–2020 metų finansavimo prioritetų nustatymą“ (2014 m.), pabrėžta, kad Lietuva atsilieka pagal ES atliekų direktyvų reikalavimų, ypač susijusių su komunalinių atliekų tvarkymu, įgyvendinimą. Nors šalyje sukurta moderni atliekų biologinio apdorojimo infrastruktūra, Lietuva patenka tarp ES šalių, kuriose dominuoja pats primityviausias atliekų tvarkymo būdas – šalinimas sąvartyne.

ES atliekų direktyvų reikalavimais siekiama užtikrinti, kad biologiškai skaidžios atliekos būtų surenkamos atskirai tam, kad didinti iš jų susidarančių biodujų kiekį, kurį galima panaudoti kogeneracijai, įleisti į dujų tinklą, naudoti kaip transporto priemonių degalus ar anaerobinio skaidymo būdu iš jų gaminti trąšas. Atlikto vertinimo metu nustatyta, kad ūkio subjektai yra suinteresuoti investuoti savo lėšas į bioskaidžių atliekų panaudojimo biodujų gamybai ir kt. reikalingą įrangą, tačiau investicijas stabdo tai, kad nėra sukurtos efektyvios bioskaidžių atliekų rūšiuojamojo surinkimo sistemos.

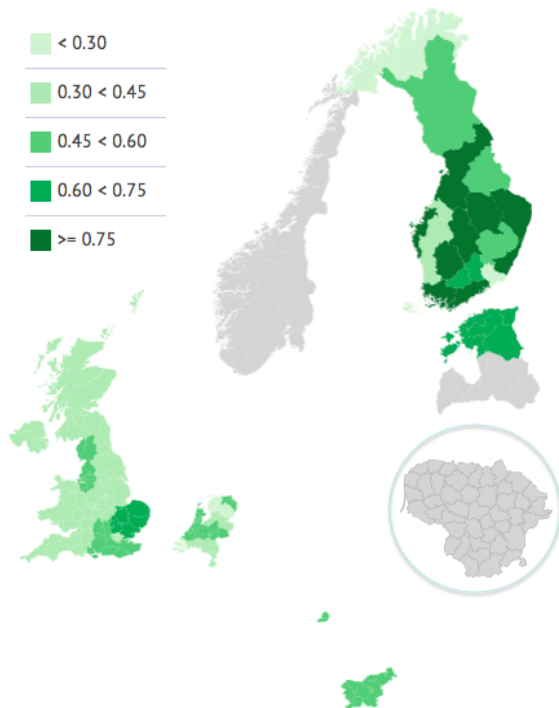
PAGAL VERSLO FINANSAVIMĄ MTEP KR ATSLIEKA NUO ES, TAIP PAT ATSLIEKA NUO VILNIAUS IR KAUNO PAGAL BIOEKONOMIKOS TYRIMŲ INSTITUCIJŲ SKAIČIŲ

MTEP IŠTEKLIAI (FINANSINIAI)

Šiaurės, Vakarų ir Vidurio Europos bei Lietuvos regionų kontekstas:

- 2016 m. Europos inovacijų švieslentėje (EIS) LR pasiekė ES vidurkį pagal valstybės išlaidas MTEP, tačiau verslo išlaidos MTEP sudarė tik 23 % ES vidurkio. Kaip ir analizuojamose užsienio šalių regionuose (žr. paveikslą žemiau), LR išlaidos MTEP nėra tolygiai pasiskirsčiusios. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2017 m. KR išlaidos MTEP aukštojo mokslo ir valdžios sektoriuose sudarė 12,2 mln. Eur (5,1 % nuo visų LR išlaidų MTEP šiuose sektoriuose). Didžioji dalis (46,5 %) šių išlaidų teko Vilniui (111,4 mln. Eur), 27,3 % – Kaunui (65,4 mln. Eur), 1,2 % – Šiauliams (2,8 mln. Eur).

IŠLAIDOS MTEP 2015 M. (INDEKSAS, ES=1)

MTEP KOMPETENCIJA

Lietuvos regionų kontekstas:

- Bioekonomikos plėtra remiasi gyvybės mokslais, molekuline biologija, biofizika, biochemija, biotechnologija, nanotechnologija, inžinerija, informacinėmis ir ryšių technologijomis, socialiniais ir kt. mokslais.
- Lietuvoje į bioekonomikos plėtrą orientuotus mokslinius tyrimus biomedicinos, žemės ūkio, fizinių ir technologijos mokslų srityse vykdo 12 institucijų:
  - **VILNIUJE** | Fizinių ir technologijos mokslų centras (FTMC) (su Tekstilės institutu Kaune), Gamtos tyrimų centras (GTC), Inovatyvios medicinos centras (IMC), Vilniaus Gedimino technikos universitetas (VGTU) ir Vilniaus universitetas (VU),
  - **KAUNE** | Aleksandro Stulginskio universitetas (ASU), Kauno technologijos universitetas (KTU), Lietuvos energetikos institutas (LEI), Lietuvos sveikatos mokslų universitetas (LSMU) ir Vytauto Didžiojo universitetas (VDU),
  - **KLAIPĖDOJE** | Klaipėdos universitetas (KU),
  - **KĖDAINIUOSE** | Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras (LAMMC) (su regioniniais filialais).
- Klaipėdoje veikiančio KU mokslinė veikla orientuota į jūros išteklius ir susijusias technologijas, tuo tarpu kitos bioekonomikos plėtrai reikalingos kompetencijos ir mokslo infrastruktūra pagrįdita sutelkta Kaune ir Vilniuje.

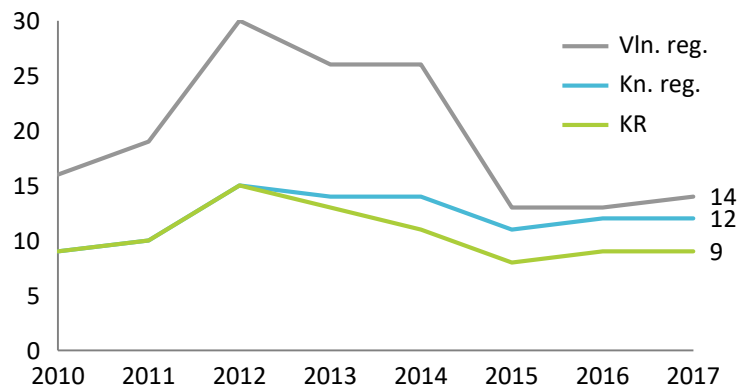
KR YRA MAŽIAU SVV ĮMONIŲ NEI VILNIUJE IR KAUNE, KR SVV ĮMONIŲ PRIEAUGIS YRA VIENAS MAŽIAUSIŲ LIETUVOJE

SVV ĮMONIŲ VEIKLA

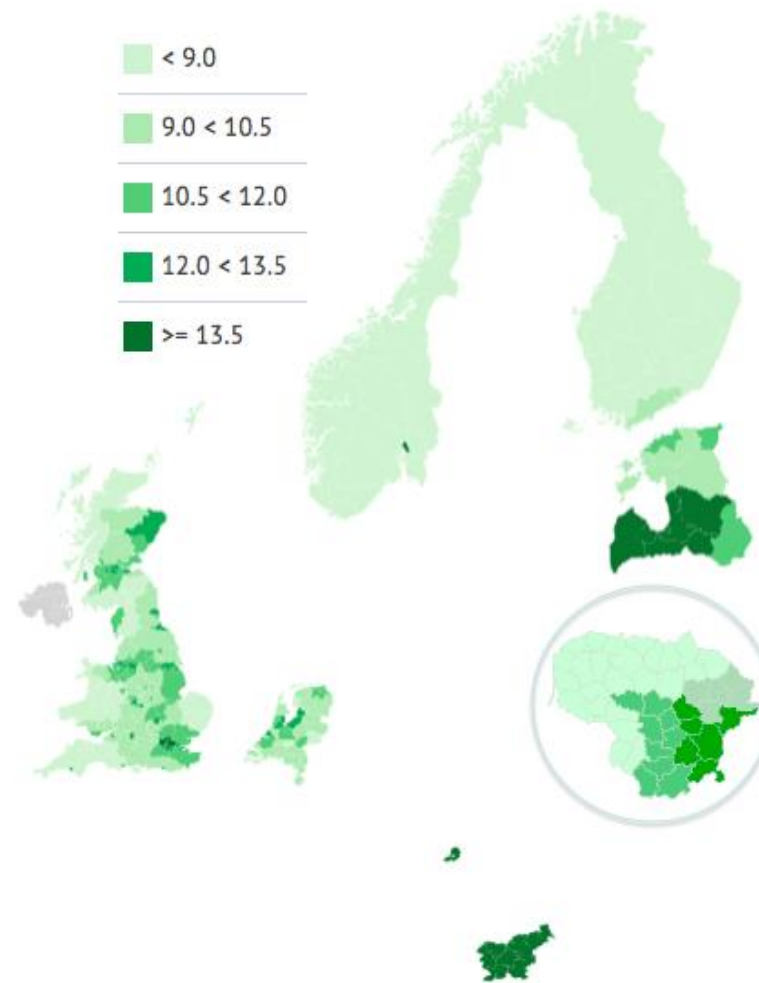
Šiaurės, Vakarų ir Vidurio Europos regionų kontekstas:

- Sparčiausi SVV įmonių steigimosi tempai (žr. paveikslą dešinėje) fiksuoti daugumoje Slovėnijos (iki 25,3 % prieaugis Obalno-kraska reg.) ir Latvijos (iki 17,9 % prieaugis Riga reg.) regionų, taip pat kai kuriuose Jungtinės Karalystės (iki 18,1 % prieaugis Inner London-East reg.) regionuose bei Vokietijos Straubing-Bogen regione (21,7 % prieaugis).
- Bendrai Lietuvoje verslumo lygis, vertinant pagal 1000-čiui gyventojų tenkančių mažų ir vidutinių įmonių skaičių, aukščiausias didžiųjų miestų regionuose: 2018 m. pradžioje 1000-čiui Vilniaus apskrities gyventojų vidutiniškai teko 43,4 veikiančių SVV, 1000-čiui Klaipėdos apskrities gyventojų – 30,1, 1000-čiui Kauno apskrities gyventojų – 29,8, tuo tarpu 1000-čiui Marijampolės ir Utenos apskričių gyventojų apytiksliai teko tik po 16 tokių įmonių.
- Vertinamu laikotarpiu naujų SVV įmonių steigimosi tempas aukščiausias buvo Vilniaus (12,8 % prieaugis), Kauno (11,4 % prieaugis) ir Alytaus (10,5 % prieaugis) regionuose. KR teko 6-ta vieta tarp LR regionų su 8,4 % naujų SVV įmonių prieaugiu.
- Bendra tendencija Lietuvos didžiųjų miestų regionuose – 2013 m. naujų SVV įmonių steigimo tempas (prieaugis) sumažėjo ir augti pradėjo tik 2016 m.

NAUJŲ SVV ĮMONIŲ PRIEAUGIS, %, 2010–2017

NAUJŲ SVV ĮMONIŲ PROC. DALIS NUO VISŲ REGIONE VEIKIANČIŲ SVV ĮMONIŲ, 2015

IŠVADOS | KR YRA KONKURENCINGAS ŽVEJYBOS, CHEMIJOS PRODUKTŲ GAMYBOS, MAISTO PRODUKTŲ IR GĖRIMŲ GAMYBOS BEI MEDIENOS / BALDŲ GAMYBOS SRITYSE

- **MAISTO GAMYBOS VERTĖS GRANDINĖ** | Sąlyginai KR turi pakankamus gamtinius ir žmogiškuosius išteklius vystyti augalininkystę, gyvulininkystę ir akvakultūrą bei tarp lyginamų regionų išskirtinius – žvejybai, tačiau galėtų būti pasiektos didesnės gamybos apimtys ir sukurta daugiau PV. Yra specializacija gyvulininkystės (Skuodo r., Šilutės r.) ir akvakultūros (Šilutės r.) srityse, kas kuria išskirtinumą į augalininkystės produkciją stipriai orientuotame LR ŽŪ. Organizavimo prasme KR ŽŪ neišsiskiria, yra kiek didesnės kooperacijos, bet mažesnio produktyvumo bei mažesnės orientacijos į ekologišką gamybą požymių. KR turi palyginti didelį maisto produktų ir gėrimų gamybos klasterį, specializuojasi jos produktų eksporte. Inovacijų potencialą riboja palyginti siaura KR MTEP kompetencija, mažesnis SVV aktyvumas.
- **MIŠKO IŠTEKLIAMS GRĮSTOS GAMYBOS VERTĖS GRANDINĖ** | KR miško ištekliai palyginti nėra gausūs, tačiau sėkmingai vystoma šiais ištekliams grįsta baldų gamybos pramonė, sutelktas įmonių klasteris, sėkmingai eksportuojama produkcija. KR MTEP kompetencija neapima inovacijų šiame sektoriuje diegimui reikalingų sričių.
- **KITOS POTENCIALO TURINČIOS SRITYS** | Lyginant su kitais regionais, KR turi potencialą vystyti biogrįstos „žaliosios“ chemijos, bioplastiko ir bioenergijos gamybą. Yra susiformavę įmonių klasteriai. Vietos chemijos ir plastiko gamintojai yra pasiekę palyginti nemažas eksporto apimtis (ypač chemijos produktų), KR energetikos srities įmonės turi patirties atsinaujinančių energijos šaltinių srityje. Be to, KR lokacija (uostas) yra palanki biokombinatų, kurie integruotai gamina šiuos produktus, vystymui. Tokių inovacinių projektų įgyvendinimui būtų reikalinga pritraukti išorės ekspertus / mokslininkus su reikiamomis kompetencijomis.

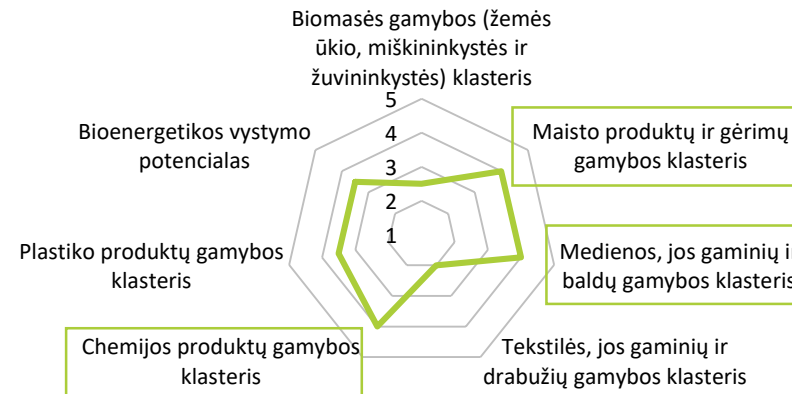
KR KONKURENCINĖ POZICIJA

VERTINIMO SKALĖ: [1] – nekonkurencinga, menkai išvystyta sritis, [2] – vystoma sritis, bet sąlyginai maži ištekliai ir / ar yra kt. plėtros potencialą ribojančių veiksnių, [3] – regionas konkurencingas nacionaliniu mastu, [4] – lyderystė nacionaliniu mastu, [5] – lyderystė Šiaurės, Vakarų ir Vidurio Europos regionų (tarptautiniu) mastu. Sritys, įvertintos [4] arba [5], yra apibrauktos žaliai.

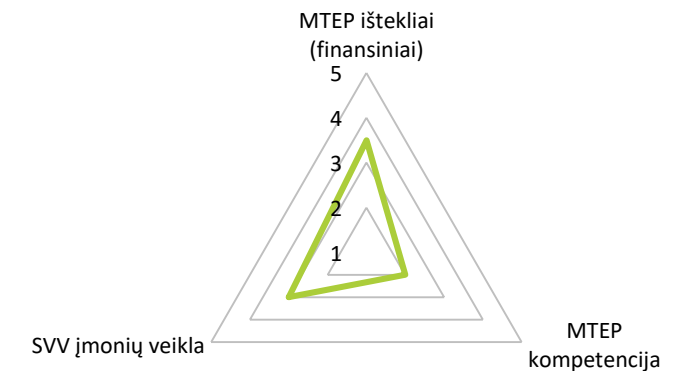
BIOMASĖS IŠTEKLIAI, JŲ GAMYBA, KR

BIOMASĖS IŠTEKLIAI, JŲ GAMYBA, KR

BIOMASĖS IŠTEKLIAI, JŲ GAMYBA, KR

\ KR ŽŪ SEKTORIAUS SSGG ANALIZĖ (1/2)

STIPRYBĖS

IŠTEKLIAI

- Palankios gamtinės sąlygos vystyti žemės ūkį, kurios ateityje galėtų būti dar geriau išnaudotos.
- Išvystytas tradicinis žemės ūkis (grūdai, mėsa, pieno produktai, kiaušiniai, daržovės, uogos (braškės, šilauogės), vaisiai).
- Išplėta žvejyba Baltijos jūroje, augantis akvakultūros sektorius.
- Lyginant su kitais LR regionais, stiprus maisto produktų ir gėrimų gamybos klasteris.
- Išvystytos kitos biologiniais ištekliais grįstos apdirbamosios gamybos šakos, ypač chemijos pramonė ir baldų gamyba, taip pat regiono energetikos įmonės yra sukopusios patirtį atsinaujinančių energijos šaltinių srityje, kuri apima ir bioenergetiką.
- Regionui prieinami palyginti gausūs LR biomasės ištekliai (to pavyzdys – KR baldų gamybos sektorius).
- Išvystyta uosto ir kelių infrastruktūra, reikalinga užtikrinant ūkininkų įrangos judėjimą ir produkcijos logistiką.

RINKA

- LR vartotojai, rinkdamiesi maisto produktus, pirmenybę teikia lietuviškai produkcijai.
- Vartotojai (ypač gaunantys aukštesnes pajamas) vis daugiau dėmesio skiria maisto kokybei.

SILPNYBĖS

IŠTEKLIAI

- Kaimiškose vietovėse vis sunkiau surasti darbuotojų.
- Žemės ūkis nepatrauklus jaunimui, mažėja jaunų ūkininkų.
- Regione prasta žemės ūkio ir bioekonomikos plėtrai reikalingų mokslų būklė.

VADYBA

- Kaip ir visoje LR, KR žemės ūkyje dominuoja smulkūs ūkiai, žemas jų kooperacijos lygis, iš dalies lemiantis tai, kad:
  - Lėtai vyksta technologinis ūkių atsinaujinimas ir atitinkamai lėtai gerėja jų gamybinis efektyvumas.
  - Vietos ūkininkai užima menką vaidmenį maisto produktų gamybos vertės grandinėje, daugiausia gamina ir parduoda žaliavas.
  - Neišvystytos alternatyvios papildomas pajamas galinčios generuoti veiklos, tokios kaip bioenergetikos gamyba iš žemės ūkio atliekų.
  - Stokojama vadybinės kompetencijos įgyvendinti pažangesnius tiesioginės prekybos modelius, tokius kaip e. prekybos platformos, užtikrinančios prekių asortimentą ir logistiką prie prekybos centrų teikiamo komforto pripratusiam vartotojui.

RINKA

- Palyginti maža LR gyventojų perkamoji galia, kuri nekuria vietinės rinkos aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir inovatyviems bioekonomikos produktams.

STRATEGINIS (VIEŠASIS) VALDYMAS

- Regionas neturi ilgalaikės žemės ūkio sektoriaus plėtros strategijos, kas apsunkina būtinų pokyčių planavimą, jų koordinavimą ir įgyvendinimą.
- Žemės ūkio ir bioekonomikos srityse nėra išplėtotas / vystomas bendradarbiavimas (ypač tarptautinio lygmens su pažangesniais partneriais).

\ KR ŽŪ SEKTORIAUS SSGG ANALIZĖ (2/2)

GALIMYBĖS

IŠTEKLIAI

- Bendradarbiavimas (pajėgumų sutelkimas) su ŽŪ ir bioekonomikos plėtrai reikalingą mokslo kompetenciją ir infrastruktūrą turinčiais regionais (Kauno, Vilniaus), taip pat su bioekonomikoje specializuotais regionais (Panevėžio, Šiaulių).
- Sumanesnis esamų KR išteklių panaudojimas orientuojantis į aukštesnės pridėtinės vertės ir plataus pritaikymo produktus bei inovatyvias gamybos technologijas (pvz., pluoštinių kanapių auginimas ir jų perdirbimas, prieskoninių augalų auginimas, vynuogių auginimas ir vyno gamyba šiltėjant klimatui, bitinininkystė, avininkystė ir ožkų auginimas dėl turimų pievų ir šių gyvūnų universalumo (mėsa, pienas, vilna), jūrinė akvakultūra, UAS ir kt. inovatyvios gamybos technologijos (krevečių ir kt. akvakultūros produktų gamybai), gamtinių (geoterminių) išteklių panaudojimas produkcijos auginimui ir gamybai).

VADYBA

- Bendruomenės projektų skatinimas (pačių vartotojų organizuojamos trumposios maisto tiekimo grandinės, bioenergijos kaimai, kt. iniciatyvos).
- Verslo plano, kurio tikslas – įvertinti vietinės biomasės potencialą, nustatyti galimus technologinius spendimus ir suplanuoti investicijų pritraukimą, parengimas bioekonomikos vystymui („mėlynosios“ – žuvis, dumbliai ir mikroorganizmai, jų perdirbimas į maistą, pašarus, įvairias medžiagas, energiją, farmacijos produktus; „žiedinės“ – bioatliekų tvarkymo sistema, jų perdirbimas į įvairias medžiagas, trąšas, kurą ir kt. produktus; „pramoninės“ – „žaliosios“ chemijos, bioplastiko ir kt. produktai).
- Bioekonomikos klasterio, įtraukiant KR, kt. LR regionų ir užsienio verslo įmones bei mokslo institucijas, kūrimas siekiant: pritraukti MTEP finansavimą (iš Horizonto, Bio-pramonės bendrosios iniciatyvos ir kt. programų), skatinti bioekonomikos startuolius ir talentų į šią sritį pritraukimą, pritraukti investicijas (biokombinatų statybos ir kt. projektai).

RINKA

- Didėnis vartotojų dėmesys kokybei kuria galimybes vystyti ekologišką žemės ūkį, gaminti aukštos kokybės, inovatyvius bei funkcionalius (sveikatą, savijautą gerinančius arba profilaktiškai veikiančius) maisto produktus.
- Auganti pasaulinė bioproduktų paklausa sudaro sąlygas eksportuoti daugiau produkcijos.

STRATEGINIS (VIEŠASIS) VALDYMAS

- Regiono lygiu specialistų komandos suformavimas bioekonomikos plėtrai palaikyti (vieno langelio principu informacinės pagalbos teikimas verslui dėl finansavimo galimybių (Lietuvos kaimo plėtros, ES struktūrinių fondų, EEE ir Norvegijos paramos Lietuvai ir kt. programų), organizacinė pagalba bioekonomikos klasteriui, tarptautinio vystomojo bendradarbiavimo plėtojimas (Europos ir Baltijos jūros regiono Interreg ir kt. programų pagalba).
- Viešųjų įstaigų (ligoninių, mokyklų, kt.) skatinimas pirkti iš vietinių ūkininkų (pvz., metodinės pagalbos dėl viešųjų pirkimų procedūrų suteikimas).
- Bioatliekų rūšiavimo sistemos diegimas (tobulinimas).
- Gyventojų švietimas apie bioekonomiką ir tai, kaip jie galėtų prie jos prisidėti.

GRĖSMĖS

VADYBA

- Nėra išvystytas bendradarbiavimas tarp regiono žemės ūkio ir apdirbamosios gamybos sektorių, kas gali lemti tai, kad:
  - Nebus išnaudotos galimybės ūkininkams vystyti savo produkcijos perdirbimą į galutinius produktus vartotojui (pvz., pasinaudojant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonėmis, skirtomis paremti įvairaus (ne tik žemės ūkio) verslo plėtrą kaimo vietovėse.
  - Kitoms šalims (ypač Šiaurės, Vakarų ir pažangioms Vidurio Europos šalims) intensyviai vystant bioekonomiką didės biomasės paklausa, todėl gali kilti biomasės išteklių kaina ir mažėti jos prieinamumas vietos verslui, taip pat tokia situacija gali riboti galimybes ateityje plėtoti vietinius biogrįstos apdirbamosios gamybos sektorius.

STRATEGINIS (VIEŠASIS) VALDYMAS

- Kadangi ŽŪ politika yra formuojama ES lygmeniu, yra daug neapibrėžtumų dėl būsimų investicijų, reikalavimų ir kt. žemės ūkio verslo veiklos aspektų.
- Biurokratiškas sektoriaus veiklos valdymas ir administravimas, pertekliniai reikalavimai ūkininkams, neskatinantys užsiimti žemės ūkio veikla.
- Griežtėjantys aplinkosauginiai reikalavimai.

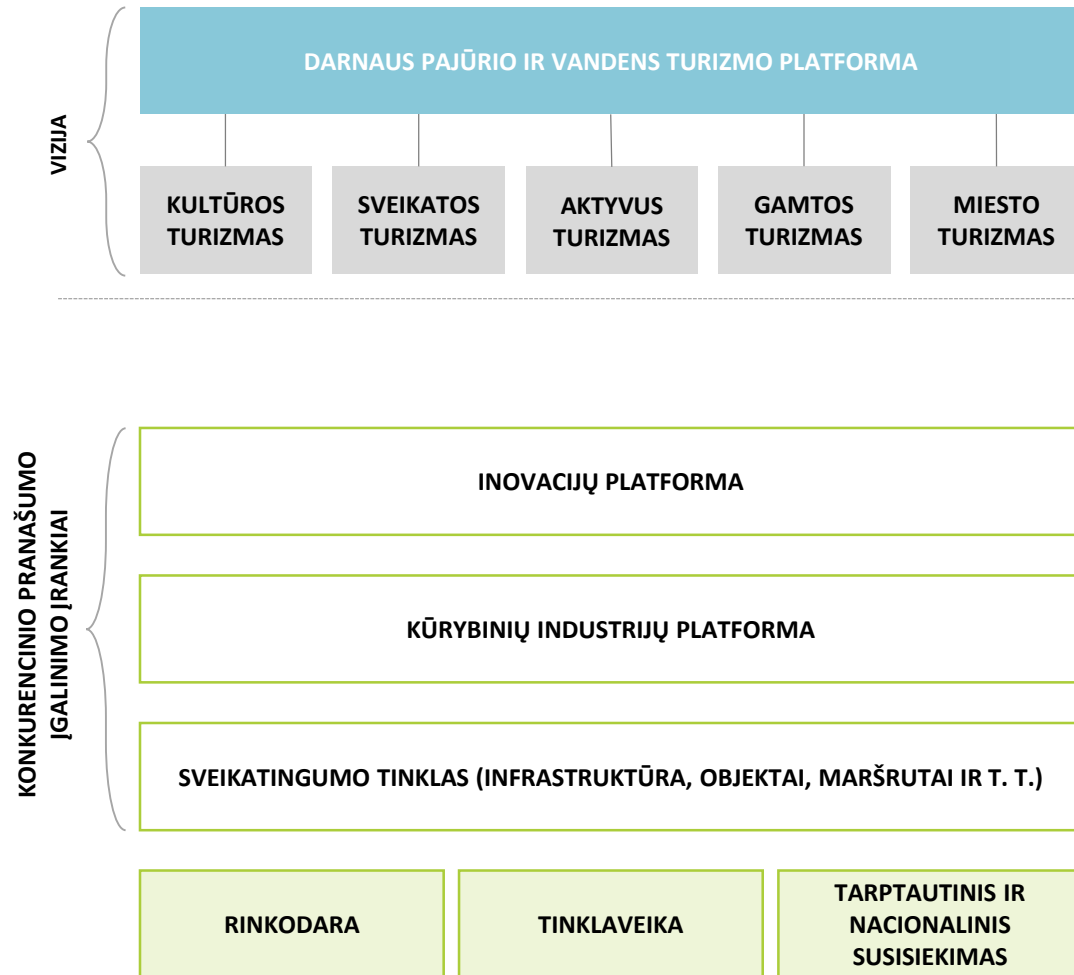
A person in an orange shirt and blue helmet is climbing a large rock face. The background shows a sunset sky with orange and blue hues. The text is overlaid on a dark teal diagonal shape.

TURINYS

1. Užsienio praktikų apžvalga
2. KR ekonominė specializacija ir konkurencingumas
  - 2.1. Turizmas
  - 2.2. Žemės ūkis
3. KR plėtros vizija ir scenarijai
  - 3.1. Turizmas
  - 3.2. Žemės ūkis
4. Organizacinis valdymo modelis

KR SPECIALIZACIJA IR PLĖTROS VIZIJA

KR DARNAUS PAJŪRIO IR VANDENS TURIZMO PLATFORMA yra reikšmingą pridėtinę vertę kurianti KR paslaugų ekonomikos dalis, besiremianti gamtiniais pajūrio ir vandens ištekliais, ekonomiškai pagrįstomis inovatyviomis ir kokybiškomis sveikatos (sveikatingumo, reabilitacijos, SPA), aktyvaus, kultūros, gamtos ir miesto turizmo paslaugomis, palaikomomis sąveikaujant su regioninėmis inovacijų, kūrybinių industrijų ir sveikatingumo tinklo platformomis.

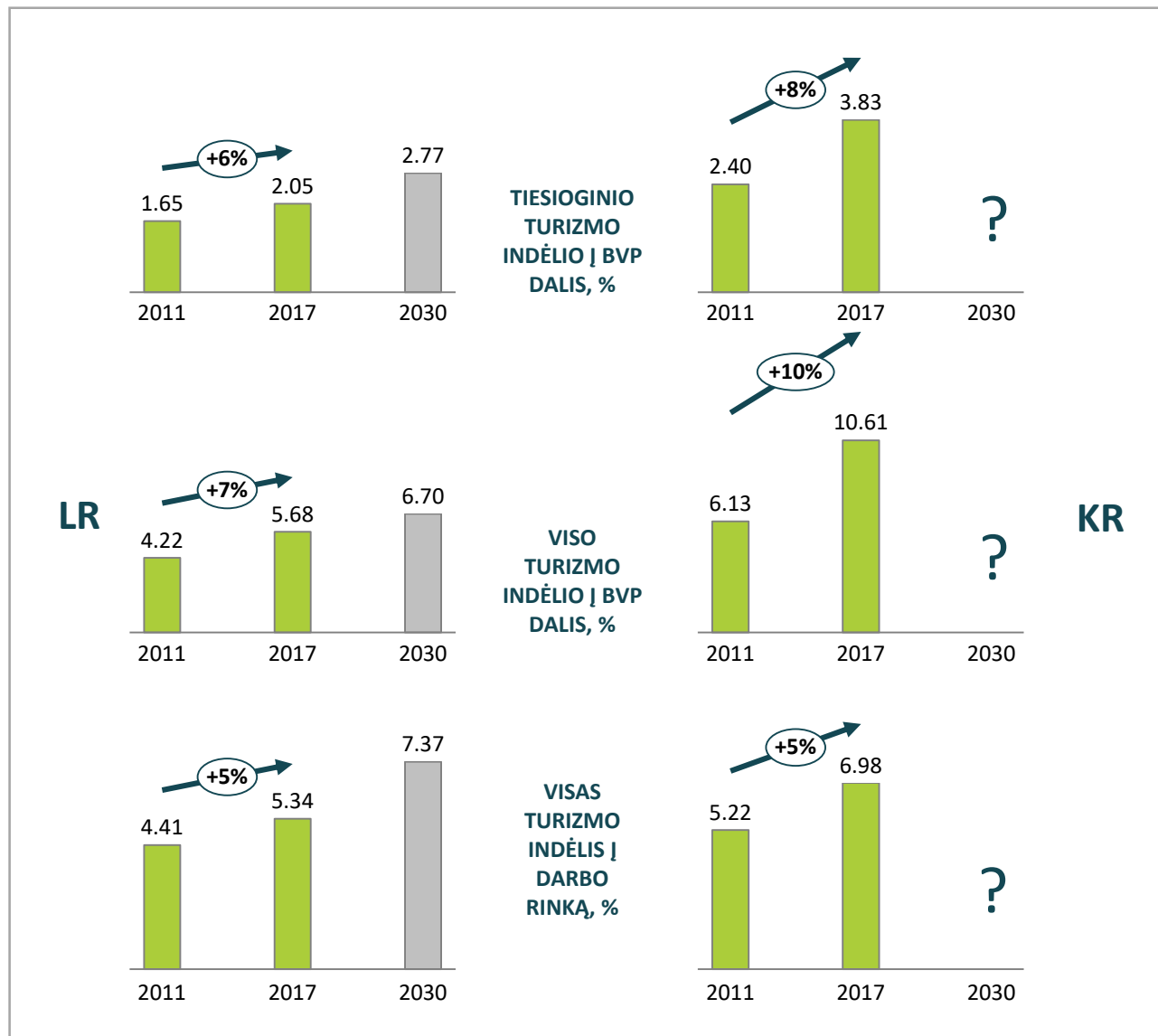
INOVACIJŲ PLATFORMA turėtų ypač įgalinti išmaniojo miesto turizmą, taip pat atnaujinti kultūros ir vandens turizmo paslaugas. Inovacijos kuria nuolatos besimokantį ir prisitaikantį regioną, su puikiai išvystytais socialiniais tinklais. Sąveika ir tinklaveika yra kertiniai akcentai, leidžiantys sukurti dinamišką regioninę sistemą. Kadangi LT, panašiai kaip ir Skandinavijos šalys, yra dalinai koordinuota rinka, konkurencinis pranašumas gali būti kuriamas ne per radikalių inovacijų, bet per abipusio mokymosi procesą inovacijų srityje – bendradarbiavimą tarp įmonių, juose dirbančių darbuotojų bei žinių infrastruktūros atstovų. IT priemonės aktyviai diegiamos pasaulinėje kelionių ir viešbučių praktikoje, pradedamos naudoti ir KR turizmo praktikoje.

KŪRYBINIŲ INDUSTRIJŲ PLATFORMA būtina visoms KR regiono turizmo rūšims plėtoti ir patrauklumui didinti. Pvz., geri tarpsektorinio bendradarbiavimo ir kūrybinių naujovių rezultatai akivaizdžiai matomi Klaipėdos mieste PadiDapi Fish šokio teatro ekskursijų pasiūloje, kurioje sėkmingai integruotas šokio teatras ir kultūros paveldas.

SVEIKATINGUMO TINKLO pagrindas pirmiausia sietinas su tomis KR savivaldybėmis, kuriose teikiamos sveikatingumo, reabilitacijos, SPA ir aktyvaus turizmo paslaugos. Ši potenciali KR konkurencingumo skatinimo dalis pirmiausia sietina su sveikatinimo ir reabilitacijos, sveikatos ir sveikatingumo įstaigų, taip pat turizmo įmonių ir organizacijų bendradarbiavimu bei tinklaveika.

Siekiant KR žinomumo ir pasiekiamumo augimo, didinami rinkodaros, tinklaveikos ir susisiekiimo infrastruktūros pajėgumai.

BAZINIS SCENARIJUS (1/2) | 2017 M. KR TURIZMO SEKTORIUS TURĖJO DIDESNĘ REIKŠMĘ KR EKONOMIKAI NEI LR

2017 m. LR rodikliai bei prognozuojami 2030 m. LR rodikliai gauti remiantis Pasaulio kelionių ir turizmo tarybos (WTTC) studija „Economic Impact 2017 Lithuania“. Šioje studijoje pateiktomis prognozėmis taip pat remiamasi skaičiuojant dabartinius KR rodiklius. Detalesnė KR rodiklių skaičiavimo metodologija pateikiama prie kiekvieno rodiklio aprašymo.

TIESIOGINIS TURIZMO INDĖLIS Į BVP rodo, kokią dalį regiono / valstybės BVP sudaro tiesiogiai turizmo sukurtas produktas.

- LR turizmo indėlis ir jo prognozė gauti iš Pasaulio kelionių ir turizmo tarybos studijos „Economic Impact 2017 Lithuania“. KR turizmo BVP 2017 m. apskaičiuotas remiantis LR turizmo BVP ir turistų dalimi KR lyginant su visais LR turistais.
- Istoriniai LR ir KR rodikliai išvesti naudojantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis.

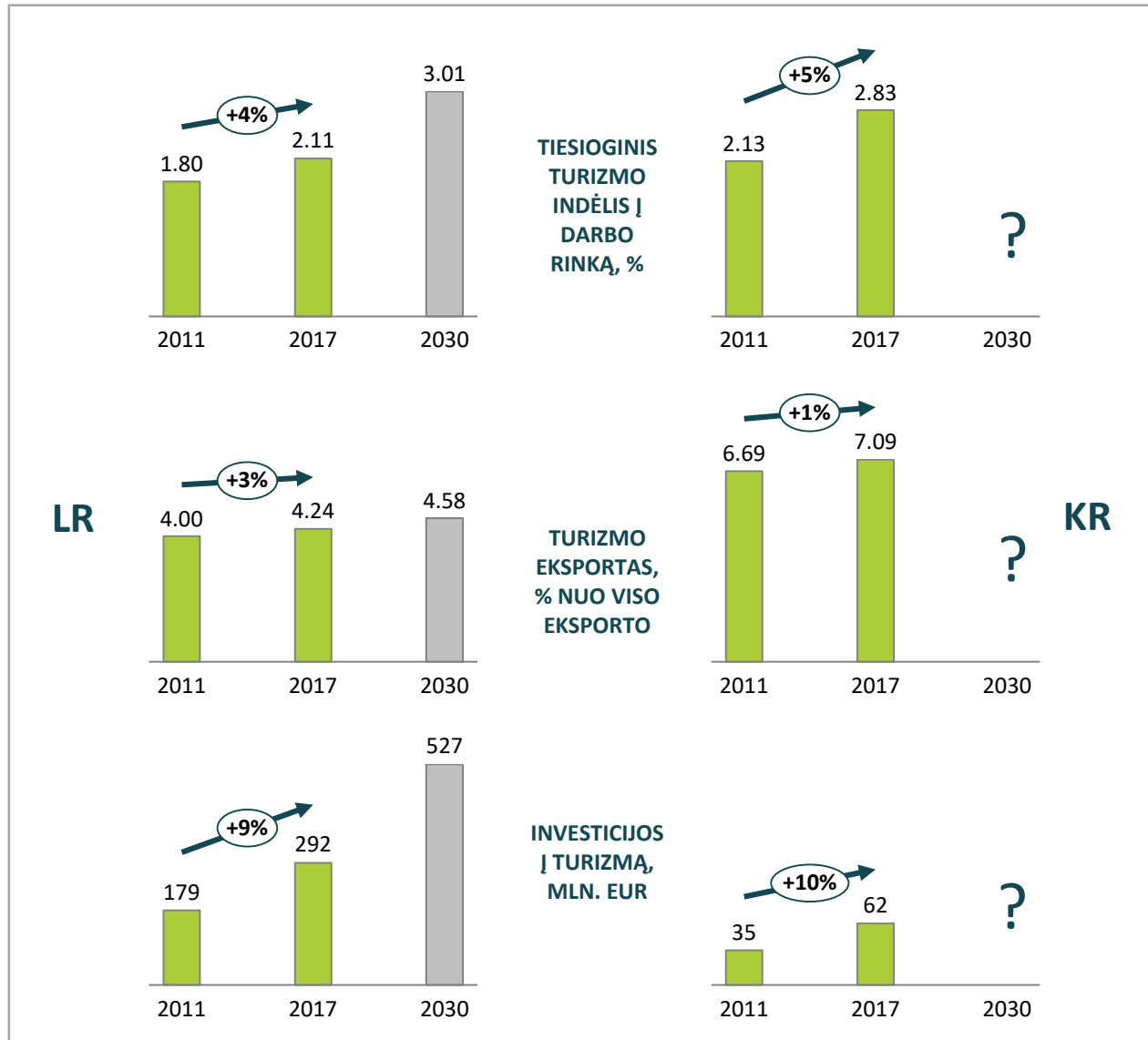
VISAS TURIZMO INDĖLIS Į BVP rodo, kokią dalį viso regiono / valstybės BVP sudaro visas turizmo sukurtas produktas.

- LR turizmo indėlis ir jo prognozė gauti iš Pasaulio kelionių ir turizmo tarybos studijos „Economic Impact 2017 Lithuania“. Visas KR turizmo BVP 2017 m. apskaičiuotas remiantis tiesioginiu KR turizmo BVP ir viso / tiesioginio turizmo BVP proporcija LR atveju.
- Istoriniai LR ir KR rodikliai išvesti naudojantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis.

VISAS TURIZMO INDĖLIS Į DARBO RINKĄ rodo, kokią dalį visos regiono / valstybės darbo rinkos sudaro tiesiogiai ir netiesiogiai su turizmu dirbantys asmenys.

- Tiesioginis LR turizmo indėlis į darbo rinką ir jo prognozė gauti iš Pasaulio kelionių ir turizmo tarybos studijos „Economic Impact 2017 Lithuania“. KR šis rodiklis apskaičiuotas pagal LR turizmo srityje tiesiogiai ir netiesiogiai dirbančių asmenų skaičių bei turistų dalimi KR lyginant su visais LR turistais.
- Istoriniai LR ir KR rodikliai išvesti naudojantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis.

BAZINIS SCENARIJUS (2/2) | LIETUVOS TURIZMO SEKTORIUI PROGNOZUOJAMAS AUGIMAS, O KR REZULTATAI PRIKLAUSYS NUO PASIRINKTO REGIONO PLĖTROS SCENARIJAUS

TIESIOGINIS TURIZMO INDĖLIS Į DARBO RINKĄ rodo, kokią dalį visos regiono / valstybės darbo rinkos sudaro tiesiogiai su turizmu dirbantys asmenys.

- Tiesioginis LR turizmo indėlis į darbo rinką ir jo prognozė gauti iš Pasaulio kelionių ir turizmo tarybos studijos „Economic Impact 2017 Lithuania“. KR šis rodiklis apskaičiuotas kaip visas turizmo indėlis į darbo rinką, pakeistas pagal viso / tiesioginio turizmo indėlio į darbo rinką LR proporciją.
- Istoriniai LR ir KR rodikliai išvesti naudojantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis.

TURIZMO EKSPORTAS NUO VISO EKSPORTO PARODO, kokią dalį regiono / valstybės bendro eksporto sudaro turizmo eksportas.

- Tiesioginis LR turizmo eksportas ir jo ateities prognozė gauti iš Pasaulio kelionių ir turizmo tarybos studijos „Economic Impact 2017 Lithuania“. KR turizmo eksporto dalis bendrame eksporte apskaičiuota remiantis KR turizmo eksportu (apskaičiuotas pagal LR turizmo eksportą bei turistų dalį KR) bei KR bendruoju eksportu.
- Istoriniai LR ir KR rodikliai išvesti naudojantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis.

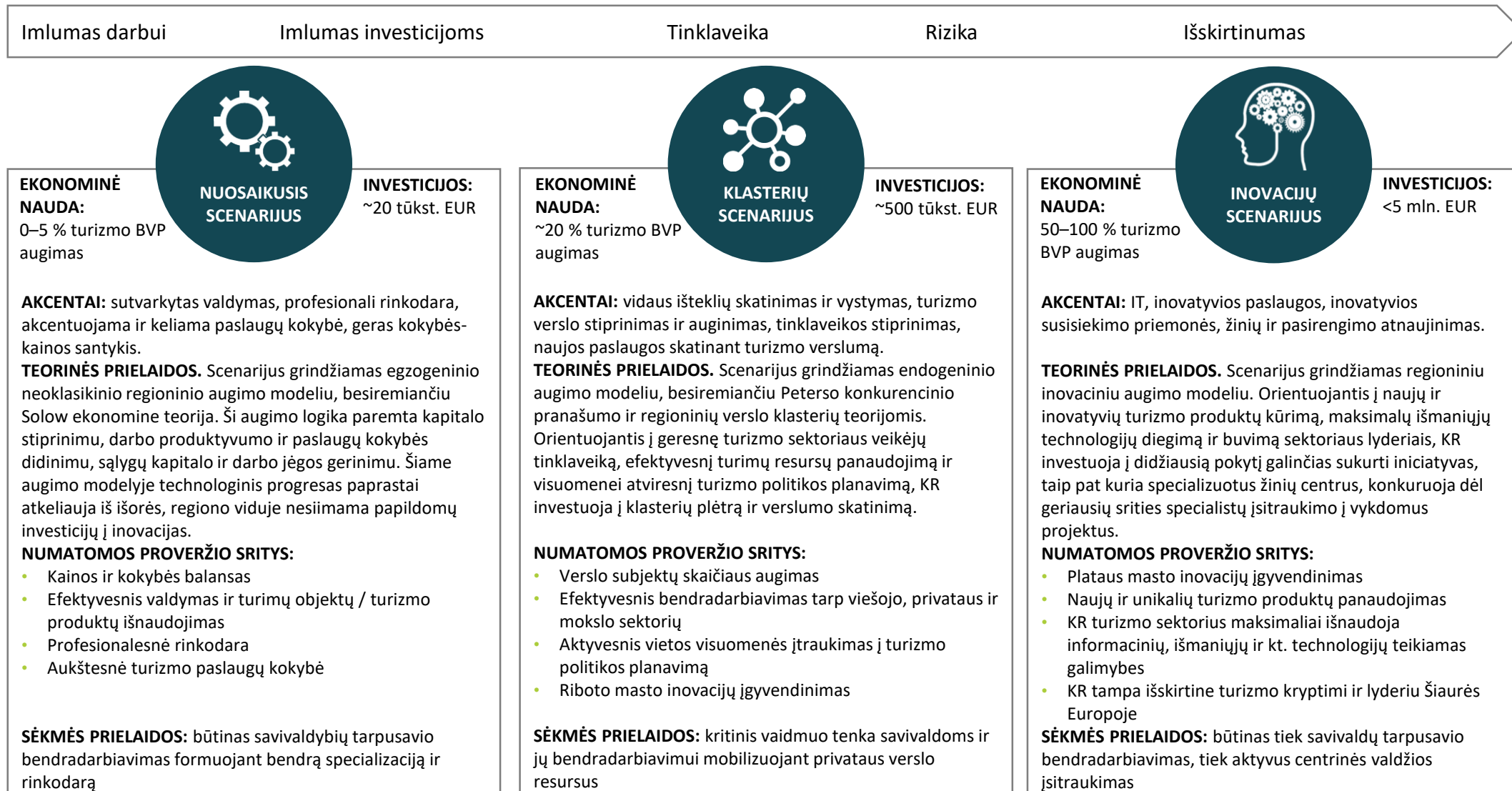
INVESTICIJOS Į TURIZMĄ rodo, kiek regionas ar valstybė gauna investicijų, skirtų turizmui. Rodiklis apima tiek privačias, tiek viešąsias investicijas į turizmą.

- Investicijos į turizmą ir jų ateities prognozė gauti iš Pasaulio kelionių ir turizmo tarybos studijos „Economic Impact 2017 Lithuania“. KR investicijos į turizmą 2017 m. apskaičiuotos pagal visas LR investicijas į turizmą bei visų LR turistų dalį KR.
- Istoriniai LR ir KR rodikliai išvesti naudojantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis.

- Svarbu atkreipti dėmesį į KR ir LR rodiklius 2017 m. Nors daugeliu atveju KR rodiklio procentinė reikšmė yra aukštesnė lyginant su LR reikšme, tai nereiškia, kad KR yra sukuriama daugiau turizmo BVP ar turizmo eksporto. LR procentinės turizmo rodiklių dalys skaičiuojamos lyginant su visos LR vertėmis, o KR procentinės turizmo rodiklių dalys skaičiuojamos lyginant su visomis KR reikšmėmis.
- Aukštesnės KR procentinių rodiklių reikšmės tik parodo, kad turizmas KR yra svarbesnė ekonomikos sritis bendrai LR.

SCENARIJAI (1/2). KR SIŪLOMI TRYS PLĖTROS SCENARIJAI

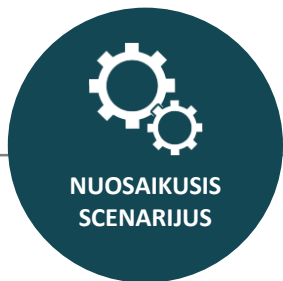
REIKALINGŲ KAŠTŲ / POTENCIALIOS NAUDOS PROJEKCIJA

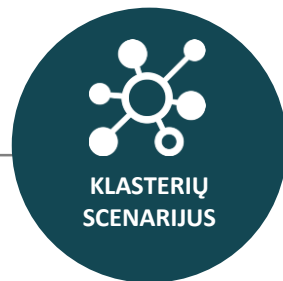
SCENARIJAI (2/2). KR PLĖTROS SCENARIJAI GRINDŽIAMI GERAJA UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIMI

GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI SIŪLOMUOSE PLĖTROS SCENARIJUOSE

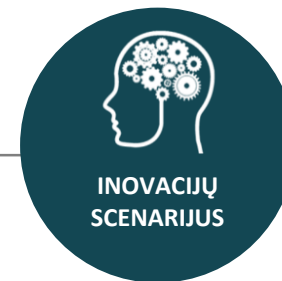
NUOSAIKUSIS SCENARIJUS

- Mecklenburg-Vorpommern regionas (MV) vykdo **periodišką** turizmo politikos ir jos specializacijos **planavimą** (kas 6–8 m. vertina praeito laikotarpio rezultatus ir atnaujiną turizmo koncepciją).
- Vienu pagrindinių Newry, Mourne ir Down regiono (NMD) turizmo elementų laikoma lankytojo patirtis ir patiriamas įspūdis per **regiono mito ir istorijos kūrimą**. Siekiant šio tikslo, regiono turizmo politikos objektu tampa kiekvienas vietos gyventojas ir kiekvienas turizmo paslaugų tiekėjas. Jiems suteikiama NMD mito ir istorijos ambasadorių rolė.
- NMD savo rinkodaros strategiją grindžia resursų sutelkimu į **populiariausių renginių ir objektų viešinimą**. Siekdamas užtikrinti tinkamą renginių finansavimą, regionas turi fiksuotą organizuojamų renginių skaičių ir prioritetizuoja 5 pavyzdinius nuotykių festivalius bei jų viešinimą.
- Nepaisant prastesnio pasiekiamumo oro keliu, MV regionas 3–17 kartų lenkia kitų tirtų regionų turistų sk. apgyvendinimo įstaigose. Tai rodo, jog **efektyvesnis turimos infrastruktūros išnaudojimas** gali leisti išvengti milžiniškų investicijų į didelio masto projektus (pvz.: oro uostų plėtrą).

KLASTERIŲ SCENARIJUS

- Remiantis 3 sraigtų tarpinstitucinis bendradarbiavimo modeliu, Oulu regiono taryba į strateginio planavimo procesą **įtraukia privataus verslo ir švietimo sektoriaus atstovus**, užtikrinančius, jog strateginiuose dokumentuose keliami tikslai būtų aktualūs, o operatyvinės priemonės atitiktų paramos gavėjų poreikius.
- Strateginio **planavimo cikliškumą** Oulu regione užtikrinti padeda į procesą įsitraukusių aktorių tolimesnis įtraukimas į sprendimų priėmimą dėl strateginių projektų finansavimo ir išsikeltų tikslų vykdymo vertinimą.
- Už 3 sraigtų modelio taikymą ir regiono interesų atstovavimą nacionaliniu mastu Oulu regione atsakingas Šiaurės Ostrabotnijos **turizmo plėtros komitetas**. MV panašus institucinis darinys sudarytas į jį įtraukiant turizmo srities verslų asociacijas, jam priskiriant strateginių projektų vykdymą.
- Zeeland regionas papildomais **finansiniais instrumentais** (pvz.: Inovacijų plėtros fondu) skatina klasterizaciją su pažangesniais vystomos srities regionais.
- MV turizmo politika formuojama **atsižvelgiant į vietos gyventojų** ir turizmo sektoriaus veikėjų **nuomonę**.

INOVACIJŲ SCENARIJUS

- Tirtos šalys nėra pasiekusios šios stadijos, todėl geroji patirtis daugiausiai paremta kitų sektorių pavyzdžiais.
- Bioekonomikos srityje Zeeland regionas išvystęs platų spektrą **finansinių instrumentų**, kofinansuojančių regiono plėtrai didelę įtaką galinčias turėti iniciatyvas. Instrumentai apima visas inovacijų ciklo stadijas: nuo žinių perėmimo ir inovacijos koncepcijos vystymo pagal numatomą jos funkciją iki jos komercializavimo.
- Zeeland regione prie universitetų ir klasterių kuriami specializuoti **kompetencijų centrai**, besirūpinantys pažangių idėjų, praktikų ir procesų perėmimu, plėtojimu ir perdavimu prioritetizuojamos srities verslo ir valstybinio sektoriaus subjektams.
- Didžiausią dėmesį **investicijoms į inovacijas** Suomijoje skiriančiame Oulu regione (6 % nuo BVP) tai pat auga gyventojų skaičius (nuo 2000 m. išaugo 26 %), verslumas (vien 2016 m. buvo įkurta 1 617 naujų įmonių) ir turizmo sektoriaus rezultatai (nakvynių skaičius vietos apgyvendinimo įstaigose nuo 2000 m. išaugo 40 %).
- MV siekiama sukurti modernią **e. mobilumo** sistemą.

TURINYS

1. Užsienio praktikų apžvalga
2. KR ekonominė specializacija ir konkurencingumas
  - 2.1. Turizmas
  - 2.2. Žemės ūkis
3. KR plėtros vizija ir scenarijai
  - 3.1. Turizmas
  - 3.2. Žemės ūkis
4. Organizacinis valdymo modelis

TRYS GALIMI KR ŽŪ SEKTORIAUS PLĖTROS SCENARIJAI

REIKALINGŲ KAŠTŲ / POTENCIALIOS NAUDOS PROJEKCIJA

\ SPECIALIZACIJA IR PLĖTROS VIZIJA: TRADICINIO ŽŪ PLĖTROS SCENARIJUS

<p>SPECIALIZACIJA:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pažangus ŽŪ (skiriamas didesnis dėmesys aukštesnės pridėtinės vertės ir plataus pritaikymo ŽŪ produktams bei inovatyvių gamybos technologijų taikymui, tvariai vystoma žvejyba Baltijos jūroje, plėtojamas akvakultūros sektorius, vystomas maisto produktų ir gėrimų gamybos klasteris, plėtojama bioenergetika). <p>PLĖTROS VIZIJA:</p> <ul style="list-style-type: none"> KR lygmeniu koordinuojami veiksmai, siekiant geriau pasinaudoti Lietuvos kaimo plėtros programos ir kt. tikslinė parama ŽŪ vystymui bei kaimo plėtrai. Skatinami bendruomenės projektai (pačių vartotojų organizuojamos trumposios maisto tiekimo grandinės, bioenergijos kaimai, kt. iniciatyvos). Sudaromos prielaidos vystyti trumposioms maisto tiekimo grandinėms (viešosios įstaigos (ligoninės, mokyklos, kt.) skatinamos pirkti iš vietinių ūkininkų, plėtojamos turgavietės, kur ūkininkai gali realizuoti savo produkciją).	<p>DALININKAI:</p> <ul style="list-style-type: none"> Klaipėdos regiono plėtros taryba Asociacija „Klaipėdos regionas“ KR savivaldybių padaliniai ir įmonės, atsakingi už ekonominę plėtrą, ŽŪ, energetiką, aplinką ir atliekų tvarkymą KR ūkininkai, jų kooperatyvai, žuvininkystės ir akvakultūros įmonės KR veikiančios VVG KR aukštosios ir profesinės mokyklos, jų padaliniai (laboratorijos, kt.) Nacionalinių institucijų padaliniai KR (Žuvininkystės tarnyba prie ŽŪM, LŽŪKT padaliniai, urėdijos) Kt. dalininkai <p>ORGANIZACINIS MODELIS POKYČIAMS ĮGYVENDINTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> Asociacija „Klaipėdos regionas“ komanda pasipildo:<ul style="list-style-type: none"> ŽŪ plėtros koordinatoriumi-konsultantu (1 etatas), atsakingu už ŽŪ plėtros iniciatyvų koordinavimą KR lygmeniu, finansavimo šaltinių paiešką, vietos verslo informavimą ir konsultavimą dėl paramos gavimo galimybių. Bendruomenės projektų vadovu-koordinatoriumi (0,5-1 etatas), atsakingu už ŽŪ plėtrai bendruomenę telkiančių projektų vystymą (yra potencialo šią darbo vietą finansuoti iš projektinių lėšų). Asociacijos „Klaipėdos regionas“ visuotinis narių susirinkimas, susidedantis iš KR 7 savivaldybių merų, priima sprendimus dėl asociacijos veiklos, tame tarpe – ŽŪ plėtros skatinimo srityje. Strateginius sprendimus dėl ŽŪ plėtros krypčių priima Klaipėdos regiono plėtros taryba, susidedanti iš 17 balso teisę turinčių asmenų (vyriausybės atstovas, 7 merai ir 9 deleguoti savivaldybių tarybų nariai) ir 8 socialinių-ekonominių partnerių (įvairios konfederacijos, universitetai, kt.).	<p>GALIMI PLĖTROS FINANSAVIMO ŠALTINIAI:</p> <ul style="list-style-type: none"> Lietuvos kaimo plėtros programa Lietuvos žuvininkystės sektoriaus veiksmų programa LR ES fondų investicijų veiksmų programa (yra potencialo pasinaudoti kai kuriomis priemonėmis, tačiau pagrinde ŽŪ plėtra finansuojama aukščiau nurodytų programų) EEE ir Norvegijos parama Lietuvai (aplinkosauga, kt. tematikos) Horizontas, kt. mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programos ES teritorinio bendradarbiavimo programos (Europos, Baltijos jūros regiono, kt. Interreg programos) <p>IŠTEKLIŲ PLĖTRAI PRITRAUKIMO STRATEGIJA:</p> <ul style="list-style-type: none"> Siekama aktyviai pasinaudoti tiksliniais finansavimo šaltiniais, teikiama informacinė ir metodinė pagalba potencialiems pareiškėjams.
--	---	---

SPECIALIZACIJA IR PLĖTROS VIZIJA: BIOEKONOMIKOS PLĖTROS SCENARIJUS

SPECIALIZACIJA:

- Inovatyvi biologiniais ištekliais grįsta gamyba (integruotai vystomi tradicinis ŽŪ, maisto ir gėrimų pramonė, bioenergetika ir kt. biologiniais ištekliais grįstos apdirbamosios gamybos šakos).

PLĖTROS VIZIJA:

- Integruotas biologiniais ištekliais grįstų sektorių vystymas (per bioekonomikos klasterį vystomas bendradarbiavimas tarp ŽŪ ir apdirbamosios gamybos sektorių atstovų, siekiama pritraukti MTEPI finansavimą, bioekonomikos startuolius, šios srities talentus ir tikslines investicijas (biokombinatų statybos ir kt. projektai)).
- Sudaromos prielaidos vystyti „žiedinė“ bioekonomiką (diegiama (tobulinama) bioatliekų rūšiavimo sistema bioenergetikos plėtra).
- Įgyvendinamas mokslo-verslo valdžios bendradarbiavimo modelis.
- Kuriama atvira inovacijų platforma (bioekonomikos vystymui KR pajėgumai sutelkiami su kt. LR regionais).

DALININKAI:

- Klaipėdos regiono plėtros taryba
- Asociacija „Klaipėdos regionas“
- KR savivaldybių padaliniai ir įmonės, atsakingi už ekonominę plėtrą, ŽŪ, energetiką, aplinką ir atliekų tvarkymą
- Klaipėdos ekonominės plėtros agentūra „Klaipėda ID“
- Klaipėdos LEZ valdymo bendrovė
- KR ūkininkai, jų kooperatyvai, žuvininkystės ir akvakultūros įmonės, biomase grįstos apdirbamosios gamybos įmonės
- KR veikiančios VVG
- Klaipėdos pramonininkų asociacija
- KR aukštosios ir profesinės mokyklos, jų padaliniai (laboratorijos, kt.)
- Klaipėdos mokslo ir technologijų parkas
- Nacionalinių institucijų padaliniai KR (Žuvininkystės tarnyba prie ŽŪM, LŽŪKT padaliniai, urėdijos)
- Kt. dalininkai

ORGANIZACINIS MODELIS POKYČIAMS ĮGYVENDINTI:

- Sukuriamas Bioekonomikos klasteris, įtraukiantis KR ir kt. partnerių-regionų valdžios, verslo ir mokslo organizacijas. Klasterio inicijavimui paskiriamas koordinatorius (1 etatas) asociacijoje „Klaipėdos regionas“, kuris prasidėjus klasterio veiklai gali būti įdarbintas (0,5 etato), siekiant koordinuoti pakankamą KR suinteresuotų šalių įsitraukimą, jų informavimą.
- Klasteryje veikia 5 tarpdisciplininiai skyriai, kuriuose bendradarbiauja atstovai iš skirtingų mokslo, verslo ir valdžios organizacijų:
  - **Inovatyvių maisto sistemų skyrius** (*Division of Innovative Food Systems*).
  - **Miško biomasės pagrindu vystomos pramonės skyrius** (*Division of Forest Resources Based Industries*).
  - **„Mėlynosios“ bioekonomikos skyrius** (*Blue Bioeconomy Division*) (žuvis, dumbliai ir mikroorganizmai, jų perdirbimas į maistą, pašarus, įvairias medžiagas, energiją, farmacijos produktus).
  - **„Pramoninės“ bioekonomikos skyrius** (*Industrial Bioeconomy Division*) („žaliosios“ chemijos, bioplastiko ir kt. produktai).
  - **„Žiedinės“ bioekonomikos skyrius** (*Circular Bioeconomy Division*) (bioatliekų tvarkymo sistema, jų perdirbimas į įvairias medžiagas, trąšas, kurą ir kt. produktus).
- Kiekviename iš skyrių dirba po vieną projektų vadovą-ekspertą (5 etatai).
- Klasterio administracija: direktorius (1 etatas), komunikacijos specialistas (1 etatas).
- Sprendimus dėl klasterio veiklos priima bendradarbiaujančių regionų ir jų socialinių partnerių sudaryta valdyba.

GALIMI PLĖTROS FINANSAVIMO ŠALTINIAI:

- Lietuvos kaimo plėtros programa
- Lietuvos žuvininkystės sektoriaus veiksmų programa
- LR ES fondų investicijų veiksmų programa (1 prioritetas MTEPI skatinimui, 3 prioritetas SVV konkurencingumo skatinimui, 4 prioritetas atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimui, 5 prioritetas aplinkosaugai (įskaitant atliekų tvarkymo tobulinimą), 7 prioritetas užimtumo skatinimui, 9 prioritetas žmogiškųjų išteklių potencialo didinimui)
- EEE ir Norvegijos parama Lietuvai (aplinkosauga, žalioji pramonė, kt. tematikos)
- Horizontas, Bio-pramonės bendroji iniciatyva, kt. mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programos
- ES teritorinio bendradarbiavimo programos (Europos, Baltijos jūros regiono, kt. Interreg programos)
- Privačios (verslo) lėšos

IŠTEKLIŲ PLĖTRAI PRITRAUKIMO STRATEGIJA:

- Partnerių-regionų ištekliais parengiama Bioekonomikos klasterio strategija (projektas).
- Pritraukiamas finansavimas parengti verslo planą, kurio tikslas – įvertinti vietinės biomasės potencialą, nustatyti galimus technologinius spendimus ir suplanuoti investicijų pritraukimą.
- Siekiama klasterio veiklos (įskaitant personalo kaštų) finansavimą užsitikrinti iš projektinių lėšų, alternatyva – steigėjų įnašai.

BIOEKONOMIKOS KLASTERIO LIETUVOJE KONCEPCIJA OLANDIJOS REGIONŲ BENDRADARBIAVIMO PAVYZDŽIU

KR, KAUNO IR PANEVĖŽIO REGIONŲ BIOEKONOMIKOS KLASTERIS

Biomassės potencialas:

- X% visos LR augalininkystės ir gyvulininkystės produkcijos (grūdai, rapsai, bulvės, daržovės, paskersti gyvuliai ir paukščiai, primelžtas pienas)
- X% visos LR miškininkystės ir miedienos ruošos produkcijos (apvalioji mediena)

Perdirbimo įmonių klasteris:

- X% (...) maisto ir gėrimų pramonės įmonių (virš X% šios srities LR eksporto)
- X% (...) medienos ir baldų pramonės įmonių (virš X% šios srities LR eksporto)
- X% (...) tekstilės ir drabužių pramonės įmonių (virš X% šios srities LR eksporto)
- X% (...) chemijos ir plastiko pramonės įmonių (virš X% šios srities LR eksporto)

Mokslo potencialas:

- Mokslo institucijos: KU, ASU, LAMMC, KTU, FTMC Tekstilės institutas, LEI, LSMU, VDU
- Integruoti mokslo, studijų ir verslo centrai: Jūrinis slėnis (jūros technologijos ir aplinka), „Nemuno“ slėnis (agrobiotechnologija, bioenergetika ir miškininkystė, maisto technologijos, sauga ir sveikatingumas), „Santakos“ slėnis (darnioji chemija (apimant biofarmaciją), mechatronika ir susijusios elektroninės technologijos, ateities energetika (apimant aplinkos inžineriją), informacinės ir telekomunikacinės technologijos)

Kvalifikuota darbo jėga:

- Profesinėse m-klose parengta X% visų LR ...

Susisiekimas (jungtys su Europa):

- Klaipėdos uostas, geležinkelio linija „Rail Baltica“, greitkelis „Via Baltica“

I ETAPAS:

- KR bendradarbiaujant su bioekonomikoje specializuotais, pvz., Kauno ir Panevėžio, regionais parengiama Bioekonomikos klasterio strategija (projektas).
- Pritraukiamas finansavimas klasterio veiklai ir bioekonomikos vystymo verslo plano parengimui.
- Bioekonomikos klasteris pradeda savo veiklą.

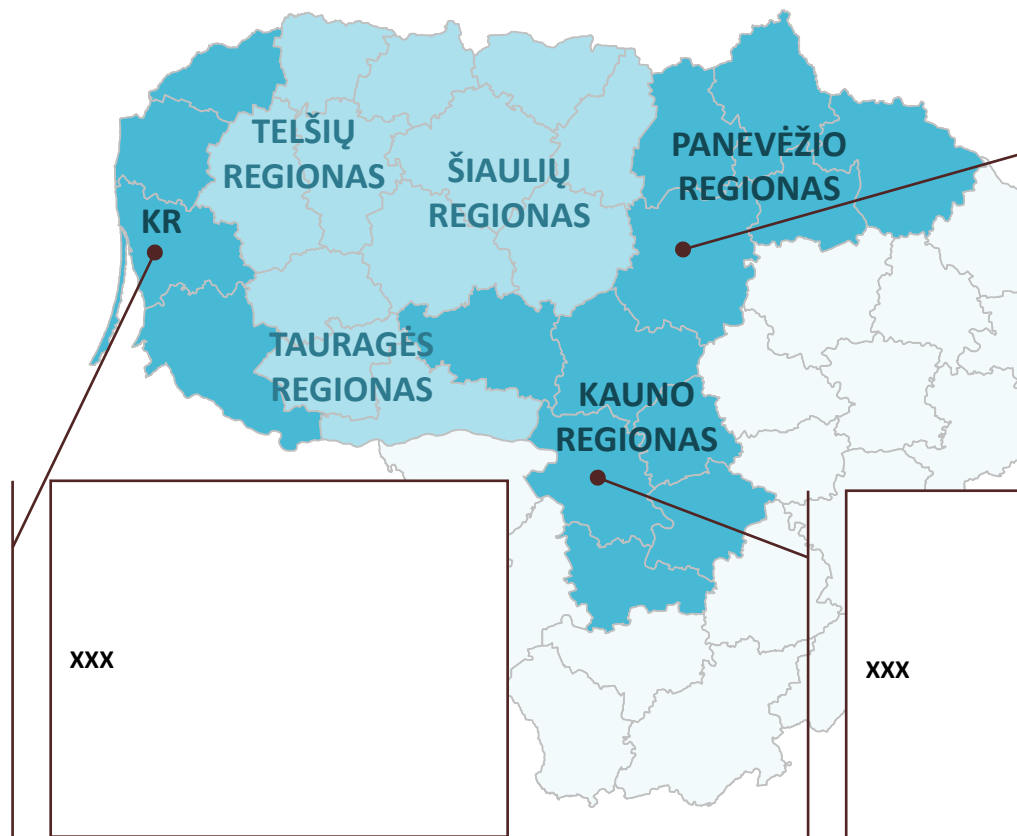

II ETAPAS:

- Įtraukiami kt. LR regionai (pvz., įgyvendinant Lietuvos regioninės politikos „Baltosios knygos“ nuostatas, KR gretimi Telšių ir Tauragės regionai bei Panevėžio regionui gretimas Šiaulių regionas).
- Vystomas tarptautinis bendradarbiavimas.

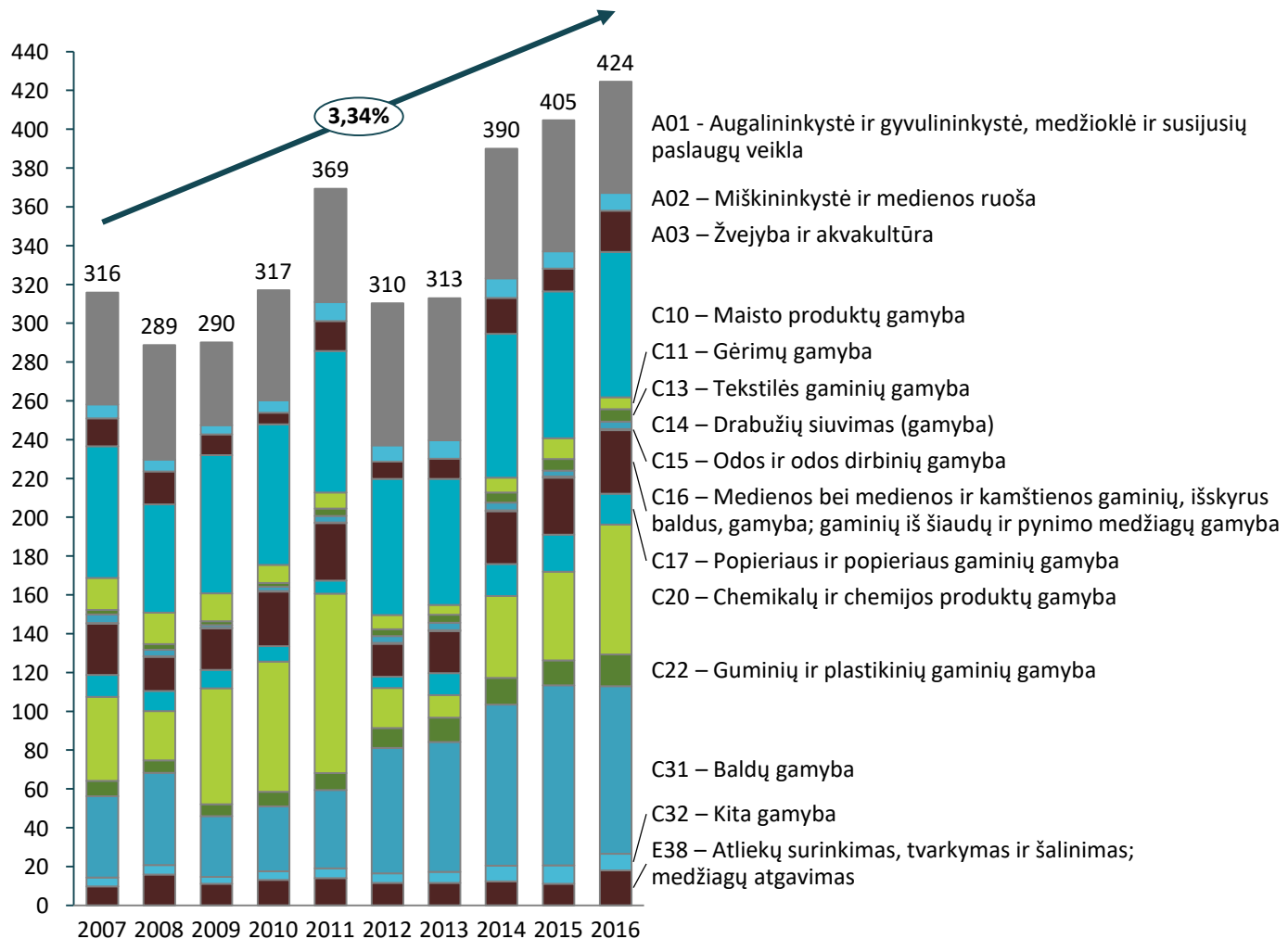
VIETOS DALININKŲ SUTARIMAS VYSTYTI BIOEKONOMIKĄ (REGIONŲ SPECIALIZACIJOS KRYPTYS):

1. Mechatronika ir robotika
2. Biotechnologijos ir jų produktų gamyba
3. Transporto, jo įrangos gamyba bei logistika
4. Elektronikos bei metalo, mechaninės inžinerijos sektoriai
5. Baldai ir tekstilė
6. Žemės ūkis ir gamtos ištekliai

KR MAKROEKONOMINIŲ RODIKLIŲ PROJEKCIJOS IKI 2030 M. PAGAL SKIRTINGUS ŽŪ SEKTORIAUS PLĖTROS SCENARIJUS (1/3)

KR BIOEKONOMIKOS SEKTORIŲ BENDROJI PRIDĖTINĖ VERTĖ GAMYBOS KAINOMIS, MLN. EUR

Sektorius	Vid. metinis augimo tempas 2007–2016 m., %
A01	-0,05 %
A02	2,64 %
A03	4,41 %
C10	1,11 %
C11	-10,33 %
C13	11,90 %
C14	-1,73 %
C15	8,01 %
C16	2,39 %
C17	3,91 %
C20	4,97 %
C22	8,25 %
C31	8,37 %
C32	7,18 %
E38	7,08 %

Bioekonomikos sektorių BPV vid. metinio augimo prognozė iki 2030 m.

LR 4,25 %
KR ?

1 SCENARIJUS:

KR bioekonomikos sektoriuose išsilaikys 2007–2016 m. augimo tempas, kuris gali nepavyti LR bioekonomikos augimo tempo.

2 SCENARIJUS:

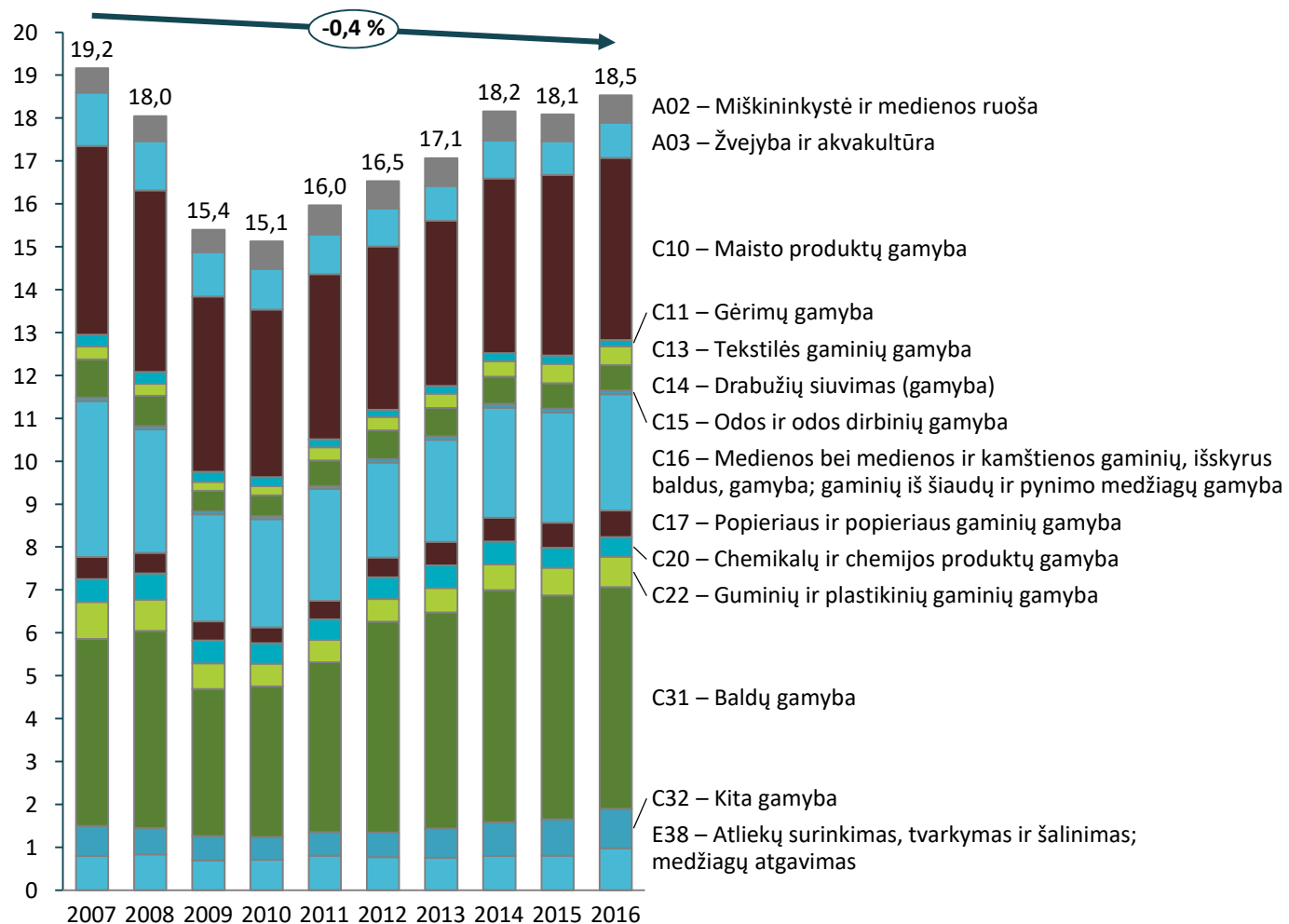
Sparčiau augs ŽŪ sektoriai (A01-03), kurių indėlis į KR ekonomiką nėra didelis.

3 SCENARIJUS:

Sparčiau augs visi bioekonomikos sektoriai, kurių augimas bus juntamas bendroje KR ekonomikoje.

KR MAKROEKONOMINIŲ RODIKLIŲ PROJEKCIJOS IKI 2030 M. PAGAL SKIRTINGUS ŽŪ SEKTORIAUS PLĖTROS SCENARIJUS (2/3)

KR BIOEKONOMIKOS SEKTORIUOSE DIRBANČIŲJŲ SKAIČIUS, TŪKST.

Sektorius	Vid. metinis augimo tempas 2007–2016 m., %
A02	1,26 %
A03	-4,52 %
C10	-0,39 %
C11	-6,97 %
C13	4,40 %
C14	-4,50 %
C15	1,69 %
C16	-3,20 %
C17	2,00 %
C20	-1,67 %
C22	-2,22 %
C31	1,92 %
C32	3,02 %
E38	2,31 %

Bioekonomikos sektorių dirbančiųjų skaičiaus vid. metinio augimo prognozė iki 2030 m.

LR -1,49 %
KR ?

LR dirbančiųjų sk. projekcija siejama su bendromis demografinėmis prognozėmis Lietuvoje, t. y. ženkliu darbingo amžiaus žmonių skaičiaus sumažėjimu per tą patį laikotarpį ir didėjančiu darbo našumu bioekonomikoje.

1 SCENARIJUS:

KR bioekonomikos sektoriuose tolydžiai mažės dirbančiųjų arba galimas spartesnis mažėjimas, kaip prognozuojama LR mastu.

2 SCENARIJUS:

Prarandama mažiau darbo vietų ŽŪ sektoriuose (A01-03), spartėja DU augimas, sąlygotas geresnių ūkio subjektų veiklos rezultatų.

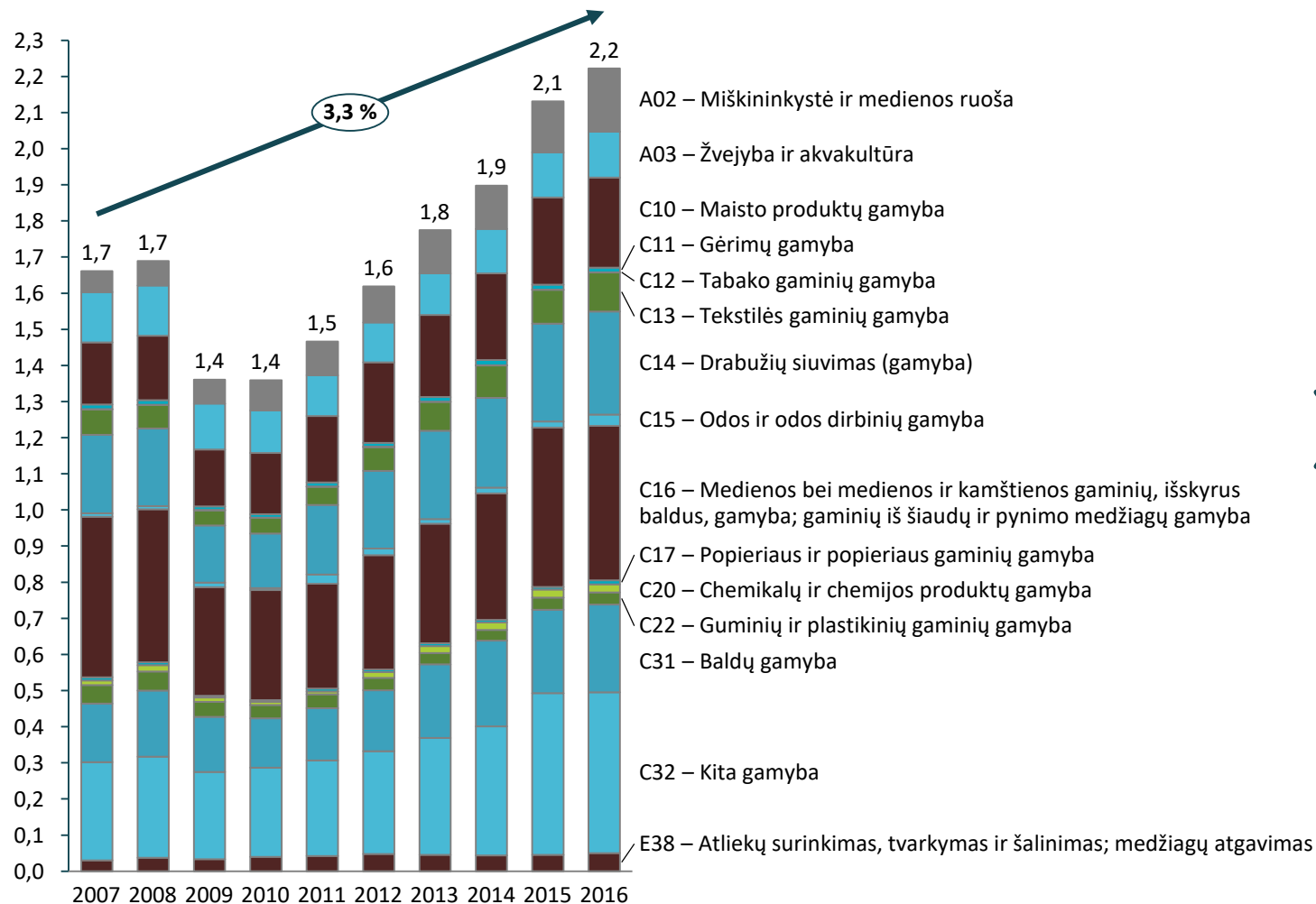
3 SCENARIJUS

Prarandama mažiau darbo vietų visuose bioekonomikos sektoriuose, biogrįstoje pramonėje dėl TUI projektų.

KR MAKROEKONOMINIŲ RODIKLIŲ PROJEKCIJOS IKI 2030 M. PAGAL SKIRTINGUS ŽŪ SEKTORIAUS PLĖTROS SCENARIJUS (3/3)

KR BIOEKONOMIKOS SEKTORIŲ PADALINIŲ SKAIČIUS, TŪKST.

Vid. metinis augimo tempas 2007–2016 m., %

Sektorius	Vid. metinis augimo tempas 2007–2016 m., %
A02	13,06 %
A03	-1,00 %
C10	4,20 %
C11	0,00 %
C13	4,94 %
C14	3,08 %
C15	13,40 %
C16	-0,41 %
C17	2,25 %
C20	6,02 %
C22	-4,41 %
C31	4,61 %
C32	5,62 %
E38	5,84 %

1 SCENARIJUS:
KR bioekonomikos sektoriuose gali išsilaikyti 2007–2016 m. augimo tempas.

2 SCENARIJUS:
ŽŪ sektoriuose (A01-03) ūkio subjektai gali stambėti, bet tuo pačiu gali steigti smulkios inovatyvius produktus (pvz., akvakultūros) gaminančios bei bioenergetikos įmonės.

3 SCENARIJUS:
Įmonių skaičiaus augimas visoje bioekonomikoje gali būti didesnis nei 2007–2016 m. laikotarpiu dėl spartesnio startuolių steigimosi biomasės perdirbimo sektoriuose.

TURINYS

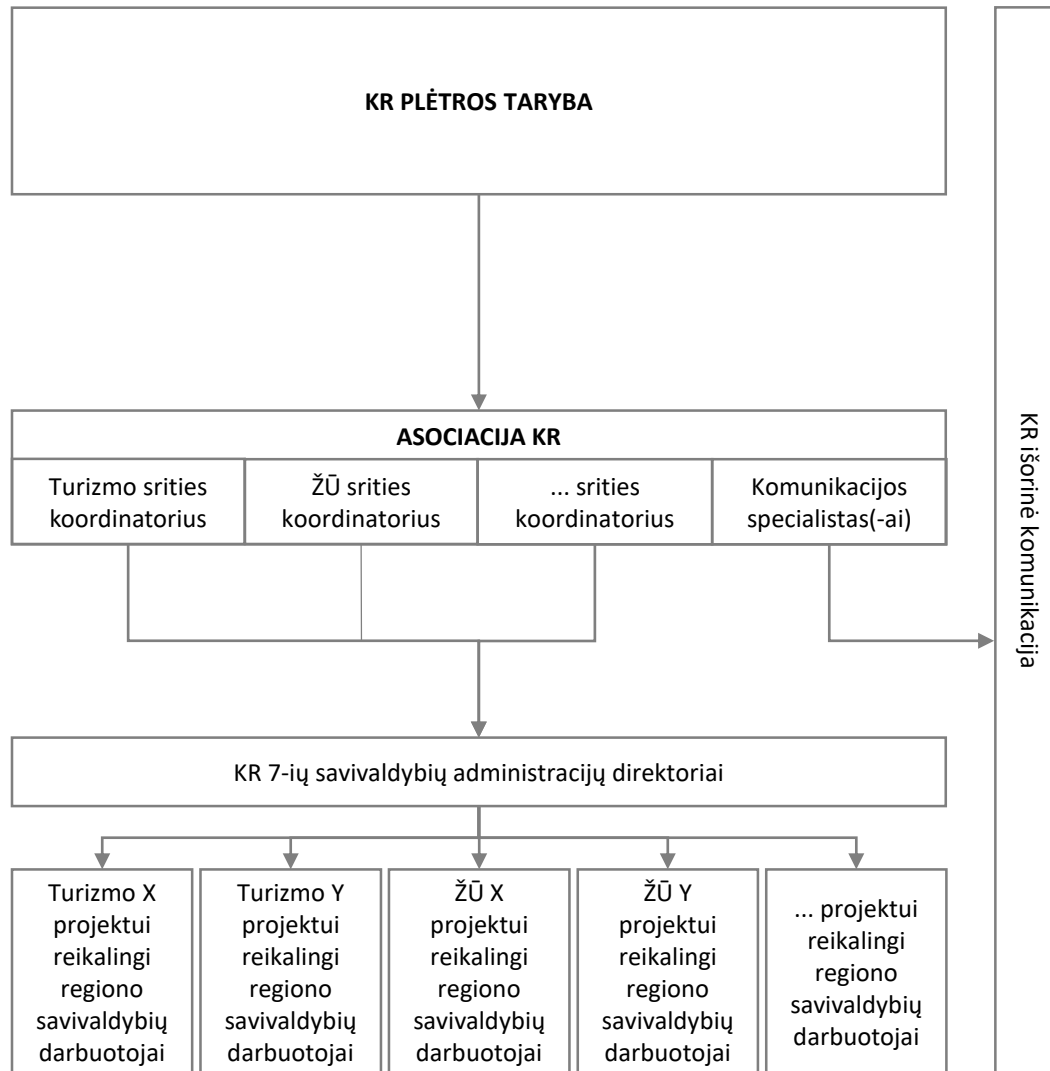
1. Užsienio praktikų apžvalga
2. KR ekonominė specializacija ir konkurencingumas
  - 2.1. Turizmas
  - 2.2. Žemės ūkis
3. KR plėtros vizija ir scenarijai
  - 3.1. Turizmas
  - 3.2. Žemės ūkis
4. Organizacinis valdymo modelis

SIŪLOMU KR PLĖTROS ORGANIZACINIŲ MODELIŲ SIEKIAMA KUO MAŽESNIO REGIONUI TENKANČIŲ BENDRADARBIAVIMO SISTEMOS IŠLAIKYMO KAŠTŲ AUGIMO

Strateginių politinių sprendimų lygmuo

Sprendimų įgyvendinimo koordinacinis – metodinis lygmuo

Sprendimų įgyvendinimo lygmuo

- **KR PLĖTROS TARYBA** susideda iš 17 balsų teisė turinčių asmenų (vyriausybės atstovas, 7 merai ir 9 deleguoti savivaldybių tarybų nariai) ir 8 socialinių-ekonominių partnerių (įvairios konfederacijos, universitetai ir kt.).
- Institucijos tikslai:
  - Svarsto ir tvirtina KR plėtros planą.
  - Sprendžia dėl regioninės reikšmės projektų tvirtinimo ir koordinavimo.
  - Sudaro ir tvirtina siūlomų iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuoti regiono projektų sąrašus.
  - Konsultuoja centrinės valdžios institucijas.
- **ASOCIACIJOS KR** veiklos kryptis formuoja visuotinis narių susirinkimas, susidedantis iš 7 KR plėtros tarybai priklausančių merų. Jie užtikrina Asociacijos veiklos krypties atitikimą su politiniame lygmenyje priimtais sprendimais.
- Merai užtikrina, jog savivaldybės Asociacijai suteiktą užtenkamą finansavimą atskiras sritis koordinuojančių projektų vadovų išlaikymui.
- Atskirų sričių (šios analizės rėmuose: turizmo ir ŽŪ) koordinatoriai koordinuoja visų 7 savivaldybių įsitraukimą į regioninės reikšmės projektų įgyvendinimą, teikia savivaldybėms metodinę paramą plėtojant tokių projektų idėjas.
- **SPRENDIMAI ĮGYVENDINAMI** projektiniu pagrindu. Kiekvieno projekto vadovu skiriamas savivaldybės, kurios teritorijoje įgyvendinama pagrindinės projekto veiklos, didžiausią tematinę kompetenciją sutelkusio institucinio padalinio vadovas ar trūkstant vidinių kompetencijų – išorinis ekspertas. Žmogiškieji resursai sutelkiami iš atskirų savivaldybių. Į projekto įgyvendinimo komandą skatinama įsitraukti ne tik valstybinio, bet ir kitų sektorių atstovus.
- Projektų vadovų ir jų komandų sudarymo procesą koordinuoja KR Asociacijos koordinatoriai.
- Koordinatorių kontaktinis taškas atskirose savivaldybėse – administracijų direktoriai. Su jais pasiekiamas susitarimas, kurie atskirų savivaldybių darbuotojai pagal reikiamas kompetencijas ir žmogiškųjų resursų poreikį įsitraukia į regioninės svarbos projektų įgyvendinimą.

CIVITTA

A person is silhouetted against a vast, mountainous landscape. The person stands on a large rock in the foreground, looking out over a valley. The sky is a deep teal color, and the mountains in the background are layered, creating a sense of depth. A bright light source, possibly the sun, is visible on the right side, partially obscured by a dark mountain peak, creating a lens flare effect. The overall mood is serene and expansive.

\ ESTONIA \ LATVIA \ LITHUANIA \ FINLAND \ POLAND \ UKRAINE \ ROMANIA \ MOLDOVA \ RUSSIA \ BELARUS \ SERBIA

www.civitta.com